

ΣΩΤΟΥ Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
Τ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΑΡΟΥ

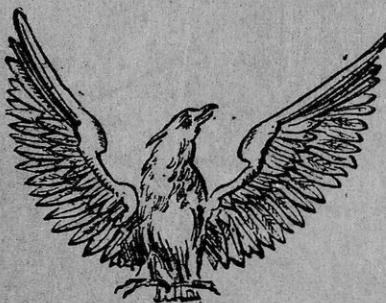
ΙΕΡΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

"Η"

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

(ΜΕΤΑ ΧΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΩΝ)
ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΤΥΠΟΙΣ : Μ. Α. ΦΕΣΚΟΥ
ΘΔΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 83
ΑΘΗΝΑΙ
1949

ΣΩΤΟΥ Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ
Τ. ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΠΑΡΟΥ

42307

ΙΕΡΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

"Η"

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

(ΜΕΤΑ ΧΑΡΤΩΝ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΩΝ)
ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΥΠΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΤΥΠΟΙΣ : Π. Α. ΦΕΣΚΟΥ
ΟΔΟΣ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ 83
ΑΘΗΝΑΙ
1949

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν
τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως καὶ ἐκδότου

Διηγήσιον της πάτης

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

**ΤΟ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ**

Αριθ. πρωτ. 48216

Αριθ. Εγκυκλίου 22

Αθήναι τῇ 24ῃ Ἰουνίου 1949

Πρός

τὰς Ἐκπαιδευτικὰς Ἀρχὰς τοῦ Κράτους

Ἐχοντες ὑπ' ὅψει τὰς κειμένας, περὶ «διδακτικῶν βιβλίων κλπ.» διατάξεις καὶ τὴν πρότασιν τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου Ἐκπαιδεύσεως, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὴν ὑπ' ἀριθ. 47]9 - 6 - 49 (ἐδάφ. 2) πρᾶξιν αὐτοῦ, ἦν ἀποδεχόμεθα.

Συνιστῶμεν τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἴερὰ Γεωγραφία ἡ Γεωγραφία τῆς Παλαιστίνης», ἔκδοσις τρίτη, βιβλίον τοῦ κ. Σώτου Κουντουριώτου, ὑπὸ τῶν μαθητῶν τῶν σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, ὡς καὶ τὴν προμηθειαν τούτου παρὰ τῶν σχολικῶν βιβλιοθηκῶν, συμφώνως πρὸς τὴν ὡς ἐνω πρᾶξιν τοῦ Κ.Γ.Δ.Σ.Ε., καθ' ἓν τὸ βιβλίον τοῦτο ἔχει πολλὰ προτερήματα καὶ δύναται νὰ ἀποβῇ καλὸν βοήθημα εἰς τε τοὺς διδάσκοντας τὸ μάθημα τῶν θρησκευτικῶν καὶ τοὺς μαθητάς.

Ο Υπουργός
(Τ.Σ.) Κ. ΤΣΑΤΣΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

H

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αριθ. { Πρωτ. 3375
Διεκπ. 517

Αθήνησι 26 Ιανουαρίου 1937

Πρόεδρος

**τὸν κ. ΣΩΤΗΡΙΟΝ ΚΩΝΤΟΥΡΙΩΤΗΝ, Καθηγητὴν
τοῦ ἐν Κερίνθῳ Γυμνασίου**

Εἰς ἀπάντησιν τῆς ἀπὸ θης π. ἔ. αἰτήσεως ὑμῶν, διὸ ᾧς
ὑποβάλλετε τῇ Ἱερᾷ Συνοδῷ πρὸς ἔγκρισιν ἔργον ὑμῶν «Ἱερὰ
Γεωγραφία ἡ Γεωγραφία τῆς Παλαιστίνης», Συνοδικῇ δια-
γνώμῃ, γνωρίζομεν ὑμῖν ὅτι ἔγκρινομεν τὴν χοήσιν καὶ κυκλο-
φορίαν τοῦ εἰρημένου ἔργου ὑμῶν, ἐφ' ὅσον οὐδὲν ἐμπεριέχει τὸ
ἀπᾶδον πρός τε τὰ δόγματα καὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν τῆς Ὁο-
θοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας καὶ ἐφ' ὅσον κατάλληλον αὐτὸν θεω-
ροῦμεν πρὸς κατανόησιν χωρίων τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

(Τ. Σ.) † Ο Αθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ, Πρόεδρος

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Α΄ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Ἡ ἡμετέρα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἀγιωτάτη Θρησκεία, ἔνα καὶ μόνον προτίθεται ὡς ἴερὸν καὶ ὑψηλὸν σκοπὸν της, τὴν ἥδικὴν δὴλ. μόρφωσιν καὶ ἀνάπλασιν τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος ἐκάστου ἀνθρώπου. Τούτου τοῦ ἀγαθοῦ ἡ ἀπόκτησις συνεπάγεται μεđ' ἑαυτῆς, ὡς ἀναποστάστως συνδεδεμένην, οὐ μόνον τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄντως ἀληθῆ εὐδαιμονίαν τῆς κοιλάδος τοῦ κλαυθμῶνος, ἐν ᾧ διαβιοῦμεν. Ἡ ἰστορία, ἡ σπουδαιοτάτη μεταξὺ τῶν ἐπιστημῶν, ἐναργέστατα δεικνύει, διτὶ πᾶσα ἀνθρωπίνη πρόδοσις τόσον περὶ τὴν τέχνην ὅσον καὶ περὶ τὴν ἐπιστήμην, ἵτις δὲν ἔχει ὡς φαεινὸν ὁδηγὸν καὶ ὡς ἀνέσπερον φῶς τὸ ἀγαθὸν τοῦτο, εἰναι καταδεδικασμένη, ἀφοῦ πρῶτον βλάψῃ, εἰς τελειωτικὴν ἐξαφάνισιν, καλυπτομένη τοιουτοτόπως ὑπὸ τοῦ ζιφεροῦ σκότους τὸν παρελθόντος. Πίστις προβάλλοντα σταπεινῶς καὶ ἐν σκιαγραφίᾳ ἀτελεστάτη, οὐδὲν ὀφελεῖ· χρειάζεται πίστις θεμέλιος καὶ ἐδραία, μὲν οἵτις βαθυτάτας, ὡστε νὰ καθιστᾷ τὸ δένδρον τῆς πίστεως ἀπὸ τῶν παντοιεδῶν ἀνέμων ἀκατάβλητον· τοιαῦτη δὲ πίστις ἐπιτυγχάνεται μόνον διὰ τῆς βαθείας καὶ εὐσεβοῦς μελέτης τῶν πηγῶν τῆς ἐξ ἀποκαλύψεως ἀληθοῦς ἡμῶν θρησκείας. Πλὴν ὅμως πολλαὶ τοιούτων, διὰ νὰ κατανοηθοῦν, ἔχουν ἀνάγκην βοηθημάτων, ἄτινα ἐνῷ βρίθουν εἰς τὰ λοιπὰ προηγμένα "Ἐθνη, εἰς ἡμᾶς ἐλλείπονταν τελείως. Αἱ δὲ καταβαλῶν τὰς ἀσθενεῖς μου δυνάμεις, προέβην εἰς τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος πονηματίου, ἐγκαταλιπὼν τὸ τελειότερον εἰς ἄλλους, κατὰ τὰς πνευματικὰς δυνάμεις καὶ τὴν φιλεργίαν, ἀνωτέρους μου, ἀποβλέψας εἰς τὴν ἔξυπηρέτησιν τῶν ἐν ταῖς Ἱερατικαῖς σχολαῖς καὶ λοιποῖς σχολείοις, ὅπου τὸ μάθημα τοῦτο εἰναι ὑποχρεωτικόν, σπουδαζόντων νέων—μὴ ὑπάρχοντος παρομοίου περιληπτικοῦ ἔργου, παρὰ συγγραμμάτων ἐκτεταμένων καὶ δὴ εἰς ξένας γλώσσας—καὶ τὴν σχετικὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὰς ἐπιστήμας καὶ τὴν ἐρμηνείαν τῆς Γραφῆς ἴδιαιτέρως.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Β'. ΕΚΔΟΣΕΩΣ

“Ο ἐπιθυμῶν νὰ σχηματίσῃ τελείαν εἰκόνα περὶ τῆς προπω-
πικότητος τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἀσήμου τέκτονος τῆς Ναζαρέτ, δοτις
διὰ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ τριετοῦ ἐπιφανείας του, ὃς ἀπεσταλμένος
τοῦ Θεοῦ—Πατρὸς του τοσοῦτον κατειργάσθη τὴν ἀνθρωπίνην
κοινωνίαν, ὥστε αὕτη, διὰ τῆς παρὸς αὐτοῦ ἐνεργηθείσης ζυμώ-
σεως, νὰ μεταβληθῇ ἄρδην κατὰ τὰς σκέψεις, τὰς πράξεις καὶ
τὰ αἰσθήματα, ἔχει ἀνάγκην νὰ μελετήσῃ ἐπισταμένως καὶ μετ’
ἐνδιαφέροντος τὰς πηγάς, αἱ δοποῖαι περὶ αὐτοῦ ἐγράφησαν, διὰ
νὰ μᾶς διηγηθοῦν τὴν καθόλου ζωήν του. Ἐπειδὴ ὅμως ή ἐπί-
γειος παραμονὴ καὶ δρᾶσις του, συνεδέθη καὶ μὲ τόπους καὶ μέ-
ρη, ἀτινα ἐπεσκέψθη διὰ τὴν ἀσκησιν τοῦ διδασκαλικοῦ καὶ θαυ-
ματουργικοῦ ἔργου του καὶ τὰ δοποῖα ἔχοντα καὶ αὐτὰ ἀνάγκην
ἰδιαιτέρας μελέτης καὶ ἐρεύνης, διὰ τὸν σχηματισμὸν ἀρτιωτά-
της εἰκόνος τῆς θείας παραστάσεώς του, ή ἐπιστήμη τῆς ἀρχαιο-
λογίας διὰ τῆς σκαπάνης της ἔφερον εἰς φῶς πολλάκις ἀκεραίαν
τὴν ὑπαρξίαν τόσων πολλῶν πειστήρων, ὥστε οἱ ἄλλοτε ἀρνηταὶ
τόσον τῆς ὑπάρξεώς του, δοσον καὶ τῆς ὑπάρξεως καὶ τῶν θεο-
πνεύστων ἀνδρῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οἱ δοποῖοι τόσον σαφῶς
περὶ αὐτοῦ ὅμιλοισαν ἐν προφητείαις, νὰ ωφθοῦν εἰς τὴν λήθην
καὶ νὰ λησμονηθοῦν καὶ τὰ ἵδια τὰ ὀνόματά των. Ἡ φωνὴ τῶν
λίθων, κατὰ τὸν ἐπιτυχῆ χρακτηρισμὸν τοῦ William Guiton,
καθυστερημένως καὶ ἀθελήτως ἔστω ἀνελθοῦσα ἀπὸ τὸ ἐντὸς τῆς
γῆς ἡσυχαστήριον της, διακρηγύττει ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων τὴν
ἄλλοτε ὑπαρξίαν μεταξὺ αὐτῶν τοῦ μεγάλου σκαπανέως καὶ θεμε-
λιωτοῦ τοῦ πρωτοτύπου ἀνὰ τοὺς αἰῶνας οἰκοδομήματος τῆς
ΑΓΑΠΗΣ. Ἡ καὶ διὰ τῶν τυχαίων καὶ ἐπικαίρων τούτων μέ-
σων μέχρι λεπτομερεῖῶν ἀναπαράστασις τῆς θείας μεγαλειότητος
τοῦ ἀποκαλυφθέντος Λόγου τοῦ Θεοῦ, γεννᾷ τὴν ὑποχρέωσιν τό-
σον τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς λατρείας πρὸς Αὐτόν, δοσον καὶ τῆς
ἀκριβοῦς ἐπιτελέσεως τῶν παραγγελμάτων του, δι’ ὧν θὰ ἐπιτευ-
χθῇ ἡ πρὸς τὸν ΠΛΑΣΤΗΝ δμοίωσις τοῦ δημιουργήματός του.

Μάϊος 1948

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Γ'. ΕΚΔΟΣΕΩΣ

‘Η ἐντὸς δύο μηνῶν ἔξαντλησις χιλιάδων ἀντιτύπων τοῦ παρόντος βιβλίου, ὑποχρεοῖς ἡμᾶς νὰ προβῶμεν εἰς τὴν παροῦσαν τρίτην κατὰ σειρὰν ἔκδοσιν, εἰς τὴν δύοιαν προσεθέσαμεν δι', τὸν νεώτερον ἀπὸ τὰς ἀρχαιολογικὰς ἔρευνας συνεκεντρώσαμεν, καθὼς καὶ τὴν περὶ διαιρέσεως τῆς Παλαιστίνης σημειωθεῖσαν ἐπ' ἐσχάτων πολιτικὴν κίνησιν, πρὸς εἰρήνευσιν τῶν ἀντιμαχομένων ‘Αράβων καὶ ‘Εβραίων.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ, θεωροῦμεν καθῆκον μας νὰ σημειώσωμεν μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως τὴν λίαν εὐδιάκοιτον στροφὴν τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὸν χορηγὸν τῆς ζωῆς καὶ δοτῆρα τῶν πάντων Σωτῆρα Χριστόν. Αἱ ἀνὰ τὸν κόσμον συσταθεῖσαι χριστιανικαὶ φοιτητικαὶ ἐνώσεις, τὰ εἰς διάφορα σημεῖα τῆς γῆς συγκροτούμενα χριστιανικὰ ἐξ ἐπιστημόνων συνέδρια, αἱ ἀλληλογραφίαι καὶ προσωπικαὶ ἐπαφαὶ καὶ συνεννοήσεις μεταξὺ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν διαφόρων χριστιανικῶν δογμάτων καλπ. δίδονταν σήμερον ἐναργῆ τὴν εἰκόνα τῆς ὅλης κυρήσεως πρὸς ὁριστικὴν πλέον εἰσαγωγὴν πάντων εἰς τὸ θεωροκήπιον, τὸ δόποιον ἔχει πλουσίως κατακοσμήσει διὰ τῶν ἐκλεκτοτέρων ἀνθέων δικαιονοργὸς τῆς ἀσήμου Ναζαρέτ. Παρ' ὅλον ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ μιᾶς ἐλαχίστης μερίδος τοῦ κόσμου, διὰ τὴν οἰκονομικὴν τακτοποίησιν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, προσβλέπουν εἰς τὴν βίαν, οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων τὴν ἡθικὴν των προαγωγῆν, ἐξ ἡς καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἐπὶ τὸ δικαιότερον διαρρόθμισις, ἡ πρόοδος καὶ ὁ καθόλον πολιτισμός, τὴν διακρίνονταν εἰς τὸν ἀνατέλλοντα νῦν μεγαλοπρεπέστερον εἰς τὸ βάθος ἀστέρα τῆς Βηθλεέμ. Πρὸς πλήρη ἐπιτυχίαν τοῦ πράγματος εἶναι ἀπαραίτητος δικαιολογὸς συναγερμὸς καὶ τὸ ὑψιστον ἐγδιαφέρον πάντων τῶν καταλλήλων δργάνων, ἄτινα διὰ τοῦ λόγου, τῆς γραφίδος καὶ τῶν ἔργων των κατ' ἔξοχήν, κατευθύνονταν τὴν διψῶσαν ἀνθρωπότητα πρὸς τὴν δροσερὰν καὶ ἀένναον πηγὴν τῆς διαρκοῦς εὐτυχίας. Μεγίστη δι' ἡμᾶς ἡ ἴκανον ποίησις, ἐὰν διὰ τῆς ἐλαχίστης αὐτῆς μελέτης μας συνεργήσωμεν πρὸς τὸν ἀνωτέρῳ σκοπόν.

Αὔγουστος 1948

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Δ'. ΕΚΔΟΣΕΩΣ

Είναι άναμφίλεκτον ότι διάτοπους κόπους καταβάλλων διὰ τὴν ἔξασφάλιστήν τῆς ἐπιγείου εὐτυχίας ἀνθρώπως, παραλλήλως επιθυμεῖ διακαῶς δπως, μετὰ τὴν ἔξοδόν του ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, οἰκογομήση θέσιν πλησίον τοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν Δημιουργοῦ του. Διὰ τοῦτο, μετὰ τὰς παντοειδεῖς τρικυμίας καὶ ἀντιξόδητας, εἰς τὰς δρόμους τόσον συχνὰ προσκρούει εἰς τὴν ζωὴν, καταφεύγει μετ' ἐνδιαφέροντος ὑψίστου καὶ πραγματικῆς οἰονεὶ βουλημίας εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν πηγῶν ἐκείνων, αὔτινες μὲ ἀσφάλειαν θὰ τοῦ φανερώσουν τὴν ὁδόν, δι' ἣς θὰ δυνηθῇ στεφανηφόρος νὰ φθάσῃ εἰς τὸ ποθούμενον τέρῳμα. Αἱ πηγαὶ αὗται είναι ἡ Γραφή τε καὶ ἡ Παράδοσις περὶ τῆς διδασκαλίας EKEINOY, δηλ. τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, δστις διὰ τοῦ ἰδίου του θανάτου κατησφάλισε πλουσίως τὴν ζωὴν τῶν ὀπαδῶν του. Ὁ Ναζαρηνὸς χειρῶναξ, δστις τόσας πικρίας καὶ διώξεις κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς σταδιοδομίαν του ὑπέστη, τόσας ταπεινώσεις καὶ ἔξευτελισμοὺς κατὰ τὸ μαρτύριόν του ἐδέχθη, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ἔως τότε ἀτίμους ξύλου τοῦ σταυροῦ ὑψώθη εἰς τὸ τέρῳμα τῆς ζωῆς του, μετ' ἀσυρήθους ἥρεμίας, πρωτοφανῶν πραότητος καὶ ἀνενφοάστου γλυκύτητος, καλεῖ τὸν κονδασμένον δόδοιπόρον τῆς ζωῆς πλησίον του, μὲ σκοπὸν νὰ τὸν ἀναπαύσῃ ἐκ τοῦ καμάτου.

Είναι ἀφοκετὰ παρόγγοδον τὸ μετ' ἔξαιρετικοῦ ἐνδιαφέροντος σημειούμενον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας γεγονός, διτὶ δια παρ' αὐτοῦ σπαρεῖς σπόρος διοχετεύεται ἐν ἀφθονίᾳ εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων καὶ ἡ φωνὴ τῆς προσκλήσεώς του ενδρίσκει τὴν ἐμπρέπουσαν ἀπήχησιν εἰς τὰς ἀνθρώπωνας καρδίας. Πόσον δὲ ἀναγκαῖον είναι τοῦτο, καταφαίνεται ἐκ τῆς ἀδιαφιλονεικήτου πλέον βεβαιότητος, διτὶ μόνον διὰ τῆς οἰκειοποίησεως καὶ ἐφαρμογῆς τῶν χριστιανικῶν ἐντολῶν καὶ παραγγελμάτων θὰ δυνηθῇ νὰ δροποδήσῃ ἡ ἀνθρώπωπότης ἀπὸ πάσης ἀπόψεως καὶ νὰ είναι βεβαία διτὶ ἐκπληροῦ τὸν δι' ὃν ἐπλάσθη προσορισμόν της.

Οκτώβριος 1948

ΠΡΟΛΟΓΟΣ Ε'. ΕΚΔΟΣΕΩΣ

‘Η ἐπ’ ἔσχάτων, ὡς καὶ ἐν τοῖς πρόσθιεν γράφομεν, σημειώθεῖσα στροφὴ τῆς ἀνθρωπότητος πρὸς τὸν χριστιανισμὸν καὶ ἡ ἐν πολλοῖς δι’ ἔργων ἐκδήλωσις τῆς ἀλληλεγγύης μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐθνῶν, εἶναι σημεῖον λίαν παρήγορον, ἐφ’ ὅσον οὕτω θὰ κατορθωθῇ ἡ ἀπαραίτητος εὐθυνδομία καὶ ἡ ἀναγκαία ἥδικη κάθαρσις τῶν ἀνθρώπων. Άλλα καὶ ἡ καθημερινῆς παρατηρουμένη ἀνάγνωψις τῆς γεναρχωμένης καθόλου νεότητος καὶ ἡ προσπάθειά της πρὸς ἀποτοξίνωσιν ἐκ τῶν δηλητηρίων τῆς διαφθορᾶς καὶ τοῦ ἔγκλήματος, εἶναι ἄλλη ἀξιοσημείωτος πίστωσις διτή κοινωνία τῆς αὔριον Θὰ στηρίζεται ἐπὶ στερεωτέρων θεμελίων καὶ θὰ βαδίζῃ εἰς δόδον μὲ ἐλαχιστοτέρας ἀκάρυθας. Τὰ ἀγαθὰ ταῦτα σημεῖα εἴναι ἀναστήματα τοῦ φωτὸς τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ δποῖον ἥδη χύνεται ἀφθονώτερον εἰς τὰς καρδίας τῶν ἐξ ἴδιας ὑπαιτιότητος εἰς τὸ σκότος τῆς ἀμαρτίας δουλευόντων ἀνθρώπων. Μερίστη προσοχὴ καὶ τέχνη χρειάζεται κατὰ τὴν χρῆσιν τῶν φραιμάκων, διὰ τὰ ἐπακολουθήσῃ ἡ ἀποκατάστασις τῆς ὑγείας. Αἱ ἀνθρώπιναι καρδίαι εἴναι ἀνάγκη τὰ θεομανθοῦν, χωρὶς δύμας καὶ τὰ ἀναφανῆ εἰς τὸ βάθος ἡ ἀντίδρασις ἡ καὶ ὁ φόβος ἀκόμη. ‘Η προσέλευσις πρὸς τὸν Σωτῆρα πρέπει τὰ εἴναι θαρροαλέα καὶ ἀνυπόκριτος, καὶ οἱ πάγτες ἀγενδούστως καὶ ἀφθονῶς τὰ λαμβάνοντιν ἐκ τῶν ναμάτων τῆς ἀτιμήτου διδασκαλίας τον διὰ τὰ ἀπορρυπανθοῦν, ἀλλὰ καὶ τὴν κατεργασίαν τῶν ἄλλων, ὡς παιδαγωγοί, τὰ ἀναλάβοντιν. Περισσότερον δύμας οἱ ἐκ καθήκοντος ἥδικοι φρουροὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ἔχον τὴν ὑποχρέωσιν δι’ ὅλων τῶν δυνάμεων των, ἀλλὰ καὶ μὲ ἐνθυσιασμὸν ἀπαράμιλλον, τὰ ἐργασθοῦν διὰ τὸν ψυχικὸν καταρτισμὸν καὶ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Τὸ ἔδαφος παρουσιάζεται σήμερον ἐξαιρετικῶς πρόσφροδον. Οἱ εὐσυνείδητοι ταγοὶ τῶν χριστιανικῶν Ἑπεκλησιῶν, διὰ τῆς αὐταπαρνήσεως των, καὶ οἱ εὐσεβεῖς ἀρχηγοὶ τῶν διαφόρων ἰσχυρῶν κρατῶν, διὰ τῶν σταυροφοριῶν των, περιτράνως ἐπιβεβαιοῦν τοῦτο. Οἱ διδάσκαλοι τοῦ Εὐαγγελίου ἐπὶ τὸ ἔργον τὰ πάσης ἡλικίας πρόβατα θὰ εἰσέρχωνται εἰς τὴν Χριστιανικὴν ποίμνην εἶναι τοῦτο, ἄλλως τε, ὅητὴ παραγγελία τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Κυρίου.

Αὐγούστος 1949

ΣΩΤΟΣ Γ. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ δ, θ,

ΙΕΡΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΙΕΡΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

"Η

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ

Ορισμός

Τὸ τμῆμα ἔκεινο τῆς ἐπιστήμης τῆς γεωγραφίας, τὸ ὅποιον ἔξετάζει τὴν Ἱερὰν Γῆν, τὴν ἄλλως καλουμένην Παλαιστίνην, καλεῖται «Ἴερὰ γεωγραφία ἡ γεωγραφία τῆς Παλαιστίνης».

Θέσις καὶ ὄνομα

Ἡ Παλαιστίνη, ἡτις εἶναι χώρα τῆς δυτικῆς Ἀσίας, κεῖται ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν ὁρθῶν τῆς Μεσογείου θαλάσσης, παρὰ τῶν ὅποιων βρέχεται καθ' ὅλην τὴν δυτικήν της πλευράν, δηλ. ἀπὸ Σιδῶνος μέχρι Γάζης. Κατὰ διαφόρους ἔως σήμερον περιόδους τῆς ιστορίας της, εἶχε διάφορον ἔκτασιν, διάρρεοιν καὶ ὄνομα. Ἡ λέξις Παλαιστίνη εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην σημαίνει τὴν ἀρχαίαν χώραν τῶν Φιλισταίων, ὅπως καὶ ὁ Ἰουδαϊος ιστορικὸς Ἰώσηπος ἀναφέρει, ἀλλὰ καὶ Ἐλληνες καὶ Ρωμαῖοι συγγραφεῖς διασώζουν τὸ ἀρχαίστατον ὄνομα αὐτῆς, τὸ ὅποιον ἔλαβεν ἀπὸ τὸν πρῶτον οἰκιστήν της Χαναάν⁽¹⁾, τέταρτον υἱὸν τοῦ Χάμ⁽²⁾ καὶ ἔγγονον τοῦ Νῶε (Γεν. 10, 6 Α' Παραλ. 1, 8)⁽³⁾, ἡτο «γῆ Χαναάν» ἡ ἀπλῶς «Χαναάν» (Γεν.

1. Ἐκ τοῦ Χαναάν προῆλθον αἱ Χαναανῖτικαι φυλαὶ (Χετταῖοι, Γεργεσαῖοι, Ἀμιօρραιοι; Σιδώνιοι ἡ Φοίνικες κλπ.) πρὸς τὰς ὅποιας συγγενεύουν οἱ Φιλισταῖοι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι, ὡς καταγόμενοι ἐκ τοῦ υἱοῦ τοῦ Χάμ, Μισραῖν.

2. Οἱ τέσσαρες υἱοὶ τοῦ Χάμ εἰναι ὁ Χούς, ὁ Μισραῖν, ὁ Φούδ καὶ ὁ Χαναάν.

3. Ἡ Γένεσις ὡς πρώτους κατοίκους τῆς Παλαιστίνης ἀναφέρει

12, 5—Ἐξ. 15, 15). Μετὰ τὴν κατάληψίν της ἀπὸ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀβραὰμ Ἐβραίους (Ἐξόδ. 6, 4 Λευΐτ. 25, 38), ὁνομάζεται μὲ πολλὰ καὶ διάφορα ὄνόματα, ἥτοι :

1. **Γῆ Ἐβραίων.** Διότι οἱ καταλαβόντες αὐτὴν ὡνομάζοντο Ἐβραῖοι (¹), πιθανῶς ἐκ τοῦ Ἐβρεοῦ, τοῦ τελευταίου ἐκ τῶν μαροβίσιων πατριαρχῶν, διόποιος ἐπέζησε ἐπτὰ διλοκήρους γενεὰς ἐπὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ, μεταξὺ τῶν ὅποισιν τελευταῖοι κατὰ σειρὰν συμπεριελαμβάνοντο διὸ Ἀβραὰμ καὶ διὸ Ἰσαάκ (Ἐβρεο, Φαλέγ, Ραγαῦ, Σερούχ, Ναχώρ, Θάρα, Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ).

2. **Γῆ Ἰουδαία.** Τοιουτοτρόπως ὡνομάζετο κατ' ἀρχὰς ἡ χώρα ἡ κατατηθεῖσα ὑπὸ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰουδαία (τετάρτου νίοῦ τοῦ Ἰακώβ), ἡ δοπία ἥτο τὸ νότιον μέρος τῆς Παλαιστίνης. Μετὰ τὴν Βαθύλώνιον ὅμως αἰχμαλωσίαν (536 π. Χ.), ἐπειδὴ οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπιστρεψάντων ἔξ αὐτῆς κατήγοντο ἀπὸ τὴν φυλὴν τοῦ Ἰουδαία, ἐπεξετάθη ἡ ὄνομασία αὗτη εἰς διλόγλησον τὴν Παλαιστίνην (Ἀγγαῖος I, 14 καὶ 2, 2).

3. **Γῆ Ἰσραήλ.** Διότι κατφυγήθη ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, τῶν ἀπογόνων δηλ. τοῦ Ἰακώβ, τὸν δοπιόν διὸ Θεὸς ἐκάλεσεν οὕτω, ὡς ἐνισχυθέντα παρ' αὐτοῦ καὶ νικήσαντα ἐν Φανουρῇ (Γεν. 32, 1—28) (²).

4. **Γῆ ἐπαγγελίας.** Ἐπειδὴ διὸ Θεὸς ὑπεσχέθη αὐτὴν ὡς κληρονομίαν εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀβραὰμ (Γεν. 13, 15).

5. **Γῆ Ἀγία.** Διότι ἐν αὐτῇ ἐλατρεύετο διὸ ἀληθινὸς Θεὸς (Ζαχ. 2, 12).

τοὺς Γίγαντας, τοὺς Σηεὶο ἡ Χορραίους, τοὺς Ἀββῖμον ἡ Εὐαίους, τοὺς Κενεζέους, τοὺς Κεδροναίους καὶ τοὺς Ἀμαλήκη (πλείονα, ἵδε χρονολ. ἀπτις I. Μακούλη, σελ. 27 κ. ἑ).

1. Κατ' ἄλλην ἐκδοχὴν καλούνται οὕτω ἐκ τοῦ Ἀβραάμ, τὸν δοπιόν, ὡς γνωστόν, ἀπεκάλουν ίθρι (=περιάτην), ὡς ἐλθόντα ἐκ τῆς πέραν τοῦ Εὐφράτου χώρας (Γεν. 14, 13).

2. Ἐπιστρέφων ἐκ τῆς εἰς Μεσοποταμίαν φυγῆς του διὸ Ἰακώβ καὶ φθάσας ἐνταῦθα καὶ μαθὼν διὰ διδελφὸς αὐτοῦ Ἡσαῦ ἔρχεται μετ' ἄλλων διπλοφόρων ἐναντίον του, προσευχηθείς, κατὰ τὴν νύκτα εἰδεν δραμα, διὰ παλαισσας πρὸς ἀνθρωπὸν (=Θεός) ἰσχυρόν, ἐδεῖχθη ἀκατάβλητος· ἐξ ἀφορμῆς δὲ τῆς νίκης του αὐτῆς ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Ἰσραὴλ (=ἰσχυρός). Ἡ προσωνυμία αὕτη, ὡς ἡ πάντεστε ἀρεστὴ εἰς τοὺς Ἐβραίους, ἐδόθη καὶ εἰς τὸ νέον των κράτος.

6. Γῆ Ιεχωβᾶ, ἥτοι Θεοῦ. Διότι ὁ Ιεχωβᾶ κατοικεῖ εἰδικῶς εἰς Χάναάν. Ὅπο τῶν δοκίμων συγγραφέων ἐκαλεῖτο δὲ μὲν Παλαιστίνη, δὲ δὲ Συρία, ἄλλοτε δὲ Φοινίκη· αὕτη ἀπὸ τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας (70 μ. Χ.) ὀνομάζετο κοινῶς Ἰουδαία, ἀπὸ δὲ τῶν σταυροφόρων (1096—1270) ἀποκλειστικῶς Παλαιστίνη. Ἐπὶ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ διηρέθη εἰς δώδεκα μερίδας, ἐπὶ τοῦ Ροβοάμῳ εἰς δύο βασίλεια, κατόπιν δὲ διαφόρως ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων, Περσῶν, Ἐλλήνων καὶ Ρωμαίων. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διηρέθη εἰς ὅ μέρη (Γαλιλαία—Σαμάρεια—Ἰουδαία—Περσαία—Ἴδουμαία). Εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς ἐκτάσεώς της τὰ μέγιστα συνετέλεσαν οἱ γείτονες Φιλισταῖοι⁽¹⁾, πρὸς τοὺς δόποιους οἱ Ἰσραηλῖται συχνὰ διεξήγαγον αἰματηροὺς ἀγῶνας.

“Ορια καὶ ἔκτασις Παλαιστίνης

“Ορια πρὸς Β. εἶναι δὲ Λίβανος καὶ ἡ Συρία, πρὸς Ν. ἡ Πετραία Ἀραβία καὶ μέρος τῆς Αἰγύπτου (γῆ Εδώμ καὶ ἔρημος Σίν), πρὸς Α. δὲ Εὐφράτης ποταμὸς (ἔρημος Ἀραβίας καὶ Συρίας) καὶ πρὸς Δ. ἡ Μεσόγειος θάλασσα. Τὸν ἐπακριβῆ καθορισμὸν τῶν δορίων τῆς Παλαιστίνης δύσκολον νὰ καθορίσῃ τις, διότι ταῦτα μετεβλήθησαν κατὰ διαφόρους χρονικὰς περιόδους.

Τὰ δορια τῆς ἀρχαίας Χαναὰν ἦσαν πρὸς Α. δὲ Ἰορδάνης, πρὸς Δ. ἡ Μεσόγειος θάλασσα, πρὸς Ν. ἡ γραμμὴ ἀπὸ Γάζης ἕως Νεκρᾶς θαλάσσης καὶ πρὸς Β. ἡ γραμμὴ ἀπὸ Σιδῶνος μέχρι Λιβάνου. Ἐπὶ Δαβίδ καὶ Σολομῶντος τὸ κράτος τῶν Ἐβραίων εἶχε μεγαλύτεραν ἔκτασιν, ἥτοι: πρὸς ἀνατολὰς ἔξετείνετο πέραν τοῦ Ἰορδάνου μέχρι τοῦ Εὐφράτου, ἔνθα δὲ Σολομῶν ἔκτισε τὴν Θαδμῷ Παλμύραν, πρὸς βορρᾶν ἔως τῆς Δαμασκοῦ, πρὸς δυσμὰς ἥτο ἡ Μεσόγειος θάλασσα καὶ πρὸς νότον ἡ Αἴγυπτος.

1. Οἱ Φιλισταῖοι ἡ Πελεσὲθ (=ἀλόφυλοι) κατ’ ἀρχὰς κατώκουν τὴν μεταξὺ Πηλουσίου καὶ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης χώραν, ἥτις ἐκαλεῖτο Καρφόρο. Κατὰ τὴν εισβολὴν δμως τῶν Ὑξώς (=ποιμένων) εἰς τὴν Αἴγυπτον, δμιλος Πελασγῶν, ἀπογόνων τοῦ Ἰάφεθ, δρμηθεὶς ἐκ Καππαδοκίας καὶ τῶν νήσων Κερτῆς, Ρόδου καὶ Κύπρου, δμοῦ μετά τῶν Φιλισταίων, ἐπδοχώρησε πρὸς βορρᾶν καὶ κατέλαβε τὴν Γάζαν καὶ τὰς παρακειμένας πόλεις, ἀφοῦ ἐνίκησε τοὺς Ἀβίθημ ἡ Ευαίους.

Πολλαὶ πόλεις κατὰ μῆκος τῆς Μεσογείου καὶ μέχρι τοῦ Νείλου ποταμοῦ κατεκτήθησαν ὑπὸ τῶν Φιλισταίων καὶ τῶν Φοινίκων.

Φυσικὴ κατάστασις τῆς Παλαιστίνης

Ἡ Παλαιστίνη κεῖται μεταξὺ τῆς 31 καὶ 33^{1/2} μοίρας βιορείου πλάτους καὶ εἶναι διόκλητος ἐντὸς τῆς τροπικῆς ζώνης· τὸ μέγιστον μῆκος τῆς εἶναι 160 μίλια, τὸ δὲ πλάτος τῆς περίπου ἐνενήκοντα⁽¹⁾. Αὕτη φυσικῶς ἔξεταζομένη διακρίνεται εἰς δορειγήν, διότι ἔχει ἀρκετά δρη, καὶ εἰς πεδινήν, ἐπειδὴ ἔχει πολλὰς κοιλάδας καὶ πεδιάδας, αἱ δόποια διατέμνουν τὰ ἀνωτέρω δρη. Τὰ πρὸς βορρᾶν δρη τῆς (δροσειδαὶ Λιβάνου καὶ Ἀντιλιβάνου κλπ.) εἶναι κατάφυτα ἐκ δένδρων καὶ χλόης, ἐνῷ τὰ πρὸς νότον (δηλαδὴ Ἰουδαίαν καὶ Ν. Θάλασσαν) εἶναι κατάξηρα καὶ ἄκαρπα, γυμνὰ καὶ φαλαρόα· πρὸς τούτοις δὲ καὶ αὐταὶ αἱ πρὸς νότον πεδιάδες εἶναι ἔρημοι καὶ ἀκαλλιέργητοι. Τὰ δρη τῆς Παλαιστίνης σύγκεινται ἐκ λίθων τιτανωδῶν, τὰ δὲ πλησίον τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης ὑπέστησαν πολλάκις ἡφαιστείους ἐνεργείας. Τὸ κλῖμα αὐτῆς αἰλίνει μᾶλλον πρὸς τὸ θερμὸν καὶ μόνον διὰ τῶν βροχῶν μεταβάλλεται εἰς εὐκραές. Ἡ χώρα αὐτῇ ἔχει δύο ὥρας, τὴν τῆς βροχῆς καὶ τὴν τῆς ἀνομβρίας. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀνομβρίας, ὑπάρχει πυκνὴ καὶ ὑπερβολικὴ θερμότης, ἡτις μετριάζεται ἐν τινι μέτρῳ διὰ τῆς πιπτούσης κατὰ τὴν νύκτα δρόσου (ψεκάδι), ἐνῷ κατὰ τὴν τῆς βροχῆς, ἡ θερμότης ὑποχωρεῖ αἰσθητῶς καὶ ἡ τότε γινομένη σπορὰ ἔχει βλάστησιν ἔξαιρετικήν. Λόγῳ τῆς ἔξαιρετικῆς ἰδιότητος τοῦ κλίματος, εὐδοκιμοῦν ἐν αὐτῇ πάντα τὰ καρποφόρα δένδρα (συκαὶ, μηλέαι, ἐλαῖαι κλπ.) καὶ παράγοντα πάντα τὰ εἴδη τῶν προϊόντων, δηλ. δημητριακοὶ καρποὶ (σῖτος, κριθὴ κλπ.), λαχανικὰ παντὸς εἰδούς, οἶνος ἔξαιρετος καὶ ἔλαιον, φοίνικες, βάμβαξ κ. ἀ. Εἰς τὰς πλουσίας πόας τῆς ἐτρέφοντο ἄλλοτε πλήθη ποιμνίων προβάτων καὶ λοιπῶν κερασφόρων ζώων καὶ

1. Ἡ ὡς κράτος τοῦ Ἰσραὴλ κατ' ἐπιφάνειαν ἔκτασις τῆς Παλαιστίνης οὐδέποτε ὑπερέβη τὰ 25.000 τετρ. χιλιόμετρα, ἡτοι ὑπῆρξε μικρότερα καὶ τοῦ 1/2 τῆς σημερινῆς Ἐλλάδος.

κτηνῶν παρῆγε δὲ καὶ μέλι ἄφθονον καὶ ἵτο πράγματι, κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφήν, «γῆ ρέουσα μέλι καὶ γάλα».

Ιστορικῶς καὶ έθνολογικῶς ἡ Παλαιστίνη μέχρι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Σωτῆρος, ἀνάγεται εἰς τέσσαρας περιόδους. Ἡ πρώτη περιλαμβάνει τὸν χρόνον τὸν πρὸ τῆς κατοχῆς τῆς χώρας ὑπὸ τῶν Ἰσραηλίτων· ἡ δευτέρα, τὸν χρόνον τῶν Κριτῶν καὶ Βασιλέων (1526—588 π. Χ.)· ἡ τρίτη, τὸν χρόνον τῆς αἰχμαλωσίας καὶ τῆς διοικήσεως τῶν Μακκαβαίων (606—63 π. Χ.), καὶ ἡ τετάρτη τὸν χρόνον τῆς Ρωμαϊκῆς κυριαρχίας, κατὰ τὴν διοίαν ἐπεφάνη ἐν τῷ κόσμῳ ὁ Σωτὴρ τῆς ἀνθρωπότητος.

Ορη τῆς Παλαιστίνης

Τὰ ἐπισημότερα ὅρη τῆς Παλαιστίνης εἶναι τὰ ἔξης:

1. **Λίβανος** (λευκός). Μακρὰ σειρὰ δρέων πρὸς βορρᾶν τῆς Παλαιστίνης καὶ ἐπὶ τῆς Συρίας, καλούμενη οὕτω εἴτε ἐκ τῆς λευκῆς τιτάνου, ἐκ τῆς ὅποιας συνίσταται αὕτη, εἴτε ἐκ τῆς χιόνος, ἡ ὅποια καλύπτει ταύτην καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ χειμῶνος. Τὸ δρός τοῦτο φέρεται εἰς δύο κυρίως σειρὰς παραλλήλους τῆς Μεσ. Θαλάσσης. Τούτων τῶν σειρῶν, ἐκατέρᾳ τῶν διοίων ἔχει θαλάσσιον ὕψος περίπου 10 χιλ. ποδῶν, ἡ μὲν πρὸς ἀνατολὰς καλεῖται Ἀντιλίβανος, ἡ δὲ πρὸς δυσμὰς Ἰδίως **Λίβανος** ἀμφοτέρας ταύτας κατατέμνει μεγάλη κοιλάς, εὐρεῖα μὲν πρὸς βορρᾶν, στενὴ δὲ λίαν πρὸς νότον, ἥτις καλεῖται «Κούλη Συρία» ή «Κοιλάς τοῦ Λιβάνου»⁽¹⁾. Οἱ συγγραφεῖς τῆς Ἀγίας Γραφῆς πολλάκις ἀναφέρουν τὸ δρός τοῦτο καὶ μάλιστα διὰ τὰς περιφήμους καὶ μυριοπνόους κέδρους του, τῶν ὅποιων ἐλάχισται σώζονται σήμερον, τὰς ἀγέλας τῶν βιῶν καὶ τῶν ποιμνίων, τοὺς ὁραίους ἀμπελῶνας, καθὼς καὶ τοὺς ἔξαιρετικοὺς οἴνους (Ἡσ. 10, 34, Ἱερ. 22, 23 καὶ Ὁσηὴ 14, 5). Νῦν κατοικεῖται δὲ Λίβανος ὑπὸ πολλῶν δρεσσιβίων φυλῶν, αἵτινες καλλιεργοῦν τὴν δυτικὴν αὗτοῦ πλευράν. Περὶ τοῦ δρόους τούτου λέγουν οἱ Ἀραβεῖς ποιηταί, δτὶ ἐπὶ τῆς κορυφῆς φέρει τὸν χει-

1. Φέρει τὴν ὀνομασίαν ταύτην, λόγῳ τοῦ μακροῦ καὶ βαθέος δρύγματος, τὸ δροῖον διατέμνει τὴν χώραν κατὰ μῆκος τῆς παραλίας. Οἱ Ἀραβεῖς τῆς σήμερον τὴν ἀποκαλοῦν «Μπούκχα».

μῶνα, ἐπὶ τῶν ὅμων τὸ ἔαρ, εἰς τὸ μέσον τὸ φθινόπωρον καὶ παρὰ τοὺς πόδας τὸ θέρος.

2. **Αερμῶν ἢ Ερμῶν** (ἀπότομος). Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν νοτίαν ἄκραν τοῦ Ἀντιλιβάνου καὶ εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὅρος τῆς Παλαιστίνης (2870 μ.). Ἡ ὑψηλοτέρα του κορυφὴ εἶναι πάντοτε χιονοσκεπής καὶ παγετώδης, ἡ δὲ θέα του μακρόθεν λαμπροτάτη. Ἰδοὺ πῶς περιγράφει τὸ λαμπρὸν τῆς θέας δι περιηγητὴς Χάκετ, ἰστάμενος ἐπὶ τινος λόφου τῆς Ναζαρέτ. «Τὸ ὅρος ἦν κεκουμμένον καὶ ἀφανὲς ἐμοὶ· ἀλλ᾽ ἀνελθὼν βῆματά τινα ἐπὶ τοῦ λόφου εἶδον τοῦτο ἰστάμενον ἐνώπιόν μου μετ' ὅψεως ἀπεριγράπτου καὶ ἐπιβλητικῆς· λίαν δὲ ὑψοῦτο καὶ ἔξειχε παντὸς περιστοιχοῦντος αὐτὸν ἀντικειμένου. Ἡ καθαρότης τῆς ἀτμοσφαίρας παρίστη τοῦτο ἐγγύτατα, καίτοι ἦτο λίαν μακράν· ἡ ἐπὶ τῆς κορυφῆς καὶ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ χιών, προσβαλλομένη ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἥλιου, ἐσπινθησοβόλει καὶ ἐνέδυε τὸ ὅρος ἀργυρᾶ καὶ ὑποχρέωντα ἴματια· κατὰ ταύτην τὴν στιγμὴν ἐν τῷ ὁφθαλμῷ τῆς διανοίας μου, τὸ ὅρος εἶχεν ὅψιν οὐχὶ νεκροῦ ὅγκου γῆς ἢ πέτρας, ἀλλὰ ζωῆς καὶ ψυχῆς λαμπούσης».

3. **Κάρμηλος ἢ Καρμέλ** (καρποφόρος). Ἐχει ὑψος 1740 ποδῶν (555 μ.) καὶ ἔκτεινεται κατὰ μῆκος εἰς ἀπόστασιν δώδεκα μιλίων. Πρὸς δυσμὰς εἰσδύει εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ σχηματίζει ἀκρωτήριον πρὸς νότον τῆς πόλεως **Ἀκρας ἢ Πτολεμαΐδος**. Τὰ πέριξ αὐτοῦ, δπως καὶ ἄλλοτε, οὔτω καὶ σήμερον, εἶναι κατάφυτα. Τὸ ὅρος τοῦτο σχετιζόμενον μὲ τοὺς βίους τῶν προφητῶν **Ἡλιού** καὶ **Ἐλισσαίου**⁽¹⁾, ἔχει πολλὴν σπουδαιότητα

1. Ο **Ἡλίας** ἢ **Ἡλιού** προεφήτευσε τὸν θον αἰῶνα, ἐπὶ τῶν βασιλέων **Ἀχαϊὸς** καὶ **Οχοζίου**. Διεκρίθη ὡς πρόμαχος τῆς **Ἐβραϊκῆς** θρησκείας καὶ προείπεν ἵστορικά συμβάντα (τριετὴς ἀνοικρότα, θάνατος **Οχοζίου** κλπ.). Μετὰ δεκαπενταετῆ προφητικὴν δρᾶσιν, ἔνσαρκος ἀνηρπάγη, ὡς ἄλλος **Ἐνώχ**, εἰς τοὺς οὐρανούς, πρὸ τῶν δομάτων τοῦ μαθητοῦ καὶ διαδόχου του **Ἐλισσαίου**, μετὰ τοῦ δοπούν ενδρίσκετο πέραν τοῦ **Ιορδάνου**, τούτῳ τῷ τρόπῳ: Ἰδοὺ ἄρμα πυρὸς καὶ ἵπποι πυρὸς καὶ διέστειλαν ἀναμέσουν ἀμφοτέρων· καὶ ἀνελήφθη **Ἡλιού** ἐν συσσειμῷ ὡς εἰς τὸν οὐρανόν» (**Δ'** Βασιλ. 2, 11). Ο **Ἐλισσαίος** ἢ **Ἐλισσαίε** (=σωτηρία Θεοῦ) προφήτευσεν ἐπὶ τῶν βασιλέων **Ιωράμ**, **Ιηού**, **Ιωάχαξ** καὶ **Ιωάς**. Τὰ θαύματά του, ἀρκετά τὸν ἀριθμὸν (γλύκανσις τῶν ὑδάτων τῆς **Ιεριχοῦ**, ἀνάστασις τοῦ νεοῦ τῆς φιλο-

διὰ τοὺς χριστιανούς. Ἐχει πολλὰ σπήλαια, ἄτινα κατφκήθησαν φαίνεται ὑπὸ ἀνθρώπων εἰς ἐκ τούτων παρέμενε καὶ ὁ προφήτης Ἡλίας, διτις ἐνταῦθα προσέβαλε τοὺς εἰς τὸν Βάαλ (¹) προσφέροντας θυσίαν ἵερεῖς του. Ἐπὶ τούτου οἱ σύγχρονοι ἀσκηταὶ κατεσκεύασαν μοναστήριον ἐπ' ὅνόματι τοῦ προφήτου Ἡλιού.

4. Θαβώρ (ὕψος). Τὸ δρος τοῦτο κεῖται Ν. Α. τοῦ Καρμήλου, ἔχει ὕψος 1350 ποδῶν (360 μ.) καὶ ἀπέχει τῆς μὲν Ναζαρὲτ δύο ὥρας, τῶν δὲ Ἱεροσολύμων τρεῖς περίπου ἡμέρας (²). Εἶναι περίφημον διὰ τὴν ἐν αὐτῷ γενομένην μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ (Ματ. 17, 1—12 καὶ Β' Πετρ. 1, 16—18), ὡς παράδοσις ἀρχαιοτάτη ἀπὸ τοῦ Ὥριγένους ἀναφέρει, ἡ δποία ἐγένετο πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς κορυφῆς του, εἰς ὑψηλὸν καὶ πετρώδη λοφίσκον (³). Σήμερον εἶναι κατάφυτον ὑπὸ δενδρυλλίων καὶ ἀνθέων καὶ ὡς τοιοῦτο παρουσιάζεται μοναδικὸν ἐν τῷ μέσῳ τῶν περιβαλλούσων αὐτὸν πεδιάδων. Ἡ βασιλομήτωρ Ἐλένη, κατὰ τὸ 400 μ. Χ. φωκοδόμησε ναὸν μεγαλοπρεπῆ, βραδύτερον δὲ ἐκτίσθη καὶ μέγα μοναστήριον.

5. Ἐλαιών. Ἐλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ἐλαιοφυτειῶν, αἴτινες διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου κατηφανίσθησαν. Κεῖται ἀνατολικῶς καὶ ἐγγύτατα τῶν Ἱεροσολύμων (1 ½ μιλ.), ἀπὸ τῶν δποίων χωρίζεται διὰ τῆς κοιλάδος τῶν Κέδρων. Τὸ Ἀγιον τοῦτο δρος, τὸ δποῖον ἔχει τρεῖς ἀξίας λόγου κορυφάς, εἶναι ὀνομαστὸν εἰς τὴν Π. καὶ Κ. Διαθήκην.

Ἐνέουν Σουναμίτιδος, θεραπεία τοῦ Σύρου στρατηγοῦ Νεεμάν κλπ.), περιέχονται εἰς τὸ Δ' βιβλίον Βασιλειῶν.

1. Ὁ Βάαλ ἢτο μέγας θεὸς τῶν Φοινίκων καὶ Αἰγυπτίων, διῆλος τῶν Βασυλωνίων, τὸν δποῖον παρέλαβον καὶ οἱ Ἐβραῖοι ἐγκαταστάθηντες εἰς τὴν γῆν Χαναάν· οἱ ἵερεῖς ὅμως καὶ οἱ προφῆται αὐτῶν τὸν καταπολέμησαν.

2. Οἱ Ο' καλοῦν τὸ δρος τοῦτο Ἰταρύριον, ὁ δὲ Ἰουδαῖος ἴστορικὸς Ἰώσηπος Ἀταρύριον.

3. Ἐπειδὴ οἱ ἀναφέροντες τὴν μεταμόρφωσιν εὐαγγελισταὶ Ματθαῖος, Λουκᾶς καὶ Ἰωάννης δὲν καθορίζουν ἐπακριβῶς τὸν χρόνον καὶ τὸν τόπον ταύτης, διὰ τοῦτο μερικοὶ διεσχυρίζονται ὅτι ἐγένετο εἰς τὸ δρος τοῦτο, ἄλλοι δὲ ὑποστηρίζουν ὅτι ἔλαβε χώραν εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ δροους Ἐρμῶνος.

[°]Επὶ τοῦ ὑψηλοτάτου μέρους τῆς μεσαίας ἐγένετο ἡ ἀνάληψις τοῦ Σωτῆρος εἰς τοὺς οὐρανούς, ἐπὶ δὲ τοῦ μέσου τῆς καταβάσεως τοῦ ὅρους ἔκλαυσεν ὁ Κύριος διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν Ἰουδαίων, λαλήσας περὶ τῆς καταστροφῆς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς συντελείας τοῦ κόσμου. [°]Ἐνταῦθα κεῖται δὲ πάλαι ποτε περικαλλῆς καὶ μεγαλοπερεπής, ἥδη δὲ κατερειπωμένος, ναὸς τῆς Ἀναλήψεως, δστις φροδομήθη τὸν Δ' αἰῶνα ὑπὸ τῆς ἄγίας καὶ ἵσαποστόλου Ἐλένης. Εἰσερχόμενός τις εἰς τὸν ναὸν βλέπει πρὸς τὰ δεξιά ἐπὶ τοῦ βράχου τὸ ἔχνος τοῦ δεξιοῦ ποδὸς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ἐπὶ τῆς γῆς παρουσίας του. [°]Ἐπὶ τοῦ ὅρους τούτου συγκεντροῦνται αἱ μέγισται θρησκευτικαὶ καὶ ἴστορικαὶ ἀναμνήσεις. [°]Ἐνταῦθα ἔκαστος χριστιανὸς ἔχει ψηλαφητὰς καὶ σαφεῖς τὰς ἀποδείξεις τῆς ἀπείρου δυνάμεως τοῦ θεοῦ καὶ τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ. Σήμερον σώζονται ἐνταῦθα ὀκτὼ πανάρχαια ἔλαιαδενδρα, λείψανα τοῦ ἀλλοτε ὠραίου ἔλαιαδνος, ἐν τῶν δποίων δεικνύουν οἵ μοναχοὶ ὃς τὸ δένδρον, κάτωθεν τοῦ δποίου διοίδουν ὁ Ιούδας ἔδωκε τὸ φίλημα τῆς προδοσίας. Εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὅρους τούτου ὑπάρχει ὁ κῆπος τῆς Γεσθημανῆς(¹), δστις γύρωθεν φέρει τείχος.

6. Σαραντάριον ἢ **Τεσσαρακοστῆς**, κείμενον πρὸς βορᾶν τῆς πεδιάδος τῆς πόλεως τῆς Ἱεριχοῦς καὶ ὃν πληρες σπηλαίων. Τοῦτο φέρει τὴν ὀνομασίαν ταύτην, διότι εἰς αὐτὸ διέτριψεν ὁ Κύριος μετὰ τὸ βάπτισμα νῆστις ἐπὶ 40 ἡμέρας καὶ ἐνίκησε τὸν πειρασμὸν (Ματ. 4, 1—11).

7. Μακαρισμῶν, κείμενον πλησίον τῆς Καπερναούμ καὶ ἀποτελούμενον ἐκ δύο κορυφῶν, αἱ δποίαι ἀνυψοῦνται ἀπὸ τῆς πεδιάδος τῆς Γαλιλαίας. [°]Ἐπὶ τῆς μιᾶς κορυφῆς τούτου ἀνέβη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ ἐδίδαξε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ ἀπαντα τὸν κόσμον τὰς ὑψηλοτέρους καὶ εὐγενεστέρους τῶν ἀρετῶν (δικαιοσύνην, εἰρήνην, φιλανθρωπίαν κλπ.).

1. Τὴν θέσιν τοῦ κῆπου τῆς Γεσθημανῆς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὅρους τῶν Ἐλαϊῶν, ἀναφέρουν ὁ Εὔσεβιος καὶ ὁ Λατίνος Ἱερῷνυμος. Περιηγητής τις ὡς ἑζῆς περιγράφει τὴν Γεσθημανῆ: «εἶναι ἀγόρας ἦ κῆπος πεντήκοντα περίπου τετραγωνικῶν βημάτων, μὲ δλίγονς θάμνους καὶ ὀκτώ ἀρχαίστατα ἔλαιαδενδρα, πάντα κλειόμενα διὰ λιθίνου τοίχου».

8. **Ἐφραῖμ ἢ Ἰούδα.** Ταῦτα εἶναι σειρὰ ὁρέων ἐκτεινομένων ἀπὸ τοῦ Θαβὼρ ἔως τοῦ Σινᾶ· καὶ τὰ μὲν πρὸς βορρᾶν λέγονται ὅρη Ἐφραῖμ (Ἡσαῖου 11, 13) καὶ εἶναι σειρὰ βουνῶν καὶ λόφων καταφύτων, τὰ δὲ πρὸς νότον λέγονται ὅρη Ἰούδα (ὅρεινὴ Ἰούδα) καὶ περιλαμβάνουν ὄλοκληρον τὴν πρὸς νότον δρεινὴν χώραν τῆς Παλαιστίνης, δηλ. τὴν νοτιοανατολικῶς τῶν Ἱεροσολύμων.

9. **Γαριζὶν** (κατάραι) καὶ **Ἐβάλ** (θυσιαστήριον, εὐλογία). Ταῦτα χωρίζονται ὑπὸ κοιλάδος πλάτους χιλίων πεντακοσίων ποδῶν καὶ μήκους τριῶν μιλίων, ἐπὶ τῆς δυοῖς ἔκειτο ἡ ἀρχαία Συχέμ (Νεάπολις - Ναβλούς)· καὶ τὸ μὲν (Γ) Ἐβάλ κεῖται πρὸς βορρᾶν τῆς Συχέμ, τὸ δὲ Γαριζὶν (¹) πρὸς νότον. Ἀμφότερα εἶναι βραχώδη καὶ ἰσοψφῆ, ὃ δὲ ἔξ ² Ἱεροσολύμων ἀναχωρῶν καὶ βαδίζων πρὸς τὴν Συχέμ καὶ διερχόμενος διὰ τῆς κοιλάδος θαυμάζει τὸ λαμπρὸν τῆς φύσεως. Μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ἀπαρνητής τις Ἱερεύς, τὸ ὄνομα Μανασῆς, τῇ ἀδείᾳ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (337 π. Χ.) φκοδόμησεν ἐπὶ τοῦ Γαριζὶν εἰδωλολατρικὸν ναὸν (Β'. Βασιλ. 17, 33), δστις κατεστράφη περὶ τὸ 132 π. Χ. ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἀρχιερέως τῶν Ἰουδαίων Ἰωάννου Υρκανοῦ (³) (135—104 π. Χ.). Οἱ Ἡρώδης ὁ Μέγας ἐπίεσεν αὐτὸὺς ὅπως λατρεύσουν τὸν θεὸν εἰς τὸν ἀνοικοδομηθέντα ναὸν τῶν Ἱεροσολύμων οὗτοι δμως ἡρονήθησαν καὶ μέχρι σήμερον προσεύχονται μὲ τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὸ ὅρος τοῦτο, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὅποίου καὶ τελοῦν προσευχάς καὶ θυσίας τετράκις τοῦ ἔτους, δηλαδὴ 1) Πάσχα 2) Σκηνοπηγίαν 3) Ἐβδομάδων καὶ 4) Ἄζυμων. Ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Σαμαρειτῶν, περίπου διακόσιοι, σώζονται μέχρι σήμερον ἐκεῖ. Οὗτοι ἔξακολουθοῦν τὴν πατροπα-

1. Εἰς τὸ ὅρος (Γ) Ἐβάλ ἀνεγιγνώσκοντο ὑπὸ **Ἐβραίων** αἱ εὐλογίαι, ἐνῷ εἰς τὸ Γαριζὶν αἱ κατάραι (Δευτερ. 11, 29).

2. Ἐπὶ τοῦ ὅρους τούτου ἐνήργησεν ἀνασκαφὰς τὸ θέρος τοῦ 1930 ὁ καθηγητὴς τῆς Ἀρχαιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Λειψίας Cabriel Welter, δστις ἀνεκάλυψε τὰ θεμέλια τοῦ καταστραφέντος ναοῦ, δστις εἰχε μῆκος 30. μ. καὶ πλάτος 20; καθὼς καὶ τὰς βάσεις τοῦ ἐπί αὐτοῦ μεταγενεστέρως κτισθέντος ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ὀκταγώνου παλαιοχριστιανικοῦ ναοῦ. Γύρωθεν τῶν δύο αὐτῶν ναῶν

οράδοτον λατρείαν των καὶ πρὸς οὐδένα ξένον ἔρχονται εἰς ἐπιμειξίαν.

10. **Γελβουέ** (δροπέδιον). Τὰ δόρη Ἐφραΐμ ἀπολήγουν εἰς τὰ Γελβουέ, ἄτινα ἔχουν βιορειοανατολικῶς τὴν Ἱεζοάελ καὶ νοτιοδυτικῶς τὴν Σαμάρειαν· ἐνταῦθα δὲ Σαοὺλ καὶ δὲ νοτιότερον τὸν Φιλισταίων ἀπέθανον (Α'. Βασιλ. 31, 1).

11. **Ἀνατολικὴ ὅχθη Ἰορδάνου: Γαλαάδ** (¹) ἢ **Ζαλεὲδ** (σωρὸς μαρτυρίας) πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰορδάνου, εὗφορον καὶ κατάφυτον δόρος, μνημονευομένων ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ τῶν δρυῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ βιοσκόντων ποιμνίων πρὸ τινων ἐτῶν ἀνευρέθησαν ἐρείπια καὶ διῆσχυρίζονται τινες, ὅτι ἐνταῦθα ἦτο ἡ ὑπὸ τοῦ προφήτου Ὡσηὴ (6, 8) μνημονευομένη πόλις. Ἐκ τοῦ δρους τούτου, μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ἰορδάνου, ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς δὲ προφήτης Ἡλίας, ἐμπιστευθεὶς εἰς τὸν Ἐλισσαῖον τὴν χρῖσιν τοῦ Ἰηού (Δ'. Βασιλ. κεφ. 2).

12. **Νεβώ** ἢ **Ναβαῖον** (διερμηνεύεται). Ἐχει ὕψος 806 μ. καὶ κεῖται κατέναντι τῆς Ἱερουχοῦ. Ἐκ τῆς κορυφῆς του (Φασγά) ὁ Μωϋσῆς πρὸς ἀποθάνη εἶδε τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας (Δευτ. 34, 1).

13. **Ἄβαρίμ.** Τὸ δρός τοῦτο ἔχει 850 μ. ὕψος καὶ κεῖται κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μῆκος τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης.

Ἐρμών. Κεῖται ἐπὶ τῆς δυτικῆς Παλαιστίνης καὶ συγκεκριμένως πρὸς νότον τοῦ Θαβώρ· ἔχει ὕψος 546 μ. καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ πλῆθος ἀσημάντων λόφων. Τὸ δρός τοῦτο πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τοῦ ἄλλου Ἐρμῶνος, καλεῖται «ἐλάσσων Ἐρμῶν».

ὑπῆρχε τεῖχος, τὸ δόποῖον μέχρι σήμερον ἐλαχίστας ξημίας ἔχει ὑποστῆ. Εἰς τὸν τόπον, εἰς δὲν ὑπῆρχεν ἄλλοτε δὲ ναός, οἱ Σαμαρεῖται, ὡς ἀναφέρομεν, συγκεντροῦνται κατ' ἔτος κατὰ τὰς ἐπισημοτέρας τῶν ἐορτῶν των καὶ ἴδιαιτέρως τὴν τοῦ Πάσχα καὶ ἐπὶ δικταήμερον, λευκοενδυμένοι καὶ ἐπὶ προχείρου θυσιαστηρίαν, τελοῦν τὰς λατρείας των.

1. Ἡ λεξίς Γαλαάδ ἐνίστε σημαίνει ἀπασαν τὴν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰορδάνου χώραν «... καὶ ἔδειξεν αὐτῷ πᾶσαν τὴν γῆν Γαλαάδ ἓως Δάνν» (Δευτερ. 31, 1).

Πεδιάδες

Είς τὴν ἐπιστήμην τῆς γεωγραφίας, πεδιάς καλεῖται ἐκτα-
σις ἐδάφους ὁμαλή, ή ἔχουσα ἐλαχίστας ἀνωμαλίας, αἱ δποὶαι
δμως δὲν βλάπτουν τὸ ἐπίπεδον.

1. Σάρων. Ἐξαιρετικὰ εὔφορος καὶ πλουσία πεδιάς παρὰ
τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, ἐκτεινομένη ἀπὸ Καισαρείας μέχρι
Ἰόππης. Τὸ μῆκος ταύτης εἶναι 25 μίλια καὶ τὸ πλάτος τῆς
περίπου 15. Αὕτη διακρίνεται διὰ τὰς φυτείας της καὶ τὰς πλου-
σίας βοσκάς, εἰς τὰς δποὶας ἔβοσκον τὰ ποίμνια τοῦ Δαβίδ. Εἰς
τὴν πεδιάδα ταύτην ἦτο καὶ τὸ χωρίον, τὸ ἀναφερόμενον εἰς
τὰς Πράξεις (9, 35).

2. Σεφέλα. Ἐκτεινομένη ἀπὸ τῆς Ἰόππης μέχρι τῆς Γά-
ζης καὶ ἀπὸ τῆς παραλίας τῆς θαλάσσης ἕως τῶν ὑπαρειῶν τοῦ
ὅρους Ἰούδα.

3. Περίχωρος Ἰορδάνου (Γὼρ=καθίζησις). Αὕτη ἐκτεί-
νεται παρὰ τὰς δύο ὁχηας τοῦ ποταμοῦ, ἀπὸ τῆς λίμνης Γεν-
νησαρὲτ μέχρι τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης· εἰς τὴν Π. Δ. λέγεται, ὡς
ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καὶ Ἀραβὰ (=πεδιάς). Ἡ πεδιάς αὕτη, ἥτις
ἔχει πλάτος 2-4 χιλιόμετρα, παρὰ τὴν λίμνην Γεννησαρέτ, κει-
ται 185 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, παρὰ δὲ τὴν Νε-
κρὰν θάλασσαν 380. Λόγῳ τοῦ ὅτι αὕτη περικλείεται ὑπὸ ἀπο-
τόμων ὁρέων καὶ ἐλάχιστα μέρη τῆς ποτίζονται ὑπὸ τῶν ὑδά-
των τοῦ Ἰορδάνου, εἶναι ἄφορος—μόνον παρὰ τὴν λίμνην Γεν-
νησαρὲτ ἔχει πόας καὶ μερικὰς καλλιεργησίμους γαίας—καὶ θερ-
μοτάτη ὡς πρὸς τὸ κλῖμα· διὰ τοῦτο καὶ κατὰ τοὺς ἀρχαιοτά-
τους χρόνους ἔμενεν ἀκαλλιέργητος.

4. Ιεζράελ (πεδιάς ἢ κοιλάς), κληθεῖσα οὕτω ἐκ τῆς ἐν
αὐτῇ σπουδαίας πόλεως Ἰεζράελ. Αὕτη ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ
ὅρους Καρμήλου καὶ τῆς Σαμαρείας μέχρι τῶν ὁρέων τῆς Γαλι-
λαίας καὶ ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἕως τοῦ Ἰορδάνου
ποταμοῦ, εἰς τριγωνικὸν σχῆμα, καὶ καλεῖται ὑπὸ τοῦ Ἰωσή-
που⁽¹⁾ «μεγάλη πεδιάς». Ἐχει μῆκος 22 μίλια καὶ πλάτος 12

1. Ο Φλάβιος Ιώσηπος (37-98 μ. Χ.) εἶναι Ιουδαῖος ἴστορι-
κός, σύγχρονος τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων. Μετέσχε τῆς Ιου-
δαικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 66 μ. Χ., καθ' ἥν αἰχμαλωτισθεὶς (67 μ.Χ.),

καὶ ἀρδεύεται ὑπὸ τοῦ Κισῶνος καὶ τοῦ παραποτάμου αὐτοῦ καὶ εἶναι ἐπίσημος διὰ τὴν ἄκραν εὐφορίαν καὶ ὀραιότητα αὐτῆς. Εἶναι πρὸς τούτοις περίφημος καὶ διὰ τὰς ἐν αὐτῇ συναφθείσας μάχας μεταξὺ Ἰσραηλιτῶν καὶ Ἐθνικῶν (Βαράν, Γεδεών κλπ.)· ἐν αὐτῇ ἡ τετήμησαν οἱ Ἰουδαῖοι ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, καὶ ἐπὶ σταυροφοριῶν ἡ πεδιάς αὗτη ὑπῆρξε θέατρον πολέμων μεταξὺ Χριστιανῶν καὶ Μουσουλμάνων· ἐν αὐτῇ ἐπίσης δὲ Ναπολέων ὁ Α΄ ἥρατο νίκην περιφανῆ κατὰ τῶν Τούρκων (2 χιλ. Γάλλοι στρατιῶται ἔτρεψαν εἰς φυγὴν 25 χιλιάδας Ἀραβίας). Αὕτη ἐλέγετο καὶ πεδιάς Ἐσδρηλῷ καὶ Σαμαρείας. Σήμερον δύμως, καίτοι εἶναι γόνιμος καὶ εὔφορος, εἶναι ἀκατοίκητος καὶ ἔρημος.

5. **Μωάβ** (ποθητός). Αὕτη κεῖται πρὸς ἀνατολὰς τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης καὶ ἀπέναντι τῆς Ἱεριχοῦ. Εἰς ταύτην ἐστρατοπέδευσαν οἱ Ἰσραηλῖται πρὸς διέλθουν τὸν Ἰορδάνην. Ἐπίσης μὲν τὸ δύνομα τοῦτο φέρεται καὶ μικρὸν δροπέδιον εἰς τὴν φυλὴν Ρουβῆμ.

Κοιλάδες

Ορισμός. Κοιλάς καλεῖται στενὴ λωρίς πεδιάδος, κειμένη εἰς τὸ μέσον δρέων ἢ λόφων.

1. **Χεβρὼν** (σύνδεσμος). Αὕτη ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες καὶ κεῖται πρὸς νότον τῆς Βηθλεέμ. Ἐν αὐτῇ εὐδοκιμοῦν ἡ ἀμπελὸς καὶ ἡ Ἑλαία, καθὼς καὶ ἄλλων εἰδῶν καρποφόρα δένδρα. Ἐντεῦθεν ἀπέστειλεν δὲ Ἰακὼβ τὸν υἱόν του Ἱωσὴφ πρὸς τοὺς βόσκοντας τὰ ποίμνια ἀδελφοὺς αὐτοῦ.

2. **Ραφαεὶμ** (γίγαντες) Κεῖται Ν. Δ. τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἀρχεται ἀπὸ τῆς φάραγγος Ἐνώμ. Ἡ κοιλάς αὗτη λέγεται καὶ «κοιλάς γιγάντων ἢ τιτάνων», διότι κατώκησαν ἐν αὐτῇ

ἀπηλευθερώθη ὑπὸ τοῦ Οὐεσπεσιανοῦ. Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ἱεροσολύμων (70 μ. Χ.), ἐπορεύθη μετὰ τοῦ Τίτου εἰς Ρώμην, ἔνθα λαβὼν ἴκανοποιητικὴν σύνταξιν ἐγκατεστάθη εἰς αὐτὴν καὶ ἐπεδόθη εἰς συγγραφικὴν δρᾶσιν. Ἐγραψε τὴν αὐτοβιογραφίαν του, τὸν Ἰουδαϊκὸν πόλεμον (7 βιβλία) καὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀρχαιολογίαν (20 βιβλία), εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς ὀμιλεῖ καὶ περὶ τῆς Ἱεζοάελ.

ἄνθρωποι διακρινόμενοι ἐπὶ ισχύι, μεγέθει καὶ ὅμοτητι (Γολιάθ)· ἐν ταύτῃ δὲ Δαβὶδ κατενίκησε τοὺς Φιλισταίους (Α' Χρον. 11, 15).

3. **Ιωσαφάτ** (ὁ θεὸς κριτής). Κειμένη μεταξὺ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τοῦ ὅρους τῶν Ἐλαιῶν. Οἱ τάφοι τοῦ Ζαχαρίου, τοῦ Ἀβεσσαλῶμ καὶ τοῦ Ἰωσαφάτ εἰναι τὰ περιεργότατα ἐν αὐτῇ μνημεῖα. Αὕτη ταῦτά εται μετὰ τῆς «κοιλάδος τῆς εὐλογίας», εἰς τὴν δυοῖαν ἡττήθησαν οἱ Ἰσραηλῖται μετὰ τῶν συμάχων των ὑπὸ τοῦ Ἰωσαφάτ (¹) (Β' Παραλ. 20, 15—26).

4. **Ηλάς** (τερέβινθος), κληθεῖσα οὕτω ἐκ τινος τῶν βασιλέων τοῦ Ἰσραήλ ἀπέχει Ν. Δ. τῶν Ἱεροσολύμων 14 μίλια καὶ ἔχει πλάτος 500 μέτρων. Εἶναι ἀξιόλογος, διότι ἐνταῦθα ἐν Δαβὶδ διὰ μονομαχίας ἐφόνευσε τὸν Φιλισταῖον γίγαντα Γολιάθ (Α' Βασιλ. 17, 2).

5. **Μαμβρῆ** (ἔξιψωσις). Αὕτη κεῖται πρὸς δυσμὰς τῆς Χεβρῶνος καὶ φέρει τὴν δνομασίαν ταύτην ἐκ τοῦ Ἀμορραίου (²) Μαμβρῆ, δστις συνωμοιόγησε συμμαχίαν μετὰ τοῦ Ἀβραάμ, ὅταν οὗτος ἔξεστράτευσε κατὰ τοῦ στρατοῦ τοῦ Χοδολογομόδου (βασιλέως τοῦ Ἐλάμ, χώρας πρὸς νότον τῆς Ἀσσυρίας, ἔνθα τὰ Σοῦπα). Ἐνταῦθα ἔκειτο δὲ ἄγρος καὶ τὸ σπήλαιον Μαχπελᾶχ (Γεν. 23, 17).

6. **Σιδδίμ** (εὐθύτης). Ή κοιλὰς αὕτη, ὡς εὔφορος λίαν, ἔξελέγη ὡς κατοικία ὑπὸ τοῦ Λώτ καὶ συμπεριελήφθη ἐν τῇ καταστροφῇ τῶν Σοδόμων καὶ Γομόρρων.

Φ α ρ α γ γ ε σ

Ορισμός. Φάραγξ καλεῖται βράχος τεμνόμενος ὑπὸ χαραδρῶν (χάσμα στενὸν καὶ κρημνῶδες ὑπὸ ὅρέων ἢ δροπεδίων σχηματιζόμενον, λέγεται χαράδρα).

1. **Ἐνώμ** (λύπη). Αὕτη κεῖται Ν. Α. τῆς κοιλάδος Ἰωσαφάτ καὶ δυτικῶς τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐν ταύτῃ οἱ Ἰσραηλῖτες

1. Οἱ Ἰωσαφάτ (ὁ Κύριος κρίνει) ἤτο εὐσεβῆς βασιλεὺς τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῷ 911 π. Χ. καὶ ἐβασιλεύσει 25 ἔτη.

2. Οἱ Ἀμορραῖοι κατήγοντο ἐκ τοῦ Ἀμορραίου, τετάρτου νίοις τοῦ Χαναάν.

ται ἐθυσίαζον τὰ τέκνα αὐτῶν, κατακαίοντες αὐτὰ ὑπὲρ τοῦ θεοῦ Μολώχ⁽¹⁾). Βραδύτερον τὸ μέρος τοῦτο ἐγένετο τόπος συγκεντρώσεως τῶν ἀκαθαρσιῶν καὶ τῆς ρίψεως τῶν σωμάτων τῶν φονευομένων κακούργων. Ἡ φάραγξ αὕτη καλεῖται καὶ «πῦρ γεένης» ἀπὸ τοῦ πυρός, εἴτε τοῦ πρὸς τὰς δλεθρίας θυσίας τοῦ Μολώχ ἀπαιτουμένου, εἴτε τοῦ μετα ταῦτα τοῦ πρὸς κατανάλωσιν τοῦ ὅγκου τῶν ἀκαθαρσιῶν διατηρουμένου· οὗτο δὲ περιῆλθεν εἰς συμβολικὴν χρῆσιν καὶ παριστᾶ τὸν δεύτερον θάνατον τῶν ἀπίστων. Ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὅχθης ταύτης ἀπαντοῦν λαξευτὰ σπήλαια, τὰ δύοια ἐπὶ μὲν τῶν Ἐβραίων ἦσαν τάφοι, ἐπὶ δὲ τῶν Χριστιανῶν ἀσκητήρια· σήμερον δμως εἶναι τελείως κενά.

2. **Αἰλεὶμ** ἢ **Άλων** (δρῦς), κειμένη πρὸς τὰ Ν. Δ. τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης καὶ ἔχουσα πολλὰς πηγὰς καὶ ούκας. Αὕτη ἔχρησίμευσεν ὡς σταθμὸς τῶν Ἐβραίων, δτε οὗτοι μετέβαινον εἰς τὸ ὅρος Σινᾶ. Ἐνταῦθα δὲ Ἰακὼβ ἐφόνευσε δέκα δκτὸς χιλιάδας Ἰδουμαίους.

3. **Ἄχωρ** (κατεταραγμένος), οὐ μακρὰν τοῦ Γαλγάλ. Ἐνταῦθα οἱ Ἰσραηλῖται ἐστρατοπέδευσαν διὰ πρώτην φοράν, μετὰ τὴν εἰσοδόν των εἰς τὴν γῆν Χαναάν.

4. **Ζεφωτᾶ** ἢ **Ζίφ** (οέων). Αὕτη κεῖται πρὸς δυσμὰς τῆς Ιερουσαλήμ. Εἰς τὰ μεμονωμένα σπήλαιά της ἐκρύπτετο ἐπὶ πολὺν χρόνον δὲ ὑπὸ τοῦ Σαοὺλ καταδιωκόμενος Δαβίδ.

5. **Γαρβαῶν** ἢ **Ἐλῶν** (λοφώδης). Αὕτη κεῖται ἐν τῇ φυλῇ Δάν καὶ εἰδικώτερον πρὸς τὰ Β.Δ. τῆς Ιερουσαλήμ. Ἐνταῦθα ἔλαβε χώραν τὸ θαῦμα τῆς στάσεως τοῦ ἥλιου (Ἰησ. Ναυῆ 10, 12), κατόπιν διαταγῆς ἢ μᾶλλον παρακλήσεως τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, καὶ παρέμεινεν ἡ σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου ἐπὶ πολὺν χρόνον.

6. **Σεφαθά** (παρατηρητής). Κειμένη πρὸς τὰ Ν. Δ. τῶν Ιεροσολύμων. Ἐν ταύτῃ δὲ βασιλεὺς τοῦ Ἰουδαία **Ἀσὰ** κατε-

1. Ὁ Μολώχ (κυριαρχία) ἦτο θεὸς τῶν Ἀμμωνιτῶν· ἡ λατρεία του, ἡτις κατὰ τὴν παράδοσιν συντεδεύετο καὶ ὑπὸ ἀνθρωποθυσιῶν (Ιδίως βρεφῶν), μετεδόθη καὶ εἰς τὸν Ἰουδαίους, παρὰ τῶν δυοῖν διετηρήθη μεχρι τῆς Βαβυλωνιακῆς αλχιμαλωσίας. Κατὰ τὴν καῦσιν αἱ φωναὶ τῶν καιομένων ἐκαλύπτοντο διὰ τῆς κρούσεως τυμπάνων.

νίκησε τὸν κατ' αὐτοῦ ἐκστρατεύσαντα βασιλέα τῆς Αἰθιοπίας Ζερὰ (Β'. Παραλ. 14, 12).

"Ερημοι

‘Η σπουδαιοτέρα τῶν ἐρήμων, ἡ ἐκτενῶς μνημονευομένη εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν καὶ ἡ δποία ταῦτιζεται μὲ τὴν χερσόνησον τοῦ Σινᾶ, εἶναι ἡ μεταξὺ Αἰγύπτου καὶ Χαναὰν ἄγονος χώρα, εἰς τὴν δποίαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν Θεὸν κακῆς διαγωγῆς των, περιεπλανήθησαν ἐπὶ τεσσαράκοντα δλόκληρα ἔτη, καὶ πάντες οἱ ἔξ Αἰγύπτου ἐξελθόντες ἀπέθανον, πλὴν δύο (Ἰησ. Ναυῆ καὶ Χάλεβ), οἵτινες καὶ ὠδήγησαν τὴν νέαν γενεὰν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας (Ἰησ. Ναυῆ 5, 6). Ἐν αὐτῇ εὑρίσκονται καὶ ἄλλαι μικρότεραι ἔρημοι (Ἐθάμ, Φαράν, Ἀγαρ καὶ Σín). Αἱ ἔρημοι τῆς Παλαιστίνης δὲν εἶναι τόποι δλως ἀκατοίκητοι, ἄγονοι καὶ πάσης καλλιεργείας ἀνεπιδεκτοι, διότι εἶναι μὲν ἄχρηστοι διὰ τὴν γεωργίαν, πλὴν ὅμως εἶναι πλήρεις φυτῶν καὶ χρήσιμοι πρὸς βιοσκὴν ποιμνίων καὶ πτηνῶν. Πολλαὶ πόλεις εἰχον ἐκάστη τὰς ίδιας ἐρήμους, δηλ. χώρας πρὸς βιοσκὴν τῶν ζώων των. Αἱ πλείσται ἔρημοι τῆς Παλαιστίνης κείνται εἰς τὰ μεσημβρινὰ αὐτῆς μέρη· αἱ δνομαστότεραι ἔξ αὐτῶν εἶναι αἱ ἔξης:

1. **Τῆς πόλεως Βηθσαΐδα.** Πέραν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας· ἐνταῦθα πολλάκις διέτριψεν ὁ Κύριος ὥμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

2. **Ιεριχώ** (διαρκῆς εύωδία). Αὕτη εἶναι μεταξὺ Ιεριχοῦς καὶ Ιεροσολύμων καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ στενωποὺς καὶ χαράδρας· ἐντεῦθεν δὲ νοεῖται διατί, διὰ τὸν ἀποτολμῶντα νὰ τὴν διαμύσῃ, παρίσταται ως λίαν ἐπικινδυνος. Τοῦτο βεβαιοῦ καὶ ὁ Κύριος ἐν τῇ θαυμασίᾳ παραβολῇ τοῦ ἀγαθοῦ Σαμαρείτου, ὅστις ἐβοήθησε τὸν εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πληγωθέντα ὑπὸ τῶν ληστῶν (Λουκ. 10, 30—34).

3. **Ιούδας ή τῆς Ιουδαίας**, εἰς τὴν δποίαν ὁ Ιωάννης ἤρχισε νὰ βαπτίζῃ καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπειράσθη ὑπὸ τοῦ Διαβόλου. Κατέχει τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς Ιουδαίας, μεταξὺ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης καὶ τῆς Ιεριχοῦς. Σήμερον αὐτῇ εἶναι ἔρημος καὶ ἀκατοίκητος, ἐνῷ πάλαι είχε πόλεις καὶ χωρία,

οἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων ἥρχοντο πρὸς τὸν Πρόδρομον, διὰ νὰ ἀκούσουν τὸ κήρυγμα τῆς μετανοίας.

4. **Ἐγγασδί**, παρὰ τὴν ὅμωνυμαν πόλιν, πλησίον τῆς Νεαρᾶς θαλάσσης. Εἰς ταύτην ἐκρύπτετο ὁ Δαβὶδ φεύγων τὴν ὁργὴν τοῦ Σαούλ. Εἰς σπῆλαιόν της ὁ Δαβὶδ ἔκοψε τὸ πτερύγιον τῆς διπλοῖδος τοῦ ἀνωτέρῳ διώκτου τοῦ βασιλέως Σαούλ, χωρὶς ὅμως νὰ βλάψῃ αὐτὸν (Α΄. Βασιλ. 23 καὶ 24).

5. **ΘΕΚΟΥΣ** (ὕψως σκηνῆς), παρὰ τὸ ὅμωνυμον χωρίον (ἔξ οὖν καὶ τὸ ὄνομα) καὶ πρὸς Β. Α. τῆς Χεβρῶνος πρὸς νότον τῆς Χεβρῶνος ὑπῆρχον αἱ μικραὶ ἔρημοι Ζίφ καὶ Μαών.

Ποταμοὶ καὶ χείμαρροι τῆς Παλαιστίνης

Οἱ ποταμοὶ⁽¹⁾ τῆς Παλαιστίνης δὲν εἰναι καὶ τόσον σπουδαῖοι, διότι οἱ πλεῖστοι ἔξ αὐτῶν εἰναι χείμαρροι ἢ ἀπὸ τῶν ὁρέων ρέοντα ωνάκια, τὰ ὁποῖα εἰναι κατάξηρα τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους καὶ μόνον πλημμυροῦντα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τήξεως τῆς χιονός ἐπὶ τῶν κορυφῶν τοῦ Λιβάνου ἢ σχηματίζόμενα ἐκ τῶν πρώτων καὶ τῶν τελευταίων βροχῶν τοῦ ἔτους. Οἱ κυριώτεροι καὶ ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Παλαιστίνης εἰναι ὁ **Ἰορδάνης**, κληθεὶς οὕτω ἐκ τῆς ἑβραϊκῆς λέξεως «Ιαρδέν», ἡτις σημαίνει ρέειν, καταβαίνειν, ἔνεκα τοῦ ὅρμητικοῦ ρεύματός του, τοῦ ἀποτόκου τῆς κλίσεως τῆς κοιλάδος, ἐκ τῆς ὁποίας διέρχεται. Οἱ Ιορδάνης ἀποτελεῖται ἐκ τῆς ἐνώσεως τριῶν μικροτέρων ποταμίων : 1) τοῦ **Πανεία**, ὅστις πηγάζει ἐκ τινος σπηλαίου, κειμένου παρὰ τὴν πόλιν Πανείαν, 2) τοῦ **Δάν**, πρὸς δυσμὰς τοῦ Πανεία (σήμερον λέγεται Τὲλ - ελ - Κάδη) καὶ 3) τοῦ **Ἀσβέγια**, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Ἐρμῶνος. Τὰ τρία ταῦτα ποτάμια, δεχόμενα πολλοὺς ωνάκας, ἐκβάλλοντα εἰς τὴν Σαμαχωνίτιδα λίμνην τοῦ Ἰωσήπου ἢ τὸ «ὑδωρ Μερώμ» τοῦ Ιησοῦ τοῦ Ναυῆ.

Ἐκ ταύτης ἔξερχονται ὡς εἶς ποταμὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα **Ἰορ-**

1. Η λέξις «ποταμὸς» ἐν τῷ **Ἀγίᾳ Γραφῇ** εἰναι μετάφρασις **δύο** λέξεων : τῆς Αλγυπτιακῆς καταγωγῆς «Γεόρ», ἡτις ἀναφέρεται εἰς τὸν Νεἴλον καὶ τῆς **Ναχάρ**, σημανούσης ἢ τὸν χείμαρρον, ἢ τὴν πεδιάδα, διὰ τῆς ὁποίας διέρχονται χείμαρροι.

δάνης, δστις διαρρέων τὰς πεδιάδας τῆς Γαλιλαίας καὶ πρὸς νότον διευθυνόμενος, χύνεται μετὰ πολλοὺς ἔλιγμοὺς εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος. Ἐκ ταύτης πάλιν ἔξεοχόμενος, διεύθυνεται πάλιν πρὸς νότον καὶ πολλοὺς ἄλλους οὐνακας εἰσδεχόμενος, χύνεται εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Τὸ μῆκος του εἶναι ἑκατὸν περίπου μίλια, τὸ δὲ πλάτος καὶ βάθος του ποικίλλει (Σόου=πλ. 30 μ. βάθος 3—9 πόδες, Σατωριάνδος=πλ. 50 μ. βάθος 6—7 πόδες, Βόλνεκ=πλ. 60 βήματα). Ως σπουδαῖον γεγονός ἐν τῇ Παλ. Διαθήκη ἀναφέρεται ἡ κατόπιν ἐπεμβάσεως τῆς θείας προνοίας διάβασις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν περιοίκων λαῶν Ἀμορραίων καὶ Χαναναίων, «ὅν αἱ καρδίαι διελύθησαν» (Ἰησ. Ναυῆ 5, 1).

Ομοίως ὁ προφήτης Ἡλίας διὰ τῆς μυλωτῆς του ἐκτύπησε τὸ ὕδωρ αὐτοῦ καὶ διῆλθε μετὰ τοῦ Ἐλισσαὶ (Δ'. Βασιλ. 2, 8), τὸ αὐτὸ δὲ ἐπανελήφθη, ὅτε μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Ἡλιοῦ⁽¹⁾, διέβη μόνος τὸν ποταμὸν ὁ προφήτης Ἐλισσαὶ ἐπιστρέφων (ἀνατ. 2, 14). Ἐν δὲ τῇ Καινῇ Διαθήκῃ τὸ ἐπιφανέστατον συμβάν είναι, ὅτι τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ Ἰορδάνου ἡγίασσεν αὐτὸς ὁ θεάνθρωπος Ἰησοῦς, ὃς βαπτισθεὶς ὑπὸ τοῦ Προδόρου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου ἐν αὐτῷ, ὅτε ἐπεφάνη τὸ ἄγιον Πνεῦμα ἐν εἴδει περιστερᾶς καὶ ὁ πατήρ ἐπεμαρτύρησεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἐν φῷ ηὔδομησε (Ματθ. 3, 13—21).

2. Ὁ χείμαρρος τῶν Κέδρων (μέλας, ζοφερός), δστις πηγάζει ἐκ τοῦ δρονος τῶν Ἐλαιῶν καὶ χύνεται εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Κατὰ τὸν χειμῶνα οὗτος, ἔνεκα τῶν πολλῶν βροχῶν, καθίσταται ἀδιάβατος καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τὰ Ἱεροσόλυμα ὑπάρχουν δύο γέφυραι, ἡ μία ἥτις εἶναι πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος, κατὰ τὴν πύλην τοῦ ἀγίου Στεφάνου, καὶ ἡ ἄλλη ἐν Γεθσημανῇ. Διὰ τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων ἐπορεύθη εἰς τὸν κῆπον τῆς Γεσθημανῆς ὁ Κύριος τὴν ἑσπέραν (ῶρα 10 νυκτερινὴ περίπου), κατὰ τὴν διοίαν συνελήφθη καὶ ὀδηγήθη πρὸς τὸν Ἀνναν (Ἰωάν. 18, 1).

3. Βέλος· πρὸς βιορρᾶν τῆς Χάϊφας. Οὗτος πηγάζει ἐκ

1. Περὶ αὐτοῦ, ἵδε σελ. 16 ὑποσημ. 2.

τοῦ ἐλάσσονος Ἐρμῆνος καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, πλησίον τῆς Ἀκρῶν ἢ Πτολεμαΐδος.

4. **Λεοντίς ἢ Λιτᾶς**. Οὗτος πηγάζει ἀπὸ τὸν Αίθανον καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, πρὸς βορρᾶν τῆς Τύρου.

5. **Ο χείμαρρος Κισών** (συνεστραμμένος), δστις πηγάζει ἀπὸ τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Θαβῶρ καὶ διὰ τῆς πεδιάδος Ἱεζοάελ (Ἐσδρολῶμ) χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, νοτίως τῆς πόλεως Ἀκρας ἢ Πτολεμαΐδος. Πλησίον τοῦ ποταμοῦ τούτου διατριηγός τῶν Ἱσραηλιτῶν Βαράκ, δστις ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τῆς προφήτιδος Δεββάδας, κατενίκησε τὸν στρατηγὸν τῶν Χαναναίων Σισάραν καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ (Κριτ. 4, 13 καὶ 5, 21).

6. **Χερὶθ** (ἀποκοπῆ). Οὗτος πηγάζει ἐκ τῆς Β. Δ. χώρας τῆς πεδιάδος Ἱεριχοῦς καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἰορδάνην. Εἰς αὐτὸν ἐκρύπτετο ἐπ' ἀρκετὸν καιρὸν δι προφήτης Ἡλίας φεύγων τὴν δργὴν τοῦ ἐλεεινοῦ βασιλέως Ἀχαϊβί (¹) καὶ τῆς συζύγου του Ἱεζίθελ, καὶ ἐνταῦθα κατὰ τὸν ἀνωτέρῳ χρόνον οἱ κόρακες τοῦ ἔφεδον τροφὴν (Γ'. Βασιλ. 17, 6).

7. **Βησώρ ἢ Βοσώρ** (ψυχρός), δστις πηγάζει ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Ἰουδαίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, εἰς τὸ νοτιώτερον μέρος τῆς Παλαιστίνης, παρὰ τὴν Γάζαν.

8. **Κανά** (κάλαμος), δστις πηγάζει ἀπὸ τὰ ὄρη Ἐβάλ καὶ Γαριζίν καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, μεταξὺ Καισαρείας καὶ Ἰόππης.

9. **Αύγέχ**. Οὗτος πηγάζει ἀπὸ τὰ ὄρη Ἐφραΐτην καὶ Γαριζίν καὶ χύνεται εἰς τὴν Μεσόγειον, πλησίον τῆς Ἰόππης.

Εἰς τὴν ἀνατολικὴν Παλαιστίνην, σπουδαιότεροι εἶναι :

10. **Ο Ἄρνων** (παφλάζον οεῦμα), δστις εἶναι δι μέγιστος τῶν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χειμάρρων. Οὗτος πηγάζει ἀπὸ τὰ

1. Ο Ἄχαϊβ (ἀδελφὸς πατρὸς) εἶναι δ ἔκτος κατὰ σειράν βασιλεὺς τοῦ Ἱσραηλιτικοῦ λαοῦ, εἰς τὸν δόπον ἐβασίλευσεν ἐπὶ 22 ἔτη. Σύζυγός του ἦτο ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῶν Σιδωνίων Ἱεθεβαὶ (Γ'. Βασιλ. 1^ρ, 31), Ἱεζάβελ, γυνὴ ἐμπαθῆς καὶ φιλόδοξος, ἡ δοπία ἥσκησε τεραστίαν ἐπίδρασιν ἐπ' αὐτοῦ. Οὗτος εἰσήγαγε, κατ' ἐπιβολὴν τῆς συζύγου του, τὴν λατρείαν τοῦ Βάαλ καὶ τῆς Ἀστάρης καὶ πρὸς τιμήν των ἀνήγειρεν ἐν Σαμαρείᾳ ναοὺς εἰδωλολατρικούς.

ἀνατολικὰ τῆς N. θαλάσσης ὅρη καὶ χύνεται εἰς τὴν N. Θάλασσαν. Εἰς τὸν ἀρχαίους χρόνους ἔχώριζε τὸν Μωαβίτας ἀπὸ τῶν Ἀμμωνιτῶν, Ἀμορραίων καὶ Ρουβηνιτῶν (Ἄριθ. 21, 13 καὶ I. Ναυῆ 13, 16).

11. **Ιαββώκ** (ἐκχυσις). Οὗτος πηγάζει ἀπὸ τὰ ὅρη Γαλαὰδ καὶ χύνεται εἰς τὸν Ἰορδάνην, μεταξὺ τῆς λίμνης Γεννησαρέτ καὶ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀπέχει περὶ ποντού 30 μίλια. Οὗτος ἔχωριζε τὴν χώραν τοῦ βασιλέως τοῦ Βασάν τῷ Ωγ ἀπὸ τὴν χώραν τοῦ βασιλέως τῶν Ἀμορραίων Σήδων (I. Ναυῆ 12, 2-5). Ἡ Φανουὴλ ἥπτο διάβασις τοῦ Ιαββώκ (Γεν. 32, 22). Τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτοῦ κατὰ τὸ θέρος παύει, ἐνῷ τὸ δυτικὸν τρέχει διὰ οείδους βαθέος. Σήμερον φέρει τὴν δνομασίαν «Ζέρκας».

12. **Ιερομύαξ** ἢ **Υαρμούκ**. Οὗτος, ὅστις εἶναι ὁ κυριώτερος παραπόταμος τοῦ Ἰορδάνου, πηγάζει ἀπὸ τὰ ὅρη τοῦ βασιλείου τοῦ Βασάν καὶ χύνεται πλησίον τῆς λίμνης Γεννησαρέτ. Παρὰ τὰς ὅχθας του, τῷ 636 μ. X., ὁ ἐκ τριάκοντα χιλιαδῶν βυζαντίνων στρατὸς συνεκρούσθη πρὸς τοὺς ὑπὸ τὸν Καλεὸν ἐπιδραμόντας πολυπληθεῖς Ἀραβας, τοὺς ὅποιους ἔτρεψεν εἰς φυγήν.

13. **Κεράκ**, χείμαρρος εἰς τὸ νοτιώτατον τῆς Περαίας, ὅστις χύνεται εἰς τὴν N. θάλασσαν.

Ἐκτὸς τούτων, ὑπάρχουν καὶ ἄλλοι μικροὶ χείμαρροι, τοὺς ὅποιους ἐκατέρωθέν του εἰσδέχεται ὁ Ἰορδάνης, οἱ δποῖοι διμως εἶναι λίαν μικρᾶς σημασίας.

Θάλασσαι — Δίμναι — Κόλποι

Ορισμός. Θάλασσα δνομάζεται εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν κάθε εἰδούς συνάρθροισις ἀλμυρῶν ἢ γλυκέων ὑδάτων, εἴτε ποταμὸς εἶναι αὐτῇ, εἴτε λίμνη, εἴτε καὶ ἡ παρ' ἡμῖν καλουμένη θάλασσα. Θάλασσαι τῆς Παλαιστίνης εἶναι αἱ ἔξης:

1. **Μεσόγειος** θάλασσα, ἡτις ἀπετέλει τὸ δυτικὸν ὅριον αὐτῆς. Αὕτη διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβλατὰρ εἰσέρχεται μεταξὺ Ἀσίας, Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς καὶ ἀποτελεῖ ὑδάτινον ὅγκον, ὑποκείμενον συχνὰ εἰς σφοδρὰς τριχυμίας, λόγω τῶν πνεόντων διαφόρων ἀνέμων. Ἡ παραλία της εἶναι ἐστενοχωρημένη, ἔνε-

κα τῶν ὁρέων—ἀπὸ Τύρου μέχρι Πτολεμαΐδος εἶναι ἀπόκρημνος καὶ βραχώδης—καὶ παρέχει πολὺ μικρὸν μέρος κατάλληλον διὰ λιμένας καὶ ἀσφαλῆ προσορμητήρια· ἔνεκα δὲ τούτου, ἡ Παλαιστίνη εἶναι κάπως ἀποκεκλεισμένη τοῦ ἀπὸ θαλάσσης ἐμπορίου. Αὗτη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ὠνομάζετο ἡ «ἔσω θάλασσα», ὑπὸ δὲ τῶν Ἐβραίων «ἡ θάλασσα» ἢ καὶ ἀπλῶς θάλασσα». Ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἐπεβιβάσθη εἰς πλοῖον ὁ προφήτης Ἰωνᾶς, κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ, διὰ νὰ πορευθῇ καὶ κηρύξῃ εἰς τοὺς ἀσεβεῖς Νινευῖτας (τοὺς κατοίκους τῆς πρωτευούσης τῆς Ἀσσυρίας Νινευῆς ἢ Νίνας) καὶ εἰς αὐτὴν πάλιν ὑπὸ τῶν κυμάτων ἔξεβράσθη⁽¹⁾.

2. Θάλασσα τῆς Γαλιλαίας. Ἡ περίδοξος αὕτη λίμνη φέρεται μὲ διάφορα ὄντατα εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν: ὡς θάλασσα Χενερὲθ καὶ Τιβεριάδος καὶ λίμνη Τιβεριάδος καὶ Γεννησαρέτ. Αὕτη σχηματίζεται διὰ τῶν ὑδάτων τοῦ Ἱορδάνου καὶ ἔχει μῆκος 15 μίλια καὶ πλάτος 6—8. Πάντοτε ἔφημίζετο διὰ τὰς καλλονάς τῆς καὶ τὴν γραφικὴν λαμπρότητά της, καὶ διὰ τοῦτο δικαίως ὑπὸ τῶν νεωτέρων περιηγητῶν ὠνομάσθη ἡ «Γεννεύη τῆς Παλαιστίνης». Οἱ γύρωθέν της λόφοι ἦσαν λίαν τερπνοὶ καὶ ἡ φύσις, κατὰ τὸν Ἱώσηπον, δστις περιέγραψε τὴν παρόχθιον ταύτης χώραν, ἐφαίνετο ἐνταῦθα ποιοῦσα διηγεῖται θαῦμα⁽²⁾. Εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς λίμνης ἦσαν αἱ πόλεις Κα-

1. Οἱ Ἰωνᾶς (824 π. Χ.) διετάχθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, δπως κυρύζῃ εἰς τοὺς Νινευῖτας· φοβηθεὶς ὅμως μήπως φονευθῇ παρ' αὐτῶν ἡρυνήθη, καὶ ἐλθὼν εἰς τὴν Ἰόπετην ἐπιβαίνει πλοίου καὶ ἀναχωρεῖ διὰ Θαρσεῖς τῆς Ἰσπανίας. Ἐπειδὴ ὅμως κατὰ τὸν πλοῖον ἔθεωρήθη αἴτιος τῆς ἐνσκηφάσης σφραγδᾶς τρικυμίας, ἐρρίφθη ὑπὸ τῶν ναυτῶν εἰς τὴν θάλασσαν ἐκ ταύτης διεσώθη χάρις εἰς τὸ καταπιέν αὐτὸν θαλάσσιον κήπος, τὸ δόποιον, μετανοήσαντα, μετὰ τριήμερον ἔξερασεν αὐτὸν εἰς τὴν παραλίαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας νῦν ἀναχωρήσας ὁ Ἰωνᾶς ἐπετέλεσε τὸ πόδις τοὺς Νινευῖτας καθῆκον τον.

2. Παρατείνει τὴν Γενησάρῳ δμώνυμος χώρα, θαυμαστὴ φύσιν τε καὶ κάλλος· οὕτε γάρ αὕτη τε φυτὸν ἀρνεῖται διὰ τὴν ποιότητα καὶ πᾶν πεφυτεύκασιν οἱ νειμόμενοι, τοῦ δὲ ἀέρος τὸ εὔκρατον ἀρμόδει καὶ τοῖς διαφόροις· καρύναι μέν γε, φυτῶν τὸ κειμεριώτατον, ἀπειροι τεθῆλασιν, ἔνθα φοίνικες, οἱ καύματι τρέφονται τῆς φύσεως, βιασαμένης εἰς ἐν συναγαγεῖν... σταφυλήν τε καὶ σῦκον δέκα μησὶν ἀδειαλείπτως χορηγεῖ, τοὺς δὲ λοιποὺς καρποὺς δι' ἔτους ὅλον περι-

περναούμ καί Βηθσαϊδά, αἵτινες ἀπέβησαν σταθμοὶ ἀξιοση-
μείωτοι πρὸς ἄλιείαν. Τὸ διάδοχο τῆς εἶναι γλυκὺν· καὶ πόσιμον·
ἐν αὐτῇ, καίτοι εἶναι μικρά, συμβαίνουν ἐνίστε μεγάλαι τρι-
κυμίαι. Ἡ λίμνη αὕτη ἐσχετίσθη στενώτατα μὲ τὸν βίον τοῦ
Σωτῆρος· ἐπὶ τὴν παραλίαν τῆς πολλάκις δὲ Ἰησοῦς περιεπάτησε
καὶ ἐπὶ τὸν διάδοχον τῆς ἐπλευσε, διὰ νὰ ἐπισκεφθῇ διὰ τὸ ἔργον
του τὰς παραλίους πόλεις τῆς Καπερναούμ, Βηθσαϊδά κλπ. Οἱ
εὐαγγελισταὶ ἴστοροῦν τέσσαρας περιστάσεις, κατὰ τὰς διοίας
δὲ Σωτῆρος ήμῶν μετὰ τῶν μαθητῶν του διέπλευσαν ταύτην:
1) ὅταν ἵάτρευσε τοὺς δαιμονιζομένους ἐν τῇ πόλει τῶν Γα-
δαρηνῶν (Γεργεσηνῶν), διότε διέταξε καὶ τὸν ἄνεμον νὰ κο-
πάσῃ 2) κατὰ τὸν χορτασμὸν τῶν πεντακισχιλίων, διότε ἡκο-
λούθησε τοὺς μαθητάς του ἐπὶ τοῦ πλοίου 3) ὅταν ἐπανῆλθεν
εἰς Μάγδαλα, μετὰ τὸν χορτασμὸν τῶν τετρακισχιλίων, καὶ
4) ὅτε μετέβη εἰς τὰ Β. Α. παραλία καὶ ἀφοῦ διῆλθε διὰ
τῆς Βηθσαϊδά, ἐφθασεν εἰς τὴν Καισάρειαν τοῦ Φιλίππου.
Παρὰ ταύτην ἐκάλεσε μερικοὺς ἐκ τῶν μαθητῶν του (Πέτρον,
Ἰάκωβον, Ἰωάννην κλπ.), τοὺς διοίους καὶ μετέβαλεν ἀπὸ
ἄλιεῖς ἰχθύων εἰς ἄλιεῖς ἀνθρώπων. Μία ἐκ τῶν δέκα μετὰ
τὴν ἀνάστασιν ἐμφανίσεών του ἐγένετο παρὰ τὰς ἀκτὰς αὐτῆς.

3. Νεκρὰ Θάλασσα ἢ Ἀσφαλτίτις λίμνη. Αὕτη εἶναι
ἡ μᾶλλον ἐκτεταμένη θάλασσα τῆς Παλαιστίνης. Τὸ μῆκος τῆς
εἶναι 76 χιλιόμετρα καὶ τὸ πλάτος 17, τὸ δὲ μέγιστον βάθος
τῆς 400 μέτρα. Εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν ὀνομάζεται «θάλασσα
Ἀλῶν ἢ Ἀλυκῆ, τῆς Ἐρήμου, Ἀραβία καὶ Ἀνατολική»⁽¹⁾.
Ονομάζεται δὲ Νεκρὰ θάλασσα, διότι κατὰ τὴν παραδοσιν, οὐδὲν
ζῶν πλάσμα δύναται νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὰ ἀλμυρὰ ὅδατά της. Ἐν-
τὸς αὐτῆς καὶ παρὰ τὰς δύναμας τῆς οὐδὲν φύεται· τὸ διάδοχο
τῆς εἶναι σφοδρῶς ἀλμυρόν, λίαν πικρόν, ναυτιῶδες καὶ πολὺ²
βαρόν (περιέχει νάτριον, μεγάλην ποστήτη ταχινά, βρώμιον,
μαγγάνιον, κάλιον, θειοπδες δέξι, πυρίτιον καὶ ἵχνη ἀνθρακικοῦ

γηράσκοντας· αὐτοῖς πρὸς γάρ τῇ τῶν ἀνέμων εὔκρασίᾳ καὶ πηγῇ
διάρρεεται γονιμωτάτη (Πολιτ. Γ').

**1. Φέρει τὴν ὀνομασίαν ταύτην, ἐπειδὴ ἵτο πρὸς ἀνατολὰς τῆς
Ιουδαίας.**

δέξεος), ἐνῷ κατὰ τὴν ἐμφάνισιν εἶναι καθαρὸν καὶ διαυγές (¹). οὐδόλως ἀληθεύει ὅτι αἱ ἀναθυμιάσεις αὐτῆς εἶναι τόσον λοιμώδεις, ὥστε νὰ φονεύουν καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς πετόμενα πτηνά. Καλεῖται καὶ Ἀσφαλτίτις λίμνη (² Ιώσηπος, Ἐλληνες καὶ Ῥωμαῖοι συγγραφεῖς), ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὀρυκτῆς ἀσφάλτου (φυσικὸν κατόραμι), ήτις ἐνυπάρχει εἰς αὐτὴν εἰς ἀρκετὴν ποσότητα (²). Αὕτη καλύπτει τὴν καρποφόρον κοιλάδα τῶν Σοδόμων καὶ Γομόρρων, ἐντὸς τῆς ὁποίας κατεκάησαν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, λόγῳ τῆς ἀσεβείας τῶν κατοίκων, αἱ δύο ἀνωτέρω πόλεις «πυρὶ καὶ θειῷ» (³) (Γεν. 19, 24). Πρὸς ἀνατολὰς αὐτῆς ἡτο τὸ δυχικόδην φρούριον τῆς Μάχαιροῦντος, τὸ ὄποιον ἐκτίσθη πρὸς ἔξασφάλισιν τῆς χώρας ἀπὸ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Ναβατανῶν Ἀράβων. Τοῦτο καταστραφὲν τὸ ἔτος 57 π. Χ. ὑπὸ τοῦ ὑπάτου Γαβινίου, κατεσκευάσθη πάλιν ἀργότερον. Ἐνταῦθα, κατὰ τὸν Ἰουδαῖον ἴστορικὸν Ἰώσηπον, ἔν τινι δεσμωτηρίῳ αὐτοῦ διατελῶν ἔγκλειστος, ἀπεκεφαλίσθη ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀντύπα, τῇ ὑπούλῳ παρακινήσει τῆς γυναικός του Ἡρωδιάδος, ὁ Ἰωάννης ὁ Πρόδρομος, ὁ τελευταῖος τῶν προφητῶν τῆς Π. Διαθήκης (Ματθ. 14, 3-12). Πλησίον τοῦ φρουρίου ὁ Ἡρώ-

1. Τὰ συστατικὰ τοῦ ὕδατος τούτου εἰς τοὺς ἐκατὸν κόκκους, ὡς ἔξηχθη ἐκ τῆς ἀναλύσεως τοῦ Δρ. Μαρσέ, ἔχουν ὡς ἔξης : 1) ἀλας τιτάνου 3,920, ἀλας μαγνησίου 10,246, ἀλας καλίου 10,360 καὶ θεῖον τιτάνου 0,054. Κατὰ τὴν γνώμην νεωτέρων εἰδικῶν, δὲ δρυκτὸς πλοῦτος τῆς Ν. θαλάσσης ἀνέρχεται εἰς 40 δισεκατομμύρια τόννους ποτάσσης καὶ βρωματύχων καὶ φωσφωρικῶν ἀλάτων· εἰδικώτερον δέ, ὡς πρὸς τὴν ποσότητα τῆς ποτάσσης, ὑποστηρίζουν ὅτι εἰναι τόσον μεγάλη, ὥστε δύναται νὰ καλύψῃ τὰς ἀνάγκας δολοκλήρου τοῦ κόσμου ἐπὶ πολλὰς χιλιάδας ἑτῶν.

2. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἀβραάμ ἐκαλεῖτο «κοιλάς Σιδδίμῳ» (⁴ δελ. 23) καὶ ἡτο πλήρης φρεάτων· δι' αὐτῆς διήρχετο ὁ Ἰορδάνης, δόσις καὶ προχωρῶν πιθανὸν νὰ ἐχύνετο εἰς τὸν Ἐλανιτικὸν κόλπον. Μετά τὴν καταστροφὴν τῶν Σοδόμων, Γομόρρας, Ἀδαμά, Σεβωτίμ καὶ Βαλάκ (Γεν. 19, 24) μετεβλήθη εἰς λίμνην, τὰ ὕδατα τῆς ὁποίας διὰ σηράγγων διοχετεύονται εἰς τὴν θάλασσαν.

3. Αἱ πόλεις τῶν Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἔκειντο, κατὰ τὸν ἐπὶ τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ Ἰουδαίου Φίλωνος (20 π. Χ.) στηριζόμενον ἀρχαιολόγον Power, εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς Ν. θαλάσσης καὶ ὅτι κατεστράφησαν τὸ ἔτος 2061 π. Χ. Ὁ ἀρχαιολόγος E. Naville ὑποστηρίζει ὅτι ἀνευρέθησαν καὶ ἔχην τῶν βυθισθεισῶν οἰκιῶν.

δης εἶχε κτίσει καὶ ἀνάκτορα, τὰ δύοτα ἔχοντα μοποίει δσάκις διέμενεν εἰς τὴν Περαιάν.⁽¹⁾

4. Θάλασσα Ἀλάων ἡ λίμνη Σαμαχωνῖτις ὅδωρ **Μερώμ.** Αὕτη εὑρίσκεται εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς Παλαιστίνης. Διὰ ταύτης διέρχεται δὲ Ἰορδάνης. Ἡ Σαμαχωνῖτις λίμνη ἔχει τριγωνικὴν ἐπιφάνειαν, μῆκος ἔξι μιλίων, πλάτος τριῶν καὶ βάθος ἔνδεκα ποδῶν, καὶ ἀπέχει τῆς Τιβεριάδος ἕνδεκα μίλια. Τὰ ὄρη της εἶναι βιοφιόδωμα καὶ νοσώδη. Παρὰ ταύτην δὲ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ κατενίκησε τὰς βιοείας φυλὰς τῆς Χαναάν, συνηγωμένας ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσώῳ Ἰαβείν⁽²⁾ (Ἰησ. Ναυῆ 11, 1 - 11).

Κόλποι. Ἐπισημότεροι εἶναι δὲ τῆς Πτολεμαΐδος, παρὰ τὸ Καρμήλιον δρόος, καὶ τῆς Ἰόππης, εἰς τὸν δύοτον ἀποβιβάζονται οἱ προσκυνηταὶ καὶ διὰ τοῦ δύοτον διεξάγεται τὸ ἐλάχιστον ἐμπόριον.

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ

Εἰσαγωγή. Κατὰ τὴν κατάληψιν καὶ διανομὴν τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ Ναυῆ, ἔλαβον αἱ φυλαὶ τὰ μερίδιά των, ὡς ἔξῆς: αἱ φυλαὶ Ρουβίμ, Γὰδ καὶ ἡμίσεια Μανασσῆ τὴν χώραν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰορδάνου, αἱ δὲ λοιπαί, δηλ. τοῦ Συμεὼν, Ἰούδα, Ἰσάχαρ, Ζαβουλών, Δάν, Νεφθαλείμ, Βενιαμίν, Ἀσὴρ καὶ ἡ ἄλλη ἡμίσεια Μανασσῆ, τὴν πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἰορδάνου χώραν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σολομῶντος, ἐπὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Ῥοβοάμ (τῷ 974 π. Χ.), διηρέθη εἰς δύο βασίλεια, τὸ τοῦ Ἰούδα μὲ πρωτεύουσαν τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ τοῦ Ἰσραὴλ μὲ πρωτεύουσαν τὴν Σαμάρειαν. Τέλος, ὑπό-

1. Ὅτι τῆς βιορειοδυτικῆς ἀκτῆς τῆς Ν. Θαλάσσης, καὶ συγκεκριμένως εἰς σπήλαιον πλησίον τοῦ σημερινοῦ Ἀλ Φάσκα, πρὸ διετίας ἀνεκαλύφθησαν ὑπὸ Ἀμερικανῶν ἀρχαιολόγων Βιβλικὰ χειρόγραφα (Ἡσαΐας, Ιεζεκιήλ, Ἀββακούμ κλπ.) ἀναγόμενα εἰς τὸν δεύτερον πρὸ Χριστοῦ αἰῶνα· ταῦτα μεταφερθέντα ἦδη εἰς Ἡνωμένας Πολιτείας, θά δημοσιευθοῦν ἐντὸς τοῦ ἔτους.

2. Ὅτι μᾶς μνημονεύει καὶ ἔτερον συνώνυμον βασιλέα, δστις καταδυνάστευσε τοὺς Ἰσραὴλίτας ἐπὶ εἰκοσιν ἔτη. Ἐναντίον του ἡγέρθησαν ἡ προφῆτις Δεβθώρα καὶ δὲ στρατηγὸς Βαράκ (Κριτ. 4, 2...).

ταχθεῖσα τῷ 63 π. Χ. εἰς τοὺς Ρωμαίους, διηρέθη ὑπ' αὐτῶν εἰς τέσσαρας ἐπαρχίας, τὴν τῆς Γαλιλαίας, τῆς Σαμαρείας, τῆς Ἰουδαίας καὶ τῆς Περαίας ἥ "Υπεριορδανίας.

~~ΑΓΑΛΙΑΙΑ~~ ΑΓΑΛΙΑΙΑ

Γαλιλαία ἐκαλεῖτο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Κυρίου ἡμῶν ὸΗησοῦ Χριστοῦ τὸ βόρειον μέρος τῆς Παλαιστίνης, τὸ δυτικῶς τοῦ Ἰορδάνου διηρεῖτο δὲ ἡ χώρα αὗτη εἰς ἄνω (βιορείαν), ἡ δυτικὰ ἐνίστε ωνομάζετο καὶ «Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν», διότι κατώκησαν ἐν αὐτῇ πολλοὶ μετανάσται ἐκ Συρίας, Φοινίκης καὶ Ἀραβίας, οὐχὶ ἐβραϊκῆς καταγωγῆς, ἀλλ᾽ ἀλλόφυλοι καὶ πρεσβεύοντες τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν, καὶ εἰς τὴν κάτω (νοτίαν), πικνώτερον κατωφημένην τῆς ἄγω (περιελάμβανε 440 χωρία καὶ κώμας) καὶ πολὺ εὖφορον οὖσαν. ὍἘνεκα τούτου οἱ Γαλιλαῖοι εἶχον διαφθείρει τὰ ἥμη των καὶ τὴν γλωσσάν των καὶ διὰ τοῦτο περιεφρονοῦντο ὑπὸ τῶν ὅλων Ἰσραηλιτῶν. Καὶ δὲ Πέτρος εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ ἀρχιερέως Καϊάφα εὑρισκόμενος, ἐκ τῆς διαφθορᾶς τῆς γλώσσης του ἐγνωρίσθη, ὅτι ἡτο Γαλιλαῖος «καὶ γάρ ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ» (Ματθ. 26, 73). Οἱ κάτοικοι τῆς Γαλιλαίας ἦσαν τολμηροὶ καὶ ἀνδρεῖοι καὶ ὡς στρατιῶται ἦσαν ἀριστοί πολεμιστού. ὍΟἹησοῦς εἰς αὐτὴν διέτριψε μέχρι τοῦ τριακοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του καὶ ἐδῶ ἐτέλεσε τὰ περισσότερα τῶν θαυμάτων του. Κατὰ τὴν διανομὴν τῆς Χαναὰν μεταξὺ τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ, τὴν Γαλιλαίαν ἔλαβον αἱ φυλαὶ Ἀσήρ, Ζαβουλὼν, Ἰσάχαρ καὶ Νεφθαλείμ.

Πόλεις τῆς Γαλιλαίας

Αἱ ἐπισήμοτεραι πόλεις τῆς Γαλιλαίας, αἱ δυτικαὶ μνημονεύονται καὶ εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν, εἰναι αἱ ἔξης: 1) ἡ Ναζαρὲτ ἥ Ναζαρὲθ (καθηγιασμένος)· ταύτην ὁ Λατīνος πατὴρ Ἰερώνυμος (340—420) τὴν δονομάζει ἄνθος. Πρὸ δὲ Χριστοῦ ἡ πόλις αὕτη δὲν ἀναφέρεται καθ' ὀλοκληρίαν οὔτε ὑπὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, οὔτε καὶ ὑπὸ τῶν δοκίμων συγγραφέων καὶ τοῦ Ἰωσῆπου. ὍΟ πρῶτος ὅστις τὴν ἀναφέρει εἰναι ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς. Προηγουμένως ἡτο ἀσημος πόλις καὶ ἀπήλαυν κακῆς φήμης «ἐκ Ναζαρὲτ δύναται τι ἀγαθὸν εῖναι;» (Ἰωάν.

1, 47). Εἰς τὴν ἴστορίαν δημως τοῦ χριστιανισμοῦ ἀπέβη δόνομαστή, διότι ἐνταῦθα ἔγεννήθη ἡ παρθένος Μαρία καὶ ἐδῶ ἤκουσεν, ἐντὸς τοῦ ναοῦ, εἰς τὸν διποῖον ὑπηρέτει, τὸ χαριμόσυνον ἄγγελμα τοῦ ἀγγέλου «χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ Σοῦ». Ἐν αὐτῇ ὑπῆρξεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Σωτῆρος συναγωγή⁽¹⁾, εἰς τὴν διποίαν εἰσελθὼν οὕτος ἡρμήνευσε τὴν προφητείαν τοῦ Ἡσαΐου· εἰς ταύτην, ἐπίσης, παρέμεινεν ὁ Ἰησοῦς μέχρι τοῦ δημοσίου του βίου (Λουκ. 2, 51). Πλησίον τῆς πόλεως ὑπῆρχε καὶ κρημνός, ἀπὸ τὸν διποῖον οἵ κάτοικοι διενοῦντο νὰ οὗψουν τὸν Ἰησοῦν (Λουκ. 4, 29). Κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Δ' ἑκατονταετηρίδος ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος καὶ ἡ μήτηρ του ἀγία Ἐλένη, ὀφοδόμησαν ἐνταῦθα (εἰς ουθὲν βασιλικῆς) ἐκκλησίαν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ⁽²⁾, εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ὅπου, κατὰ τὴν παράδοσιν, ἤκουσεν ἡ Θεότοκος τὴν εὐχάριστον εἰδησιν ὑπὸ τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριήλ. Τῷ 1409 ἔγινεν ἐδρα χριστιανικῆς ἐπισκοπῆς. Τῷ 1517 καταστραφεῖσα ἀνεκτίσθη βραδύτερον.

Ἡ Ναζαρὲτ σήμερον κεῖται εἰς ὕψος 340 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ ἀπέχει τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας 14 μίλια. Εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ λαμπρᾶς καὶ χαριέσσης στενῆς καὶ ἐπιμήκους κοιλάδος, εἰς σχῆμα ἀμφιθεατρικόν, καὶ περιβάλλεται κατὰ τὰς τρεῖς πλευράς της ὑπὸ λοφοσειρῶν, ἀπὸ τῶν διποίων βλέπει τις θαυμασίως τὰ ὅρη Ἐρμῶνα, Κάρμηλον, Γαλαάδ, Θαβώρ, Γελβουέ καὶ τὴν πεδιάδα Ἱε-

1. Αἱ συναγωγαὶ ἔχοησίμευσον παρ' Ἐβραίοις διὰ συμπροσευχῆν, καὶ ἀνάγνωσιν καὶ ἐρμηνείαν τῶν ἀγίων Γραφῶν. Εἰς τὸ κέντρον αὐτῶν ἦτο τὸ βῆμα τῆς ἀναγνώσεως (εἰδος ἄμβωνος) καὶ πέριξ καθίσματα διὰ τοὺς πιστοὺς καὶ διακεκριμένα ἐδραὶ διὰ τοὺς ἐπισήμους, οἵτινες κατελάμβανον ταύτας πρὸς ἐπίδειξιν (ἐντεῦθεν καὶ ὁ περὶ «καθεύθυντον» λόγος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ). Τὸ σπουδαιότερον μέρος τῶν συναγωγῶν ἦτο ἡ σκευοθήκη, εἰς τὴν ὅποιαν ἐφυλάσσοντο τὰ λειτουργικὰ βιβλία. Ἐν αὐταῖς προσήρχοντο οἱ Ἐβραῖοι κατὰ πᾶσαν Δευτέραν, Πέμπτην καὶ Σάββατον.

2. Ταύτην ἀναφέοι καὶ ὁ Λατīνος πατὴρ Ἰερώνυμος «Nazaret habet in loco quo angelus beatam Mariam evangelizaturus intravit».

ράελ⁽¹⁾. Οι κάτοικοι της είναι 5.000 και είναι ώς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Μωαμεθανοὶ (Μουσουλμᾶνοι): ἐλάχιστοι εἰναιοὶ οἱ Καθολικοὶ καὶ οἱ Προτεστάνται καὶ οἱ τῶν ἄλλων θρησκευμάτων.

2. Βηθσαΐδα (τόπος ἀλιείας). Ὑπὸ τὸ δνομα τοῦτο ὑπάρχουν δύο πόλεις, ἡ μία τῆς Γαλιλαίας καὶ ἡ ἄλλη τῆς Γαυλωνίτιδος, πλησίον τοῦ Ἱορδάνου· ἡ τῆς Γαλιλαίας ἦτο ἡ πατρὶς τῶν ἀποστόλων Ἰακώβου, Ἰωάννου, Πέτρου, Ἀνδρέου καὶ Φιλίππου. Ταύτην ὁ Κύριος ἐπισκέπτετο συνεχῶς καὶ πολλὰ θαύματα εἰς αὐτὴν ἐποίησεν (Ματθ. 11, 21 Μάρκ. 6, 45). Ἐνταῦθα ἡ μακαρία Ἐλένη, εἰς τὸν τόπον ὃπου ἦτο ἡ οἰκία τοῦ ἀποστόλου Πέτρου, φυοδόμησε ναόν, τοῦ ὅποιου ἔχνη καὶ μέρος τῆς ἀψίδος σώζονται καὶ σήμερον ἀκόμη.

3. Καπερναούμ (Καφαρναοὺμ=πόλις παρηγορίας), κειμένη πρὸς τὴν Β. Δ. ὅχθην τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος (διὸ καὶ παραθαλασσία). Ἡτο πολις σπουδαιοτάτη καὶ διὰ τὴν δόξαν τῆς ὑψόθη μέχρι τοῦ οὐρανοῦ. Ἐπειδὴ εἰς τὴν πόλιν ταύτην καὶ τὰς περὶ αὐτὴν ὁ Ἰησοῦς ἔζησε πολὺν χρόνον, κατὰ τὸ τριετὲς διάστημα τῆς ἐπιγείου του παραμονῆς, ἐτέλεσε πλεῖστα θαύματα, διὰ τῶν ὅποιων ἡ φήμη του διεδόθη καὶ ἀπαντα τὸν τόπον, δπως εἶναι ἡ ἀνάστασις τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰαείρου, ἡ θεραπεία τῆς αἵμορροούσης, τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἐκατοντάρχου, τῆς πενθερᾶς τοῦ Πέτρου, τῆς θυγατρὸς τοῦ Νομικοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ Αὐλικοῦ (Ματθ. 8, 5-13 Λουκ. 8, 41-56 Ἰωάν. 4, 46-53) καὶ ἐδίδαξεν εἰς τὴν συναγωγὴν, διὰ τοῦτο ὁ Ματθαῖος καλεῖ αὐτὴν «ἰδίαν πόλιν» (9, 1). Ἐνταῦθα, ἐπίσης, ὁ Σωτὴρ εὗρε τοὺς πλείστους τῶν μαθητῶν του.

4. Τιβεριάς (παρατήρησις). Αὕτη κείται παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας (Ν.Δ. ὅχθην αὐτῆς), εἰς τὴν ὅποιαν ἔδωκε καὶ τὸ δνομα τῆς (Ἰωάν. 21, 1). Ἡ Τιβεριάς ἐκτίσθη καὶ ἔξωραΐσθη ὑπὸ τοῦ τετράρχου τῆς Γαλιλαίας Ἡρώδου τοῦ Ἀντύπα, ὅστις τὴν ἔκαμε πρωτεύουσάν του καὶ ἔδωκεν εἰς αὐτὴν τὸ δνομα τοῦτο, πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου (16-22) μ. Χ.). Μετὰ τὴν καταστροφὴν τῶν Ιεροσολύμων (70 μ. Χ.) ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου στρατηγοῦ Τίτου, ἐπειδὴ αὐτῇ ἀπέβη τὸ κέντρον τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, συνήρχετο ἐνταῦθα τὸ Ἰουδαϊκὸν

1. Ἰδε τὴν περὶ τοῦ Ἐρμῶνος περιγραφὴν τοῦ περιηγητοῦ Χάκετ (σελ. 16).

Συνέδριον⁽¹⁾ καὶ συνεσκέπτετο περὶ τῶν κοινῶν τοῦ ἔθνους. Ἐνταῦθα, ἐπίσης, προήχθη ἡ Ἰουδαϊκὴ παιδεία, συνεγράφη ἡ Ἰουδαϊκὴ παραδοσις (Μισνά) καὶ ἔγιναν αἱ κριτικαὶ σημειώσεις (Μασωρὰ) τοῦ κειμένου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Πρὸς βορδᾶν ταύτης ἦτο ὁ τόπος Ἐμμαοὺς μὲ τὰς περιφήμους θεομάρις πηγάς του, ἀπὸ τὰς δύοις ἔλαβε καὶ τὴν δύομασίαν του⁽²⁾. Ἐνταῦθα, κατὰ τὴν παραδοσιν, ὁ Σωτὴρ καὶ Λυτρωτὴς τῆς ἀνθρωπότητος εἶπεν εἰς τὸν Πέτρον τὸ «ποίμενε τὰ πρόβατά μου, βόσκε τὰ ἀρνία μου» (Ἰωάν. 21, 15-17). Εἰς τὴν πόλιν ταύτην, ἀδείᾳ τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ὥκοδομήθη ἐκκλησία χριστιανικὴ καὶ βραδύτερον συνεστήθη καὶ ἔδρα ἐπισκόπου. Ἡ Τιβεριάς, ἡ δύοις σήμερον καλεῖται «Τουβεριά», κατὰ τὸ ἔτος 1857 κατεχώσθη σχεδὸν ἐντελῶς ὑπὸ σεισμοῦ, ἐκ τοῦ δυοῖς ἐχάθησαν δύο χιλιάδες περίπου ψυχαί⁽³⁾. Σήμερον αὗτη κατοικεῖται ὑπὸ 4.000 Ἰουδαίων.

5. Ἀκχὼ ἢ Πτολεμαῖς (ἀμμώδης περιφέρεια). Ἄοχαία πόλις τῆς Φοινίκης, κειμένη μεταξὺ τοῦ ὄρους Καρμήλου καὶ τῆς πόλεως Τύρου, ἀπὸ τῆς δύοις ἀπέχει περὶ τὰ τεσσαράκοντα μίλια. Αὕτη κατὰ τὴν διανομὴν τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ τῶν Ἐβραίων, ἔλαχεν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἀσῆρ. Τὴν Ἀκχὼ ἐπεσκέψθη ὁ ἀπόστολος Παῦλος, κατὰ τὴν τρίτην περιοδείαν του καὶ ἔμεινεν εἰς αὐτὴν μίαν ἡμέραν (Πράξ. 21, 7). Ἐπὶ τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαίου τοῦ Λάγου ἐκυριεύθη ὑπὸ αὐτοῦ καὶ ὀνομάσθη Πτολεμαῖς· τὴν δύομασίαν δὲ ταύτην ἔφερεν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας. Οἱ σταυροφόροι τὴν ὀνόμασαν Ἀκραν (Acre) ἢ ἄγιον Ἰωάννην τὸν Ἀκραῖον. Ἡ Πτολαμαῖς ἐδέχθη

1. Τοῦτο ἀπετελεῖτο ἀπὸ 71 δικαστὰς (ἰερεῖς, πρεσβυτέρους, γραμματεῖς) καὶ ἦτο συνέχεια τοῦ συμβουλίου τῶν Πρεσβυτέρων τοῦ Μωϋσέως. Συνεδρίαζεν εἰς μίαν αἴθουσαν τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος καὶ εἶχεν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῶν θρησκευτικῶν, τῶν δικαιστικῶν καὶ τῶν ἔθνικῶν παραβάσεων. Ἡτο τύπος Ἀρείου Πάγου, μὲ δικαιώματα ζωῆς καὶ θανάτου ἐπὶ τῶν παραβατῶν αἱ ἀποφάσεις του ἦσαν τελεσίδικοι.

2. Αἱ πηγαὶ αὗται, αἵτινες ἦσαν ἱαματικαί, μνημονεύονται ὑπὸ τοῦ Πλινίου (Hist. N.A. 5, 15), τοῦ Ἰωσήπου (βίος 12) καὶ πολλῶν ἄλλων.

3. Ἐκ τοῦ σεισμοῦ τούτου διεσώθησαν μόνον τὰ τείχη καὶ μηρὸν τμῆμα τῆς ἀρχαίας πόλεως.

τὸν χριστιανισμὸν πολὺ ἐνωδὶς καὶ ταχέως ἀπέκτησε καὶ ἐπίσκοπον. Σήμερον κατοικεῖται ὑπὸ 6 χιλ. ἀνθρώπων, ἀσχολουμένων εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ σίτου, τοῦ βάμβακος καὶ τῆς μετάξης. Ὁ λιμὴν αὐτῆς, καίτοι στενὸς καὶ ἀβαθῆς, εἶναι ἐκ τῶν ἀρίστων τῆς Παλαιστίνης.

6. **Ναΐν** (κάλλος). Κεῖται πλησίον τοῦ δρους Θαβὼρ καὶ πρὸς νότον τῆς Ναζαρέτ, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει περὶ τὰ ἔξι μίλια. Παρὰ τὴν πόλιν ταύτην ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀνέστησε τὸν μόνον γενῆ υἱὸν τῆς χήρας, τὸν δοποῖον καὶ παρέστησε ζῶντα (Λουκ. 7, 15).

7. **Γεννησάρετ** (δέκα κῆποι). Πόλις τῆς φυλῆς Νεφθαλείμη, κειμένη παρὰ τὴν ὄχθην τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἱορδάνου. Αὕτη δὲν μνημονεύεται ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ, διότι εἴχε καταστραφῆ πρὸς τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰδικώτερον κατὰ τοὺς πολέμους μεταξὺ τῶν βασιλέων τῆς Συρίας καὶ τῶν τοῦ Ἰσραήλ⁽¹⁾.

8. **Μάγδαλα** ἢ **Μαγδαλά** (πύργος) κειμένη Ν. Δ. τῆς Καπερναούμ καὶ Β. Δ. τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει περὶ τὰ τοία μίλια· αὗτη εἶναι ἡ αὐτὴ ἀναμφιβόλως μὲ τὴν Μεγεδὰν τοῦ Ματθαίου (Βατικανὸς καὶ Σιναϊτικὸς κώδιξ). Ἐκ τῆς πόλεως ταύτης κατήγετο ἡ σπουδαιοτάτη καὶ ἐνεργητικωτάτη μεταξὺ τῶν μυροφόρων γυναικῶν ἀναδειχθεῖσα Μαρία ἡ Μαγδαληνή.

9. **Κανά** (κάλαμος) μικρὰ πόλις τῆς Γαλιλαίας, κειμένη πρὸς δυσμὰς τῶν Μαγδάλων καὶ πρὸς βορρᾶν τῆς Ναζαρέτ, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει περὶ τὰ ἔπτα μίλια. Εἰς ταύτην, ἀφοῦ ἔμεινεν ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, παρευρέθη εἰς γάμον (Ἰωάν. 2, 1–11) καὶ ἐτέλεσε τὸ πρῶτον του θαῦμα, μεταβαλὼν τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον· ἐκ ταύτης, ἐπίσης, ἐθεράπευσε τὸν υἱὸν τοῦ Βασιλικοῦ, ἀσθενοῦντα εἰς τὴν παρὶ τὰ 18 μίλια μακρὰν ταύτης κειμένην Καπερναούμ (Ἰωάν. 4, 46). Ἡ Κανὰ ἦτο πατὸς τοῦ Ναθαναήλ, ὅστις ἦτο εἰς ἐκ τῶν πρώτων κληθέντων ἀπο-

1. Μέτα πολλῆς πιθανότητος δυναμέθητα νὰ δρίσωμεν τὴν ἐποχὴν τῆς καταστροφῆς αὐτῆς, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰσραὴλ Βασαὰ (953 π. Χ.), διε τὸ βασιλεὺς τῆς Συρίας Βεν-αδὰδ ἀπέστειλε τοὺς στρατηγούς του ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτικῶν πόλεων καὶ ἐπάταξε τὴν Δὰν... Κιννερῷ καὶ πλ. (Γ'. Βασιλ. 15, 20).

στόλων ('Ιωάν. 21, 2). ἐκαλεῖτο δὲ αὕτη ἐνίστε καὶ μὲ τὸ ὄνομα «Κανὰ τῆς Γαλιλαίας».

10. **Θέσβη** ἢ **Θίσβη** (καταφύγιον). Αὕτη ἔκειτο ἐν Νεφθαλείῳ καὶ ἦτο ἴδιαιτέρα πατρὶς τοῦ προφήτου Ἡλιού, ὅστις διὰ τοῦτο ἐκαλεῖτο καὶ Θεσβίτης (Γ. Βασιλ. 17, 1), καθὼς καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Τωβίου. Σήμερον καλεῖται «Σαφὲτ» καὶ ἔχει μετὰ τῶν περιχώρων 15 χιλ. κατοίκους, ἐκ τῶν δύοιων 9 χιλ. εἶναι Ἰουδαῖοι, 6 χιλ. Μουσουλμᾶνοι καὶ 700 Χριστιανοί.

11. **Δάν** (ἀνθρωπίνη δίκη). Βορειοτάτη πόλις ἐν τοῖς μεθοίοις τῆς Χαναάν, πέραν τῆς φυλῆς Νεφθαλείου, κειμένη παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Ἱορδάνου καὶ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἐρμῶνος. Αὕτη ἦτο προηγουμένως ἀποικία τῶν Σιδωνίων καὶ ἐκαλεῖτο «Λαϊσά». Καταλαβόντες δύως αὐτὴν οἱ τὴν γείτονα χώραν κατοικήσαντες ἀπόγονοι τοῦ Δάν, τὴν μετωνόμασαν εἰς Δάν. «Ἄπο Δάν ἔως Βηροσαβεὲ» (Κριτ. 20, 1) σημαίνει εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν δλόκληρον τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὡς τῆς μὲν Δάν πρὸς βορρᾶν κειμένης, τῆς δὲ Βηροσαβεὲ πρὸς νότον (παρὰ τὴν Ἰδουμαίαν). Ἡ Δάν ἦτο πόλις κατ' ἔξοχὴν εἰδωλολατρικὴ (χρυσοῦς μάσχος, Γ. Βασιλ. 12, 28).

12. **Κέδες** ἢ **Κάδης Νεφθαλείμ** (τόπος ἐν τῇ ἐρήμῳ), δνομαζομένη τοιουτορρόπως πρὸς διάκρισιν ἀπὸ ἄλλων διμωνύμων πόλεων. Αὕτη ἦτο πόλις Λευΐτικὴ καὶ ἔκειτο μεταξὺ Τύρου καὶ Καισαρέιας τοῦ Φιλίππου διὰ τοῦ ἴδιου ὀνόματος ἐκαλοῦντο καὶ πηγὴ καὶ ἐρημός, οὗσαι «κατὰ τὰ ἄκρα τῶν δρίών» ('Αριθ. 20, 16). Ἐν αὐτῇ κατώκει ὁ Βαράν, ὅστις προσκληθεὶς ὡς κριτὴς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ διὰ τῆς προφήτηδος Δεββώρας, ἦτις τὸν ἥκολονύθησε καὶ εἰς τὴν μάχην, ἥλευθέρωσε τοὺς Ἰσραηλίτας ἀπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Χαναναίων Ἰαβείν. Ἡ Κάδης (Κέδη) ἦτο μία ἐκ τῶν πρώτων ἐκπορθημένων Ἰουδαϊκῶν πόλεων ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων Θαλγαφθελλασάρ (Θεγλὸθφιλασάρ).

13. **Ασώρ** (περιεφραγμένος). Αὕτη ἔκειτο πρὸς τὰ νοτιο-ανατολικὰ τῆς Κάδης καὶ ἦτο ἔδρα τοῦ βασιλέως τῶν Χαναναίων Ἰαβείν, ὃ δύοτος κατετυράννει τοὺς Ἰσραηλίτας μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ Βαρόν καὶ τῆς Δεββώρας, οἵτινες τοὺς ἀπηλευθέρωσαν, ἀφοῦ κατενίκησαν τὸν στρατηγὸν τοῦ Ἰαβείν, Σι-σάραν.

14. Σωμάν ἢ Σουνὴμ (ἡσυχία), πόλις τῆς φυλῆς Ἰσάχαρ, πόδες νότον τῆς Ναΐν καὶ τοῦ ἐλάσσονος Ἐρμῶνος. Ἐνταῦθα ἐστρατεύευσαν οἱ Φιλισταῖοι πόδες τῆς μάχης, κατὰ τὴν δόποιαν ἐφονεύθη ὁ Σαούλ. Αὕτη ἡτο γενέτειρα τῆς Ἀβισάγ (θεραπαινῆς τοῦ Δαβίδ), καθὼς καὶ τῆς γυναικὸς ἐκείνης ὑπὸ τῆς δοπίας ἐφιλοξενήθη ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος καὶ τὸν υἱόν της ἀνέστησεν ἐκ τῶν νεκρῶν (Δ. Βασιλ. 4, 34—38).

15. Ἐνδῶρ (πηγὴ κατοικίας) Αὕτη ἐκείτο πλησίον τῆς Ναΐν καὶ πόδες νότον τοῦ Θαβώρ, ἀπὸ τοῦ δοποίου ἀπεῖχε περὶ τὰ τέσσαρα μίλια. Εἰς ταύτην κατώκει κάποτε ἐπίσημος νεκρομάντις, πόδες τὴν δοπίαν προσῆλθεν ὁ βασιλεὺς Σαούλ, διὰ νὰ πληροφορηθῇ τὰ μέλλοντα (ἐγγαστρίμυθος Α. Βασιλ. 28, 7). ἐνταῦθα ἐπίσης συνέβη ἡ νίκη τοῦ Βαράκ.

16. Μεγυιδῶ (τόπος συνεντεῦξεως), παρὰ τὸ χείμαρρον Κισών. Αὕτη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σολομῶντος ὠχυρώθη καλῶς (Γ. Βασιλ. 9, 17). Ἐνταῦθα ἀπέθανεν ὁ Ὁζοξίας^(¹) καὶ ἐφονεύθη ἡ τητηθεὶς ὁ βασιλεὺς Ἰωσίας^(²) (Δ. Βασιλ. 9, 27—23, 29 καὶ Β. Παραλ. 35, 20 κ. Ἑ.)^(³).

17. Χενερέθ ἢ Κιννερώθ. Πόλις τῆς φυλῆς Νεφθαλείμ, κειμένη παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ιορδάνου^(⁴).

18. Χοραξὶν (ἀγιορά). Αὕτη ἐκείτο βορειοδυτικῶς τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας καὶ ἀπεῖχε τῆς Καπερναούμ περὶ τὰ 2—3 μίλια (Ιερων. 2). Εἰς τὴν Κ.Δ. ἀναφέρεται μεταξὺ τῶν πόλεων, τὰς δοπίας καταρᾶται ὁ Κύριος (Ματθ. 11, 21). Σήμερον ἡ πόλις αὔτη δὲν σώζεται.

19. Δαλμανουθά (ἀποστέρησις). Χωρίον κείμενον ποδες

1. Ὁ Ὁζοξίας ἡτο υἱὸς τοῦ Ἰωράμι καὶ τῆς Γοθολίας· εἰς μάχην κατὰ τοῦ ἐπαναστατήσαντος Ἰηοὺ πληγώνεται καὶ ἐλθὼν εἰς Μεγιδῶ ἀποθνήσκει ἐκ τῆς πληγῆς.

2. Ὁ Ἰωσίας ἡτο εὐσεβὴς βασιλεὺς τοῦ Ἰούδα, ὅστις ἐξήλειψε τὴν εἰδωλολατρείαν, ἐργασθεὶς πολὺν πρὸς τοῦτο· ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Αιγύπτου Νεχθαώ (Β' Παραλ. 35, 29 κ. Ἑ.).

3. Οἱ ἀπὸ τοῦ 1920 καὶ ἐντεῦθεν ἐνεργήσαντες ἀνασκαφάς ἐνταῦθα Ἀμερικανοὶ ἀρχαιολόγοι, ἀπεκάλυψαν τὸ πλείστον τῆς ἀραιάς ταύτης πόλεως.

4. Μὲ τὸ ὄνομά της καλεῖται ἐνίστε καὶ ἡ λίμνη Γεννησαρέτ.

δυσμάς τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας καὶ πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως Τιβεριάδος· εἰς αὐτὸν ἥλθεν ὁ Ἱησοῦς, μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ θαύματος τοῦ χορτασμοῦ τῶν τετρακισχλίων (Μάρκ. 8, 10).

20. **Αχζίβ** (σταθερός) πόλις τῆς φυλῆς Ἀσήρ, παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, δέκα μίλια πρὸς βορρᾶν τῆς Ἀκκαρδονος κειμένη. Αὕτη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκαλεῖτο «Ἐκδίππα», σήμερον δὲ φέρει τὴν δνομασίαν «Ζίβ».

Β'. ΣΑΜΑΡΕΙΑ

Ἡ Σαμάρεια ἐπὶ τοῦ Ἱησοῦ Χριστοῦ ἦτο καὶ χώρα καὶ πόλις. Ὡς χώρα εἶχε πρὸς Β. τὴν Γαλιλαίαν, πρὸς Ν. τὴν Ἰουδαίαν, πρὸς Α. τὸν Ἰορδάνην καὶ πρὸς Δ. τὴν Μ. θάλασσαν· περιελάμβανε δὲ τὴν φυλὴν τοῦ Ἐφραΐμ, τὸ ἥμισυ τῆς φυλῆς τοῦ Μανασσῆ καὶ μέρος τῆς φυλῆς τοῦ Ἰσάχαρος. Τὸ δῆνομα τούτο ἐδόθη εἰς τὴν χώραν ταύτην ἀπὸ τὴν πόλιν τῆς Σαμαρείας, ἡ ὅποια ἦτο πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραήλ. Μετὰ τὴν Ἰουδαίαν, ἡ Σαμάρεια ἦτο τὸ δεύτερον διακρινόμενον εἰς πλοῦτον τμῆμα τῆς Παλαιστίνης, ἐπειδὴ εἶχε πλουσίας πηγὰς καὶ ἔδαφος γονιμώτατον· ἐν αὐτῇ παρήγοντο ἔξαιρετοι καὶ ὀπῶραι καὶ ὑπῆρχον πλούσιαι βιοσκαί. Λόγῳ δὲ τῆς τοιαύτης εὐφορίας της, ἡ χώρα ἦτο πυκνοκατοχημένη. Εἰς τὴν Σαμάρειαν, πλησίον τῆς κληρονομίας τὴν ὅποιαν ἔδωκεν ὁ Ἰακὼβ εἰς τὸν νότον τοῦ Ἰωσήφ, ὑπάρχει τόπος τις καλούμενος Σιχὰρος (Ἰωάν. 4, 5), εἰς τὸν ὅποιον εὑρίσκεται τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ, παρὰ τὸ ὅποιον ἐκάθησεν ὁ Ἱησοῦς καὶ συνεζήτησε μετὰ τῆς Σαμαρείτιδος (4, 1—42). Ἡ ἐπαρχία αὕτη σήμερον καλεῖται Ναβλοὺς (διοικητικές τῆς Νεαπόλεως).

Πόλεις τῆς Σαμαρείας

1. **Σαμάρεια** (ἀσφαλῆς φύλαξις). Αὕτη ἰδούμη ἐν τῷ μέσῳ τῆς Παλαιστίνης, κτισθεῖσα περὶ τὸ 877 π. Χ. ὑπὸ τοῦ βασιλέως τοῦ ἀποσχισθέντος βασιλείου τοῦ Ἰσραὴλ Ἀρμί, ὃς πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου του, ἐπὶ γηπέδου παρ' αὐτοῦ ἀγορασθέντος ἀντὶ δύο ἀργυρῶν ταλάντων ἀπὸ τοῦ κτηματίου Σομέρ, δ ὅποιος ἦτο κύριος τοῦ λόφου τούτου (Γ' Βασιλ. 16, 24). Πρω-

τεύουσα τοῦ Ἱσραηλιτικοῦ βασιλείου διετέλεσεν ἐπὶ δύο αἰῶνας (920 – 721). Καίτοι ἦτο πόλις δχυρά, μετὰ τριετῆ πολιορκίαν ἐκυριεύθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων Σαργάν (722 π.Χ.), δῖτις τοὺς ἐπισημοτέρους τῶν κατοίκων μετέφερεν εἰς Ἀσσυρίαν καὶ εἰς τὴν θέσιν των ἀπέστειλεν ἀποίκους τοῦ βασιλείου του, οἵτινες συνεμείχθησαν μετὰ τῶν Ἱσραηλιτῶν, καὶ οὕτω ἀπετέλεσαν τοὺς Σαμαρείτας, οἵτινες ἐθεωροῦντο ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἱσραηλιτῶν περιφρονητέοι καὶ κατώτεροι αὐτῶν ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ μῆσος «οὖ συγχρῶνται Ἰουδαῖοι Σαμαρείταις»⁽¹⁾ (Ἰωάν. 4, 9). Κατόπιν κατελήφθη ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδροῦ καὶ ἐπληρώθη ὑπὸ Συροιμακεδόνων. Περὶ τὸ 109 π.Χ. κατεστράφη ἐκ θεμελίων ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Ὑρκανοῦ, διὰ νὰ ἀνοικοδομηθῇ καὶ πάλιν τὸ ἔτος 57 π. Χ., ὑπὸ τοῦ ἀνθυπάτου τῆς Συρίας Γαβινίου. Αὐτὴ ἐμεγαλύνθη, ἐξωραΐσθη καὶ ὠχυρώθη ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου, δῖτις καὶ κατώκησεν ἐν αὐτῇ ἐξ χιλιάδας ἀνθρώπους καὶ τὴν ὁνόμασεν «Αὐγούσταν» τ. ἔ. Σεβαστὴν ἢ Σεβάστειαν, πρὸς τιμὴν τοῦ Αὐγούστου, παρὰ τοῦ δοπίου εἶχε λάβει ταύτην ὡς δῶρον (31 π. Χ.), μετὰ τὸν θάνατον τῆς ἀλλοτε κατόχου τῆς Κλεοπάτρας. Ἐνταῦθα ἀπέθανε καὶ ἐτάφη δι προφήτης Ἐλισσαῖος (Δ' Βασιλ. 13, 20). Πρῶτος ἐκήρυξεν ἐν Σαμαρείᾳ τὸν χριστιανισμὸν δι ἀπόστολος Φίλιππος (Πρᾶξ. 8, 5 - 9)· ἀργότερον δὲ ἡ πόλις αὗτη ἐγένετο ἔδρα ἐπισκόπου. Μεταγενεστέρως μετὰ πολλὰς ἐπιθέσεις ἡ Σαμάρεια περιήλθεν εἰς τοὺς Τούρκους, κατὰ τὸν μεσαίωνα εἰς τοὺς Σταυροφόρους καὶ κατόπιν πάλιν εἰς τοὺς Τούρκους⁽²⁾.

2. Καισάρεια (δῆμος) τῆς Παλαιστίνης. Αὕτη ἔκειτο ἐπὶ λαμπρᾶς θέσεως παρὰ τὴν N. θάλασσαν καὶ ἔφερε τὴν δονομασίαν ταύτην, πρὸς διάκρισιν ἀπὸ τῆς διμωνύμου Καισαρείας τοῦ Φιλίππου· ἀπεῖχε δὲ τῶν Ἱεροσολύμων περὶ τὰ 17 μίλια καὶ

1. "Απαντες οἱ κάτοικοι τῆς Σαμαρείας ἐθεωροῦντο μισητοὶ καὶ βδελυκτοὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων, ἐπειδή, ἐκτὸς τῆς ἐπιμειζίας, ἐν τῶν βιβλίων τῆς Π. Δ. παρεδέχοντο μόνον τὴν Πεντάτευχον, εἰσήγαγον εἰς τὴν λατρείαν των ἔθιμα καὶ πράξεις εἰδωλολατρικὰς καὶ διέσπασαν τὴν ἐνότητα τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις λατρείας, διὰ τῆς ἀνεγέρσεως ιδιαιτέρου ναοῦ ἐπὶ τοῦ δροῦς Γαρμίν (ἴδε σελ. 19).

2. 'Ανασκαφὰς ἐνταῦθα ἐνήργησαν Ἀγγλοι ἀρχαιολόγοι καὶ Εβραῖοι συνάδελφοι των τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἱεροσολύμων.

κατὰ τὴν διανομὴν ἔλαχεν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Μανασσῆ. Ὡς Καισάρεια φοκοδομήθη ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου, ἐπὶ τοῦ πρότερον καλούμενου «πύργου τοῦ Στράτωνος» καὶ ἐξωραῖσθη παρ’ αὐτοῦ μεγαλοπεπῶς (τῷ 10 π. Χ.) μὲν ναόν, λαμπρὸν θέατρον, ἵπποδρόμιον, ὑδραγωγεῖον, ἀνάκτορα κλπ., ἐκλήθη δὲ καὶ παρὰ τοῦ ἰδίου μὲ τὴν δνομασίαν ταύτην, πρὸς τιμὴν τοῦ Καίσαρος Αὐγούστου. Ὁ λιμὴν τῆς πόλεως ταύτης ὅτε ἐξαιρετικὸς καὶ ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ὡς βασις ἀνεφοδιασμοῦ δλοκλήρου τῆς Παλαιστίνης. Αὕτη κατφεύτητο ὡς ἐπὶ πλεῖστον ὑπὸ εἰδωλολατρῶν καὶ ἀπέβη σὺν τῷ χρόνῳ μία τῶν μεγίστων πόλεων τῆς Παλαιστίνης ἐπὶ τέσσαρας ἑκατονταετηρίδας. Εἰς τὴν Καισάρειαν κατφέυτη διάκονος Φίλιππος κηρύσσων τὸ εὐαγγέλιον (Πράξ. 21, 8) ἐνταῦθα δ ἀπόστολος Παῦλος ἔμεινε δέσμιος ἐπὶ δύο ἔτη (Πράξ. 24, 27) ἐνταῦθα, ἐπίσης, ἀπέθανεν δ Ἡρώδης δ Ἀγρίππας δ Α΄ καὶ διέμεινεν δ Φῆστος καὶ δ Φῆλιξ (Πράξ. κεφ. 23 καὶ 25), καθὼς καὶ δ Ὡριγένης ἐπὶ τινα χρόνον καὶ δ ἴστορικὸς Εὐσέβιος⁽¹⁾, δστις ἐχρημάτισε καὶ ἐπίσκοπός τῆς (313 - 340). Προσέτι ἐδῶ ἀνεκηρύχθη αὐτοκράτωρ καὶ δ Οὐεσπερινός. Ὁ χριστιανισμὸς εἰσήχθη εἰς τὴν Καισάρειαν πολὺ ἔνωρίς, ἔνεκεν δράματός τυνος τοῦ ἑκατοντάρχου Κορνηλίου (Πράξ. 10, 1 - 24). Εἰς τὴν ἐν Καισαρείᾳ σύνοδον (195 μ. Χ.) ἀπεφασίσθη τὸ πάσχα νὰ ἔορτάζηται τὴν Κυριακήν, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην δ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐνίκησε τὸν θάνατον. Ἐν αὐτῇ βραδύτερον πολλοὶ χριστιανοὶ ἐμαρτύρησαν ἐμμένοντες εἰς τὴν ἀγίαν πίστιν. Σὴμερον ἐν τῇ Καισαρείᾳ⁽²⁾ (ἀραβ. Καισαριγιέ) σώζονται μόνον ἐκτεταμένα ἐρείπια βασιλικῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, τὸ θέατρον καὶ τὸ ἀμφιθέατρον καὶ μερικὸ ἄλλα οἰκοδομικὰ λείψανα, λόγῳ τοῦ δτι διότι διαφόρους ξένας ἐπιδρομάς.

1. Ὁ Εὐσέβιος (265 - 300 μ. Χ.) είναι δ ἰδρυτής τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἴστορίας. Οὗτος συνέγραψεν ἐκκλησιαστικὴν ἴστορίαν (10 βιβλία) ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος μέχρι τῆς ἥτης τοῦ Λικινίου (324 μ. Χ.) ἐπίσης τὴν εὐαγγελικὴν προπαρασκευήν, τὸν ἔλεγχον καὶ ἀπολογίαν κ. ἄ.

2. Ἀπὸ τὴν πόλιν ταύτην κατήγετο καὶ δ συγγραφεὺς τῆς ἴστορίας τοῦ Ιουστινιανοῦ, Προκόπιος.

Ίεζράελ (δι θεὸς ἐφύτευσεν). Ὁπιφανῆς πόλις τῆς φυλῆς Ἰσάχαρ, κειμένη ἐν τῇ διμωνύμῳ πεδιάδι. Εἰς ταύτην κατώκησεν δὲ βασιλεὺς Ἀχαάβ, μετὰ τῆς συζύγου του Ἱεζάβελ⁽¹⁾, κτίσας μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα καὶ οἰκοδομήσας ναὸν εἰδωλολατρικόν, πρὸς τιμὴν τῆς Ἡστάρτης (ἐπίσημος θεὰ τῶν Φοινίκων, τῆς ὁποίας ἡ λατρεία εἰσήχθη καὶ παρῷ Ἰουδαίοις· ἵσοδυναμεῖ δὲ αὕτη μὲ τὴν Ἄφροδίτην ἥ κατ' ἄλλους μὲ τὴν Σελήνην), εἰς τὸν δποῖον ναὸν ὑπηρέτουν τριακόσιοι ἱερεῖς· ἐνταῦθα, ἐπίσης, παρέμεινε καὶ ὁ διάδοχός των Ἰωράμ. Πρὸς ἀνατολὰς τῆς πόλεως, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Γελβιού, ἀνέβλυντε πηγή, πλησίον τῆς ὁποίας ἐφονεύθη ὁ Σαοὺλ εἰς τὴν κατὰ τῶν Φιλισταίων μάχην. Ἐνταῦθα ἐδολοφονήθη ὁ Ναβουθαὶ⁽²⁾ καὶ ἐξεπληρώθη ἡ προφητεία τοῦ προφήτου Ἡλιού περὶ τῆς αἰσχοῦς Ἱεζάβελ, ἥτις ἐδολοφονήθη ὑπὸ τῶν ὀπαδῶν τοῦ Ἰηοῦ πλησίον τοῦ τόπου, εἰς τὸν δποῖον ἐφονεύθη ὁ ἀνωτέρω Ναβουθαὶ καὶ τὸ σῶμα τῆς κατεφαγώθη ὑπὸ κυνῶν (Δ'. Βασιλ. 9, 10-17). Σήμερον ἡ πόλις αὕτη εἶναι μικρὸν χωρίον, τὸ δποῖον καλεῖται «Ζερὲν» καὶ κατοικεῖται ὑπὸ ἐλαχίστων Ἀράβων.

4. Συχέμα ἢ Σίκιμα (μερίς). Πόλις ἀρχαιοτάτη, κειμένη Ν.Α. τῆς Σαμαρείας, εἰς τερπνοτάτην καὶ γονιμωτάτην κοιλάδα, μεταξὺ τῶν ὁρέων Ἐβάλ καὶ Γαριζίν, καὶ καταρρευμένη ὑπὸ πολλῶν καὶ διαυγῶν ὑδάτων⁽³⁾. Αὕτη ἀπέχει τῶν Ἱεροσολύμων 34 μίλια καί, ὡς μνημονευομένη εἰς τὴν Ἅγιαν Γραφὴν 48 φοράς, συνεπάγεται ἰστορίαν ἀρχαιοτάτην, ἀνερχομένην μέχρι τοῦ Ἀβραάμ, διτις τὸ πρῶτον κατέλαβεν αὐτὴν καὶ φέρεται

1. Περὶ αὐτῶν, ἔδε σελ. 28 ὑποσημ. 1.

2. 'Ο Ναβουθαὶ (καρπὸς) κατήγετο ἀπὸ τὴν πόλιν ταύτην καὶ εἶχεν ἀμπελῶνα πλησίον τῶν βασιλικῶν κήπων τοῦ Ἀχαάβ. Ἐπειδὴ δὲ Ἀχαάβ ἐπεθύμει νὰ ἀποκτήσῃ τὸ κτήμα τοῦτο τοῦ Ναβουθαὶ, εἴτε διὰ πληρωμῆς εἴτε δι' ἀνταλλαγῆς, δὲ δὲ Ναβουθαὶ ἡρνήθη, ἥ ἀσεβεστάτη βασίλισσα Ἱεζάβελ ἐκμεταλλευομένη τὴν ἀδυναμίαν τοῦ συζύγου της, διὰ μηχανορραφίας ἐπέτυχε τὸν διὰ λιθοβολισμοῦ θάνατόν του (Γ'. Βασιλ. 21, 1-15).

3. 'Η πόλις φοδόμηται ἐπὶ στενωτάτης κοιλάδος, κατατεμνούσης τύ ἐκατέρωθεν ὅρη, ἐπὶ τῶν δποίων οἱ ἰστάμενοι ἐντονώτερον λαλοῦντες δύνανται νὰ συνεννοῶνται ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸ ἄλλο ὅρος, δπερ ἐπιβεβαιοῦ τὰ ὑπὸ τῆς Α. Γ. δναφερόμενα (Δευτερ. 27, 11-14).

δόμησεν ἐνταῦθα θυσιαστήριον (Γεν. 12, 6). Εἰς τὴν πόλιν ταύτην διὰ τὸν ἔπισημον ἐνθρόνισμόν του ἐκάλεσεν ὅλους τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ βασιλείου του ὃ νῦν καὶ διάδοχος τοῦ Σολομῶντος βασιλεὺς Ροβοάμ (Γ'. Βασιλ. 12, 1—2). Ἡ Συχέμ μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Σαμαρείας ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων ἔγινε πρωτεύουσα τῶν Σαμαρείων. Εὐθὺς ἀμέσως ὃ χριστιανισμὸς διεδόθη ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν ἀποστόλων, οἵτινες ἰδρυσαν καὶ ἐκκλησίαν, ἥτις βραδύτερον ἀννψώθη ἐις ἐπισκοπήν (¹). Ὁ Κύρως ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐρχόμενος ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας εἰς Γαλιλαίαν, διῆλθε διὰ τῆς Συχέμ, ἔξωθι τῆς ὁποίας ὑπῆρχεν εἰς τόπον τινα καλούμενον Σιχάρ, τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ (²), εἰς τὸ ὁποῖον ἐκάθησε καὶ συνωμίλησε μετὰ τῆς Σαμαρείτιδος. Ὑπὸ τῶν Ρωμαίων ἦ πόλις αὕτη ὀνομάσθη «Φλαβία Νεάπολις», πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοκράτορος Φλαβίου Οὐεσπεσιανοῦ. Κατά τινα περιηγητήν, ἥ ἀνωτέρῳ κοιλάς, ἐπὶ τῆς ὁποίας κεῖται ἡ Συχέμ, εἶναι ἡ εὑφοριωτέρα ἀπὸ ὅλα τὰ διαμερίσματα τῆς Παλαιστίνης, ἐπειδὴ ἔχει πολλοὺς ἔλαιιῶνας, λεμονεῶνας, φοινικῶνας κλπ. Οἱ κάτοικοι τῆς Συχέμ σήμερον ἀνέρχονται μόλις εἰς 9 χιλ. ἐξ αὐτῶν 650 εἶναι χριστιανοί, 200 εἶναι Σαμαρεῖται καὶ οἱ λοιποὶ εἶναι Μωαμεθανοί καὶ Ἰουδαῖοι.

5. Βαιθήλ. Πόλις τῆς φυλῆς Βενιαμίν, κειμένη μεταξὺ

1. Ἡ Συχέμ ἦτο πατρὶς τοῦ σπουδαιοτέρου τῶν ἀπολογητῶν τοῦ δευτέρου αἰῶνος Ἰουστίνου τοῦ φιλοσόφου καὶ μάρτυρος, ὅστις μετ' ἄλλων ἔξι χριστιανῶν ἐμαρτύρησεν ἐν Ρώμῃ, τὴν 1ην Ἰουνίου 165 μ. Χ. Τούτου σπουδαῖα ἔργα εἶναι αἱ πρὸς τοὺς αὐτοκράτορας Ἀντωνίνον τὸν Εὐσεβῆ καὶ Μᾶρκον Αὐρήλιον δύο ἀπολογίαι του.

2. Τὸ φρέαρ τοῦτο μέχρι σήμερον ὑπάρχον (Βίο Ζακούμπη), κείται επὶ τῆς ἀνατολικῆς εἰσόδου τῆς κοιλάδος τῆς Συχέμ, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει 35'. Ἡ διάμετρός του εἶναι κατὰ τὸν Anterson, ὅστις τῷ 1866 κατέβη εἰς αὐτό, ἐννέα πόδες, τὸ βάθος 75 καὶ τὸ στόμιόν του στενώτατον. Ἐκκαθάρισιν τούτου ἐνήργησε τὸ ἔτος 1932 ὁ προαναφερθεὶς Γερμανὸς καθηγητὴς G. Welter, ὅστις ἀνεῦρεν ἐν αὐτῷ ἀγγεῖα καὶ λύχνους τοῦ 7ου αἰῶνος, καθὼς καὶ σκελετοὺς ἀνθρώπων, πάντα ἄτινα είχον φύει κρυφίως οἱ Σαμαρεῖται κατὰ τὴν ἀνατέρῳ περίοδον, ἀπὸ ἐκδίκησιν πρὸς τοὺς χριστιανούς, διὰ νῦν τοὺς ἀχρηστεύσουν τὸ ὅδωρ, ἐπειδὴ ἐπὶ τοῦ φρέατος οὗτοι είχον ἀνοικοδομήσει ναὸν βασιλικῆς εἰς σταυρικὸν σχῆμα καὶ οὕτω ἐγένοντο κύριοι τῆς θέσεως ταύτης.

‘Ιεροσολύμων καὶ Συχέμι. Αὕτη προηγουμένως ἐκαλεῖτο «Λοὺζ
ἢ Λουζά»· μετὰ δύμως τὴν ἐπιφάνειαν πρὸς τὸν φευγόντα τὴν
δργὴν τοῦ ἀδελφοῦ του Ἰακώβ, τοῦ ἀξιοθαυμάστου ἐκείνου
δράματος τῆς μυστηριώδους κλίμακος, ἔλαβε παρ' αὐτοῦ τὴν
δηνομασίαν ταύτην, ἥτις σημαίνει οἶκον Θεοῦ (Γεν. 28, 19).
Ταύτην, ὑποπεσοῦσαν βραδύτερον εἰς εἰδωλολατρείαν, διὰ προ-
φήτης Ὡσῆ τὴν ὀνόμασεν «Βῆθ - αβὲν» (οἶκον ἀμαρτίας, ἀσε-
βείας). Ἐνταῦθα παρέμεινεν ἐπὶ πολὺν χρόνον ἥ κιβωτὸς τῆς
Διαθήκης (¹), πιθανῶς δὲ καὶ ἥ Σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ ἐδί-
καιεν δικαιῆς Σαμουνήλ. Εἰς τὴν Βαιθὴλ διὰ βασιλεὺς τοῦ Ἰ-
σραὴλ Ἱεροβοάμ ἔστησε τὸν ἔνα ἐκ τῶν δύο χρυσῶν μόσχων,
διὰ τὴν λατρείαν τῶν ὑπηκόων του (Γ. Βασιλ. 12, 29).

6. Σηλὼ (μεγάλη ἡσυχία). Αὕτη κεῖται πρὸς βορρᾶν τῆς
Βαιθὴλ καὶ μάλιστα ἐπὶ λόφου εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ τῆς
ἀγούσης ἀπὸ Βαιθὴλ εἰς Συχέμ, καὶ ἥτο ἥ πλουσιωτέρα
πόλις τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, Ἡ πόλις αὕτη ἀπειχε τῶν
‘Ιεροσολύμων περὶ τά 17 μίλια. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς καταλή-
ψεως τῆς Χαναὰν ὑπὸ τῶν Ἐβραίων, ἥ Σηλὼ ἐπαιξε σπου-
δαῖον ὄλον ἐνταῦθα συνηθροίζοντο οἱ Ἰσραηλῖται, κατετέθη
ἥ κιβωτὸς τῆς Διαθήκης καὶ διέμεινεν ἐπὶ 328 ἔτη (δηλ. μέχρι
τῆς ἐποχῆς τοῦ Σαμουὴλ) καὶ κατέκουν οἱ κριταὶ Ἡλὶ καὶ
Σαμουὴλ. Ἐνταῦθα ἔμαθεν διὰ Ἡλί, δτὶ ἥ Κιβωτὸς ἡχμαλωτί-
σθη ὑπὸ τῶν Φιλισταίων καὶ ἐκ τῆς λύπης του ἀπέθανεν. Ἀπὸ
τὴν Σηλὼ κατήγετο καὶ διὰ εἰς τὴν Ἱεροβοάμ παρουσιασθεὶς
προφήτης Ἀχιλά (Γ' Βασιλ. 11, 29). Ἐπὶ τοῦ Λατίνου πατρὸς

1. Ἡ κιβωτὸς τῆς Διαθήκης (Ἐβραϊστὶ Ἀρὼν) ἥτο μικρὸν φο-
ρητὸν σκεῦος, ἔγγινον ἐκ σιτίου (=ἄκακία μέλαινα), πανταχοῦ, ἐσω-
θεν καὶ ἔξωθεν, διὰ καθαροῦ χρυσοῦ κεκαλυμμένον, ἐνδὸς μὲν καὶ
ἡμίσεος πήγεως πλάτους καὶ τοῦ ὑψους καὶ δύο καὶ ἡμίσεος τοῦ μή-
κους καὶ χρησιμεύον ὡς θήκη τῶν πλακῶν τοῦ νόμου (Ἐξόδ. 25, 10
καὶ 32, 29). Ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ καὶ κύκλῳ αὐτῆς ἥτο χρυσοῦς στέφα-
νος. Εἰς ἐκάστην τῶν παραλλήλων πλευρῶν τοῦ μήκους ἔφερε δύο
χρυσοῦς κρίκους. Τὸ κάλυμμα τῆς, καλούμενον «ἴλαστήριον», ἥτο
κατάχρισον καὶ ἔφερε κατά τὰ ἄκρα αὐτοῦ δύο χρυσᾶ Χερούβιμ. Ἐν-
τὸς αὐτῆς, ἐπτὸς τῶν πλακῶν, ὑπῆρχον ἥ βλαστήσασα ωάβδος τοῦ
Ἀρὼν (Ἀριθμ. 17, 10) καὶ χρυσοῦν σκεῦος, φέρον δεῖγμα τοῦ
«μάνα» (Ἐξόδ. 16, 33—34),

‘Ιερωνύμου⁽¹⁾ (340—420 μ. Χ.) ή πόλις αυτη̄ ήτο̄ ἐντελῶς κατεστραμμένη.

7. **Βαιθσάν** (οἰκος ήσυχίας). Πόλις τῆς φυλῆς Μανασσῆ, κειμένη δύο μίλια πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἰορδάνου, κατὰ τὸ ἀκρον τῆς κοιλάδος Ἱεζοάελ. Πλησίον ταύτης, ἡττηθεὶς παρὰ τῶν Φιλισταίων, ὑπτοκτόνησεν ὁ βασιλεὺς Σαούλ. ‘Υπὸ τῶν Ἐλλήνων ἡ Βαιθσάν ὀνομάσθη «Σκυθόπολις». Ταύτης τὸ σημερινὸν πολίχνιον, ὀνομαζόμενον «Βαισάν», ἔχει περὶ τὰ δγδοίκοντα οἰκήματα ἀθλίας καταστάσεως, ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς προσβολὰς τῶν Βεδουΐνων⁽²⁾. τῆς ἀρχαίας πόλεως σώζονται σήμερον πολλὰ ἔρειπια⁽³⁾.

8. **Δωθαεὶμ** ἢ **Δωθάν** (διπλῆ πηγή). Αὕτη κεῖται πρὸς βορρᾶν τῆς Σαμαρείας, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει περὶ τὰ δέκα μίλια καὶ εἰδικώτερον εἰς θέσιν κειμένην παρὶ τὴν ὁδόν, ἥ ὁποία ὅδηγει ἀπὸ Συρίας εἰς Αἴγυπτον. Ἐνταῦθα ἐπωλήθη ὁ Ἱωσήφ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του εἰς τοὺς μεταφέροντας εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀρώματα Ἰσμαηλίτας⁽⁴⁾ ἐμπόρους (Γεν. 37, 17-28). ἐν ταύτῃ, ἐπίσης ἐτυφλώθησαν οἱ Σῦροι στρατιῶται, οἵτινες ἔζητον νὰ συλλάβουν τὸν προφήτην Ἐλισσαῖον (Δ' Βασιλ. 6, 13-18).

9. **Βεθουλία** ἢ **Βετυλούχα**. Αὕτη κεῖται πρὸς τὰ Ν. Δ. τῆς Δωθαεὶμ καὶ Β. Α. τῆς Σαμαρείας καὶ εἶναι πατρὶς τῆς χήρας Ἰουδίθ, ἥτις ἥλθεν πρὸς τὸν ἀρχηστράτηγον τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων Ναβουχοδονόσορος Ὁλοφέρνην, ὃ ὁποῖος διὰ 143 χιλ. στρατοῦ ἐπολιόρκει τὴν πατρίδα της καὶ ἀπέκοψε

1. ‘Ἐκ τῶν πολλῶν ἔργων τοῦ Ἱερωνύμου, τὸ περιφημότερον εἶναι ἡ ὑπὸ τὸ ὄνομα Βουλγάτα (Vulgata=κοινή) λατινικὴ μετάφρασις τῆς Ἀγίας Γραφῆς.

2. Βεδουΐνοι εἶναι νομάδες Ἀράβων (Ἀραβία, Β. Ἀφρικὴ κλπ.), αἱ δποῖαι καίτοι ἀνδρίσκοι ἀπὸ ζωῆν τὴν ληστείαν, διακρίνονται διμως παραλλήλως διὰ τὸ φιλόξενον πνεῦμα καὶ τὸν ἴπποτισμόν των.

3. Ἀνασκαφὰς ἐνταῦθα ἐνήργησαν Ἀμερικανοὶ ἀρχαιολόγοι, οἵτινες ἀνεκάλυψαν ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν ἀρχαίαν πόλιν.

4. Οὗτοι ἡσαν ἀπόγονοι τοῦ Ἰσμαήλ, νιοῦ τοῦ Ἀβραὰμ ἐκ τῆς παιδίσκης του Ἀγαρ. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μωϋσέως, οἱ Ἰσμαηλῖται κατέφυκαν εἰς τὸ Β.Δ. τῆς Ἀραβίας· βραδύτερον ὅμως ἐπεξετάθησαν εἰς ὀλόκληρον τὴν Ἀραβικὴν χερσόνησον.

τὴν κεφαλήν τὸν, καθ' ὃν χρόνον οὗτος ἐκοιμᾶτο ἐπὶ τῆς κλίνης του (659 π. Χ.).

10. **Θερσά** ἡ **Θέριζα** (τερπνόν), κειμένη πρὸς ἀνατολὰς τῆς Βεθουλίας καὶ ἀπέχουσα τῆς Σαμαρείας δώδεκα μίλια. Αὕτη εἶναι μία τῶν 31 πόλεων τῶν Χαναναίων, αἱ ὅποιαι ἐκχριεύθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Ἡ Θερσά διετέλεσεν ἐπὶ πεντήκοντα ἔτη πρωτεύοντα τοῦ βροείου βασιλείου τοῦ Ἰσραήλ, δηλ. ἀπὸ τοῦ Ἱεροβοάμ τοῦ Α' μέχρι τοῦ διαδόχου του Ἀμρί, ὃς τις μετὰ τὴν ἐν πολέμῳ πυρπόλησιν τῶν ἀνακτόρων του κατέλιπε τὴν Θερσά καὶ ἔκτισε τὴν Σαμάρειαν.

11. **Θαϊβαῖς** ἡ **Θήβαι** (προεξέχων). Πόλις τῆς φυλῆς Ἐφραΐτης, κειμένη Β. Α. τῶν Θερσῶν. Ἀπὸ τοῦ τείχους τῆς πόλεως ταύτης, γυνή τις οἵφασα τεμάχιον μυλοπέτρας κατὰ τῆς κεφαλῆς τοῦ βασιλέως τῆς Συχέμ Αβιμέλεχ (οὗτος μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν του εἰς βασιλέα, πρὸς ἴδιαν του ἀσφάλειαν ἐφόνευσεν ἔβδομηκοντα ἐκ τῶν ἀδελφῶν του) ἐφόνευσεν αὐτὸν (Κριτ. 9, 53).

12. **Αβελ-Μεολά** (λιβάδιον χώρου,) χῶρος καὶ μικρὰ πόλις εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰορδάνου, μεταξὺ τῆς Συχέμ καὶ τῆς Σκυνθοπόλεως. Ο χῶρος οὗτος ἦτο ἴδιαιτέρως προσφιλῆς ὡς κατοικητήριον εἰς τὸν προφήτην Ἐλισσαῖον. Ἐνταῦθα δικαιοτής⁽¹⁾ Γεδεὼν κατενίκησε τοὺς Μαδιανίτας (Κριτ. 7, 22).

13. **Ἀντιπατρίς** (ἐπαναλαμβάνειν), κειμένη Ν.Δ. τῆς Συχέμ καὶ μεταξὺ Καισαρείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἐν μέσῳ πλουσίας καὶ εὐφόρου πεδιάδος. Κτισθεῖσα αὕτη ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου, ὀνομάσθη ὑπὸ αὐτοῦ Ἀντιπατρίς, πρὸς τιμὴν τοῦ πατρὸς του Ἀντιπάτρου· ταύτην ἐπεσκέψατό ποτε διάποστολος Παῦλος (Πράξ. 23, 31). Η πόλις αὕτη ἀπέχει σήμερον τῆς Μεσογείου θαλάσσης περὶ τὰ ἔνδεκα χιλιόμετρα.

14. **Δῶρ** ἡ **Δώρα** (κατοικία). Αὕτη εἶναι πόλις τῆς φυλῆς Ἀσήρ καὶ κεῖται παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, μεταξὺ

1. Οἱ Κριταὶ ἥσαν ἀρχοντες τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, δσάκις τὸν παρεκάλουν οἱ ἐκ τῶν γειτονικῶν ἔχθρων λαῶν κινδυνεύοντες Ἰουδαῖοι, διὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ κατ' αὐτῶν. Οὗτοι ἐν καιρῷ πολέμου ἥσαν ἀρχιστράτηγοι καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης δικασταῖ. Τὸ ἀξιωμά των δὲν ἦτο κληρονομικὸν καὶ μόνιμον. Τοιοῦτοι Κριταὶ ἐξελέγησαν ἐν συνόλῳ 16 (Σαμψών, Ἡλί, Γεδεών, Ἱερφάσε αλπ.).

Καισαρείας, ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπέχει πέντε μίλια, καὶ τοῦ Καρμηλίου ἀκρωτηρίου. Ἡ πόλις αὗτη ἡτο μία ἐξ ἑκείνων, αἱ δύοτα εἶναι ἐποφοδότησαν τὸν Σολομῶντα (Γ'. Βασιλ. 4, 11).

15. Σαμίρ (ἄκανθα), κειμένη πλησίον τοῦ ὕδους Ἐφραΐμ.

Ἐνταῦθα ἔκρινε τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαὸν ὁ κοιτῆς Θωλὰ ἐπὶ 23 ἔτη (Κοιτ. 1, 1—2). Σήμερον Ν. Δ. τῆς Συχὲμ καὶ εἰς ἀπόστασιν 10 μιλίων ἀπὸ αὐτῆς ὑπάρχουν ἐρείπια καλούμενα Σεμέο.

16. Ἀπολλωνία (ἐρήμωσις), κειμένη παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, μεταξὺ Ἰόπης καὶ Καισαρείας καὶ πλησίον τῶν ἐκβολῶν τοῦ χειμάρρου Κανά.

Γ'. ΙΟΥΔΑΙΑ

Εἰσαγωγή. Οὕτως ἐκαλεῖτο τὸ νότιον μέρος τῆς Παλαιστίνης, ἐνίοτε δέ, καὶ ἵδια ὑπὸ τῶν ἔνων, ὀδόκληρος ἢ Ηαλαιστίνη, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ὄντος τῆς διμωνύμου φυλῆς τοῦ Ἰούδα. Ἐπὶ τῆς παραμονῆς τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, Ἰουδαία ὀνομάζετο ἢ πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἰορδάνου μεσημβρινὴ χώρα τῆς Παλαιστίνης, ἢ κειμένη μεταξὺ τῆς Σαμαρείας πρὸς βορρᾶν, τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ καὶ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης πρὸς ἀνατολάς, τῆς Μεσ. θαλάσσης πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς νότον τῆς Ἰδουμαίας. Ταῦτα περὶ τῶν ὁρίων ἀναφέρει συμφωνῶν καὶ ὁ ἴστορικὸς Ἰώσηπος, θέτων μόνον πρὸς νότον τὴν Ἀραβίαν. Τῆς Ἰουδαίας ἡγεμόνευσεν ὁ Ἡρώδης ὁ Μέγας καὶ κατόπιν ὁ υἱός του Ἀρχέλαος, μετὰ τὴν ἔξωσιν τοῦ ὁποίου, ἀφοῦ μετεβλήθη εἰς Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν, ἐκυβερνᾶτο δι' ἀνθυπάτου, ὑπαγομένου ὑπὸ τὸν ἡγεμόνα τῆς, Συρίας.

Ἐδαφος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰουδαίας, τὸ ὁποῖον ἡτο κατὰ τὸ πλεῖστον ὀρεινόν, ἐσχημάτιζε λόφους καὶ κοιλάδας καὶ εἶχε πολλοὺς ὄγκους· ἔντεῦθεν δὲ ἔξηγεῖται καὶ ἡ εὐφορία τοῦ ἔδαφους καὶ ἡ παραγωγὴ ἀφθόνων σιτηρῶν, δπωρῶν, οἴνου καὶ ἔλαιουν. Ἡ Ἰουδαία ἡτο πυκνῶς κατῳκημένη. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῇ πόλεων ὑπερέβαινε τὰς ἔκατὸν πεντήκοντα. Περιελάμβανε δὲ τὰς φυλὰς Ἰούδα καὶ Βενιαμίν, καθὼς καὶ μέρος ἐκ τῶν φυλῶν Δαν καὶ Συμεὼν.

Πόλεις τῆς Ἰουδαίας

Αἱ κυριώτεραι πόλεις τῆς Ἰουδαίας εἶναι αἱ ἑξῆς: 1) Ἱερουσαλήμ (κατοχὴ ἡ κληρονομίᾳ τελείωνται). Εἶναι πόλις τοῦ Θεοῦ ἀγία· ἡ Ἱερουσαλήμ εἶναι ἀγία διὰ τοὺς Ἰουδαίους, διότι ἐνταῦθα φύκοδομήθη ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος (1005 π. Χ.) ὁ ναός⁽¹⁾, τὸν ὅποῖον οὕτοι σέβονται μέχρι σήμερον καὶ τοῦ ὅποίου σώζονται μερικοὶ λίθοι τῆς ἀλκοδομῆς⁽²⁾ εἶναι ἀγία διὰ τὸν χριστιανισμόν, διότι εἶναι ὁ τόπος ὅπου ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κατήργησε τὸ κράτος τοῦ θανάτου καὶ ἔσωσε τὸν κόσμον ἀπαντα διὰ τοῦ ἰδικοῦ του θανάτου. Κατὰ τὴν παράδοσιν, ἐθεμελιώθη ὑπὸ τοῦ ἀγενεαλογήτου Ιερέως Μελχισεδέκη (Ἑβρ. 7, 3), περὶ τὸ 2000 π. Χ. Τὸ ἀρχαιότατον ὄνομα αὐτῆς ἦτο Σαλῆμ (ἐκ τοῦ ἐπιθ. Salom=σῶος, εἰρηνικός. Γεν. 14, 18), καὶ κατόπιν Ἱερούς (Κριτ. 19, 10), ἀπὸ τοὺς καταλαβόντας αὐτὴν Ἱερουσαλίμας. Περιελθοῦσα ὅμως κατόπιν ὑπὸ τοὺς Ἐβραίους ὀνομάσθη Ἱερουσαλήμ (κατά τινας ἐκ τῆς ἐνώσεως τῶν δύο ἀρχικῶν δύνομάτων Ἱερούς καὶ Σαλῆμ). Λύτη περιωρίζετο κατ' ὅρχας ἐπὶ ἐνὸς μόνον λόφου καὶ ἦτο μικρὰ μέν, ἀλλ' ὅχυρὰ καὶ ἀπόρθητος· ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ δὲ δὲν ἐκυριεύθη ἀμέσως ὑπὸ τῶν εἰς Χαναάν ἐλθόντων Ἰσραηλιτῶν· μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ, διεέκχθη συνεχὴς πόλειρος διὰ τὴν κατάληψίν της. Ο Δαβὶδ γενόμενος κύριος αὐτῆς, κατὰ τὸ 7ον ἔτος τῆς βασιλείας του (Β'. Βασιλ. 5, 5-9), ἔκαμεν αὐτὴν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου του καὶ ἐτείχισε τὸ ὅρος (λόφον) Σιών, εἰς τὸ ὅποῖον ἔκτισε καὶ τὸ ἀνάκτορόν του· ἐκ τούτου καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ ἐκλήθη καὶ «πόλις Δαβίδ». Ἐνταῦθα μετεφέρθη μετά τινα χρόνον καὶ ἡ κιβωτὸς τῆς Διαθήκης. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σολομῶντος, υἱοῦ τοῦ Δαβίδ, ἀνῆλθεν εἰς μεγίστην δόξαν, διὰ τῆς παρ' αὐτοῦ ἀνεγέρσεως τοῦ περιφήμου ναοῦ του⁽³⁾, καθὼς καὶ ἄλλων οἰκοδομημάτων. Εὐθὺς ἐξ ἀρ-

1. Ο ναὸς οὗτος διὰ ἐθνικοὺς καὶ πολιτικοὺς λόγους ἦτο ὁ μναδικὸς τόπος λατρείας, εἰς τὸν ὅποῖον οἱ Ἐβραῖοι ἤσαν ὑποχρεωμένοι νὰ μεταβαίνουν διὰ τὰς θρησκευτικὰς των ἀνάγκας τρὶς τοῦ ἔτους (πάσχα, σκηνοπηγίαν καὶ ἔβδομάδων), ἡ τούλαχιστον ἄπαξ (Δευτ. 16, 16).

2. Εἰς τὸ νότιον μέρος αὐτοῦ εὑρίσκετο ἡ πηγὴ ἡ κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ, τὸ ὄντως τῆς ὅποίας διήρχετο διὰ σωλήνων ἀπὸ τὴν πη-

χῆς ή πόλις αὕτη ὑπέστη συνεχεῖς λεηλασίας· καταστραφεῖσα καὶ ἐρημωθεῖσα κατοίκων ἐν ἀρχῇ ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων Ναβουχοδονόσορος τοῦ Β', περὶ τὸ ἔτος 586⁽¹⁾, ἀνφοροδιήθη μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ιουδαίων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας (536 π.Χ.) ὑπὸ τοῦ Ζωροβάβελ⁽²⁾ τῷ 332 π.Χ. ὑπετάγη ἀμαχητὶ εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον⁽³⁾, δστις ἐγένετο φιλοφρόνως δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Ἰαδδοῦ καὶ τῶν λοιπῶν Λευΐτῶν, φερόντων τὰς Ἱερατικάς των στολάς· μετὰ δὲ τὸν θάνατόν του κατελήφθη ἐξ ἐφόδου ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαίου τοῦ Σωτῆρος (305 π.Χ.), δστις ἐπετέθη κατ' αὐτῆς τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, κατὰ τὴν δοπίαν οἱ Ἐβραῖοι ἀπέφευγον πᾶσαν ἐπιχείρησιν, φυλάσσοντες τὸν νόμον. Περὶ τὸ 170 π.Χ. ὑπετάγη εἰς τὸν Ἀντίοχον τὸν Ἐπιφανῆ, δοπίος κατέστρεψε τὰ πάντα καὶ μετῆλθε κάθε εἴδους βίαν, διὰ νὰ μεταφέρῃ τὸν λαὸν εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο. Τῷ 167 π.Χ. ὑποταγεῖσα εἰς τὸν Μακκαβαίους⁽⁴⁾, ἀνέκτησε τὴν ἐλευθερίαν της. Ἐπὶ τοῦ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου καὶ τῆς ἐλεύσεως τοῦ Θεανθρώπου, ἀνῆλθεν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξῆς της, ἐπειδὴ δομὴν ἡ Ἡρώδης διὰ τοῦ ἀπείρου χρυσίου του πλουσίως κατεκόσμησεν αὐτήν, ἥ δὲ ἐπιφάνεια τοῦ Θεανθρώπου τὴν κατέστησε μοναδικὸν κέντρον λατρείας Ιουδαίων τε καὶ Χριστιανῶν. Διὰ τὴν τελείως ὅμως ἄδικον συμπεριφοράν της ἔναντι τοῦ ἀναφανέντος Μεσσίου, ἐτιμωρήθη σκληρῶς. Τὴν 10ην Αὔγουστου τοῦ 70 μ.Χ. ἐπαναστατησάν-

γὴν τῆς Παρθένου, ἥ δοπία εὑρίσκετο εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰωσαφάτ (Ἰωάν. 9, 7).

1. "Απαντες οἱ κάτοικοι, ὅμοι μετὰ τοῦ τυφλωθέντος βασιλέως των Σεδεκίου, δστις ἐκόσμησε τὸν θρίαμβον τοῦ Ναβουχοδονόσορος καὶ ἀπέθανεν ἐν τινὶ φυλακῇ τῆς Βαβυλῶνος, ὥδηγήθησαν αἰχμαλωτοὶ εἰς αὐτήν· τὸ γεγονός τοῦτο καλεῖται «μετοικεία Βαβυλῶνος ἦ Βαβυλώνιος αἰχμαλωσία» (Ματθ. 1, 12).

2. "Ο Ζωροβάβελ κατήγετο ἀπὸ τὴν γενεὰν τοῦ Δαβὶδ καὶ ἦτο πρόγονος τοῦ Ἰωσήφ καὶ τῆς Μαρίας, καθὼς καὶ τοῦ Ἰησοῦ (ἔνθ. ἀνωτ.). Οὗτος ἐγεννήθη εἰς Βαβυλῶνα, διετέλεσεν δόηγὸς τῶν ἐκ τῆς Βαβυλωνίου αἰχμαλωσίας ἐπιστρεφόντων Ιουδαίων καὶ ἐπὶ Κύρου τοῦ Μεγάλου διωρίσθη ἀρχών τῆς Ιουδαίας ("Εσδρα 1, 8).

3. "Ο πληθυσμός τῆς ἐπ' αὐτοῦ ἀνήρχετο εἰς 120 χιλ. κατοίκους.

4. Περὶ αὐτῶν, βλέπε σελ. 59 ὑποσημ. 1.

των τῶν κατοίκων της κατὰ τῶν Ρωμαίων, κυριευθεῖσα αὕτη, μετὰ ἔνδεκάμηνον πολιορκίαν, ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ των Τίτου, ἥρημάθη παρ' αὐτοῦ, ὃς κρημνίσαντος τὰ τείχη της, καύσαντος τὸν ναόν της καὶ ἐκπατρίσαντος σχεδὸν πάντας τοὺς ἐναπομειναντας κατοίκους της⁽¹⁾. Ἐπιστρέφοντες οὗτοι ἐκ τοῦ ἀνωτέρῳ ἐκπατρισμοῦ των (137 μ. Χ.) καὶ στασιαστικὸν πνεῦμα ἐπιδεικνύοντες, κατελήφθησαν ὑπὸ Ρωμαϊκῆς φρουρᾶς τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, ὅστις προέβη εἰς τὴν ἔξοντωσιν τοῦ Ἐβραϊκοῦ στοιχείου, καὶ ἀπὸ τότε ἡ Ἱερουσαλὴμ ἐξηφανίσθη καὶ τὸ ὄνομά της ἐτηρεῖτο μόνον εἰς ἐλαχίστους⁽²⁾ Ιουδαίους καὶ πεπαιδευμένους χριστιανούς. Τὸ δρομά της, τὸ διποῖον διατρησεῖ μέχρι σήμερον, ἀπέκτησε πάλιν ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Κωνταντίνου (325 μ. Χ.), ὅστις ἀνεγνώρισε τὸν χριστιανισμὸν ὃς ἐπίσημον θρησκείαν καὶ τῆς ἐλθούσης ἐνταῦθα (326 μ. Χ.) μητρός του, ἀγίας καὶ Ἰσαποστόλου Ἐλένης, ἡ δοπία ἀνήγειρε τὸν ναὸν τῆς γεννήσεως εἰς Βηθλεέμ, τὸν ναὸν τῆς ἀναλήψεως εἰς τὸ δρός τῶν Ἐλαῖων καὶ τὸν ναὸν τοῦ Παναγίου τάφου, ἐπὶ τοῦ τόπου τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος, καὶ διέσωσε διὰ τῆς εὐσεβίους της ταύτης στάσεως τὰ πλεῖστα τῶν χριστιανικῶν κειμηλίων. Χιλιάδες προσκυνητῶν (αὐτοκράτορες, βασιλεῖς, ἰδιῶται κλπ.) ἔρχονται ἐνταῦθα κατ' ἔτος, ἵδιως δὲ κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα, διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Πανάγιον αὐτοῦ τάφον. Ἡ Ἱερουσαλὴμ εἶχε κτισθῆ ἐπὶ τριῶν λόφων (ἐπὶ τοῦ Δαβίδ συμπεριελήφθησαν καὶ ἄλλοι: Βιζαντά, Σιών, Γολγοθᾶ, Μοριά),

α) **Σιών** (ἡλιόλουστος). Οὗτος κεῖται εἰς τὸ Ν. Δ. τμῆμα τῆς πόλεως, εἶναι ὑψηλότερος τῶν ἄλλων (2.500 πόδας ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης) καὶ καλεῖται εἰς τὴν Ἄγιαν Γραφὴν «ὅρος Ἅγιον καὶ σκήνωμα τοῦ Θεοῦ». Τὸ ἐπ' αὐτοῦ μέρος τῆς πόλεως εἶναι ἡ ἀκρόπολις, ἣτις ἐκαλεῖτο «πόλις Δαβίδ»⁽²⁾, διότι εἰς ταύτην κατέκησεν κατ' ἀρχὰς οὗτος μετὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἀνακτόρου του, κατόπιν δὲ ὁ Σολομὼν καὶ

1. Κατὰ τὴν πολιορκίαν ἐφονεύθησαν ἡ ἀπέθανον ἐκ τῆς πείνης 110 χιλ. Ἐβραίων⁽¹⁾ πάντες δὲ οἱ ἐπιζήσαντες ἐσύρθησαν εἰς αἰχμαλωσίαν.

2. Ἐνταῦθα ἀπέθανε τῷ 1015 π. Χ. καὶ ἐτάφη ὁ Δαβίδ (Α' Βασιλ. 2, 10).

μετέπειτα δὲ Ἡρώδης δὲ Μέγας. Ἐξ αὐτοῦ τοῦ λόφου ὀνομάζεται δλόκληρος ἡ Ἱερουσαλήμ «Σιών, ἡ μυγάτη Σιών».

β) Γολγοθᾶ (τόπος κρανίου). Οὗτος ἔκειτο ἔξω τοῦ τείχους τῆς πόλεως καὶ εἶχε μίαν κορυφήν, περὶ τὰ πλάγια μέρη τῆς δποίας ὑπῆρχον ἐπίπεδα, βόθροι καὶ σπήλαια· ἡ κορυφὴ αὕτη ἦτο βράχος ἀπότομος, ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ δποίου ἦτο δὲ κῆπος τοῦ εύσχημονος Ἰωσῆφ, δστις ἔξετείνετο δυτικῶς καὶ ἀνατολικῶς ταύτης. Εἰς τὸ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ κῆπου ἐπιφανέστερον μέρος, εἰς θέσιν ἀπότομον καὶ κρημνώδη, ἐσκηματίζετο μικρὸν λοφίδιον, εἰς τὸ δποίον δὲ Ἰωσῆφ εἶχε λαξεύσει μνημεῖον καινὸν διὰ τὸν ἑαυτόν του. Τοῦτο, ἀποθανόντος τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, ἐγένετο δὲ Ζωοδόχος τάφος αὐτοῦ. Πρὸς τὴν βορείαν, ἐπίσης, πλευρὰν τοῦ κῆπου, ἀντικρὺ τῆς κορυφῆς τοῦ Γολγοθᾶ, εἰς ἀπόστασιν εἴκοσι περίπου ποδῶν, ἦτο δὲ τόπος εἰς τὸν δποίον ἵστατο ἡ μήτρα τοῦ Ἰησοῦ, δμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων γυναικῶν καὶ παρηκολούθουν τὴν σταύρωσιν. Ἐτι δὲ πρὸς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ κῆπου ἦτο σπήλαιον, τὸ δποίον ἐπωνομάζετο «τόπος Κρανίου», διότι ἐν αὐτῷ εὑρέθη κρανίον, δπερ ὑποτίθεται (Ωριγένης, Μ. Ἀθανάσιος, Μ. Βασίλειος, Τεοτυλλιανὸς κλπ.) δτι ἦτο τοῦ Ἀδάμ.

γ) Μοριά (ὑψηλός). Οὗτος, δστις καλεῖται καὶ «ἱερὸς λόφος», κεῖται Β. Α. τῆς Σιών καὶ ὑπεράνω τοῦ χειμάρρου τῶν Κέδρων. Ἐπ' αὐτοῦ δὲ Ἀβραὰμ θὰ ἐθυσίαζε πρὸς τὸν Θεὸν τὸν μονογενῆ του νίον. Ἐδῶ ἐκτίσθη καὶ δὲ ναὸς τοῦ Θεοῦ (Β. Παραλ. 3, 1). Μία ἀπὸ τὰς τοποθεσίας τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ δποία συγκινεῖ βαθέως τὴν καρδίαν ἐκάστου χριστιανοῦ, εἶναι δὲ εἰς τὸν πρόποδας τοῦ δρούς τῶν Ἐλαιῶν καὶ ἀπέννντι τοῦ δρούς - Μοριὰ κῆπος τῆς Γεστημανῆς, εἰς τὸν δποίον εὑρίσκεται δὲ τάφος τῆς Θεοτόκου. Εἰς τὸν κῆπον αὐτὸν ἐπὶ πολλὰς νύκτας παρέμεινεν δὲ Σωτὴρ προσευχόμενος (Λουκ. 21, 37), ίδιως δὲ τὴν τελευτάιαν νύκτα τῶν παθῶν, δτε προδοθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀγνώμονος μαθητοῦ του Ἰουδά συνελήφθη ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων. Ἀπὸ τοῦ 1848 ὑπὸ τῶν πατέρων μετεβλήθη εἰς ἀνθῶνα, ἀπὸ τὸν δποίον οἱ ἐκάστοτε προσκυνηταί, ἐπειδὴ θεωροῦν τοῦτο ίδιαιτέρων των εὐτυχίαν, κόπτουν ἀνθη, τὰ δποία ἐπιστρέφοντες φέρουν μεθ' ἑαυτῶν. Η νεωτέρα Ἱερουσαλήμ, ἡ καλουμένη ὑπὸ τῶν Ἀράβων «Ἐλκούδς» (El Kuds)

κεῖται ἀναντιρρήτως ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, ἐν φαντασματικῇ, καὶ ἐπικάθηται ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω περιγραφέντων λόφων· περιβάλλεται δὲ αὕτη ὑπὸ τείχους ἵσχυροῦ (τὸ ὕψος του εἶναι 50 ποδῶν, τὸ πλάτος 3 καὶ ἡ περιφέρεια 2^{1/2} μιλίων) μὲ τέσσαρας ἐπ' αὐτοῦ πύλας, κατὰ τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ δρίζοντος (Β. ἡ τῆς Δαμασκοῦ, Ν. ἡ τῆς Σιών, Α. ἡ τοῦ Στεφάνου καὶ Δ. ἡ τῆς Ἰόππης) καὶ διαιρεῖται εἰς τέσσαρας συνοικίας. α') **Χριστιανῶν**: περικλείουσαν τὰ κυριώτερα χριστιανικὰ μνημεῖα—ἄγιον Τάφον, μοναστήριον Σωτῆρος, πατριαρχεῖον Λατίνων, νοσοκομεῖον πατέρων ἀγίας Γῆς, Ἐλληνικὸν πατριαρχεῖον κλπ.—β') **Αρμενίων**: περιλαμβάνουσαν τὴν κορυφὴν Σιών, ἐπὶ τῆς δυοῖς εἶναι τὸ μοναστήριον τοῦ πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων. γ') **Μουσουλμάνων**: περιλαμβάνουσαν τὸ διοικητήριον τοῦ Πασσᾶ, τὸ ὄνομαστὸν τοῦ Ὁμάρ μυημένον (ναὸς Σολομῶντος), τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἀγίας Ἀννης καὶ τὰ προξενεῖα Ἀγγλίας, Πρωσίας καὶ Αὐστρίας. δ') **Ιουδαίων**: καταλαμβάνουσαν τὸ πλεῖστον τοῦ μεσημβρινοῦ μέρους τῆς πόλεως καὶ τὸ Β. Α. τοῦ λόφου Σιὼν καὶ κατοικουμένην ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ Ιουδαίων. Ἡ Ιερουσαλήμ εἶναι πόλις δεδοξασμένη καὶ ἡ ἀγιωτέρα καὶ ἴστορικωτέρα τῶν πόλεων τῆς ὑφηλίου, πλὴν ὅμιως ἡ σημερινή, ὃς ὑπολειπομένη πολὺ τῆς παλαιᾶς, ἀποτελεῖ μᾶλλον σκιάν αὐτῆς (').

~~2. Βηθλεέμ~~ (οἶκος ἀρτού). Ἐπιφανῆς πόλις, διὰ τὴν ἐν αὐτῇ γέννησιν τοῦ προφητάνατος Δαβὶδ καὶ τοῦ Σωτῆρος τῆς Οἰκουμένης Χριστοῦ, καθὼς καὶ τοῦ Ἱακώβ, πατρὸς τοῦ μνήστορος τῆς Θεοτόκου Ἰωσήφ. Ἡ Βηθλεέμ κεῖται ἐπὶ τῆς κορυφῆς λοφίσκου, πρὸς τὰ Ν.Δ. τῶν Ιεροσολύμων, ἀπὸ τῶν δυοῖν απέχει περὶ τὰ ἔξι μίλια καὶ μεθ' ὃν σήμερον συγκοινωνεῖ σιδηροδρομικῶς καὶ δι' αὐτοκινήτων. Τὸ ἀρχικόν της ὄνομα ἦτο συνώνυμον τοῦ σημερινοῦ, δηλ. Ἐφρααμά (²) (γρνιμος). ἐκλήθη

1. Πλείονα, καὶ ίδια ἀπὸ ίστορικῆς ἀπόψεως, ίδε ἐν τῇ «Ἀγίᾳ γῇ» I. Μεσολωρᾶ (ἔκδοσις Γ' 1933).

2. Ἡ πόλις αὕτη καλεῖται καὶ Ραχὴλ, διότι πλησίον ταύτης ἐτάφη ἡ δευτέρα σύζυγος τοῦ Ἱακώβ Ραχὴλ, ἥτις ἀπέθανε μικρὸν μετά τὴν γέννησιν τοῦ Βενιαμίν. Ο τάφος της σώζεται μέχρι σήμερον· ἐπὶ τοῦ Σαμιούντη καὶ Σαούντη ἐσώζετο καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Ἱακώβ ἐγερθεῖσα ἐπ' αὐτοῦ στήλῃ (Γεγ. 35, 20 καὶ Α' Βασιλ. 10, 2).

δὲ οὕτω, διὰ τὴν ἄκραν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους. Ἐπ' αὐτῆς ἐστά-
θη δὲ ἀστὴρ δὲ ὁ δόδηγήσας τοὺς πρώτους ἔξι Ἀνατολῶν προσκυ-
νητὰς τοῦ βασιλέως τῶν βασιλευόντων Μάγους (Βαλτάσαρ,
Γασπάρ καὶ Μελχιώρ), καὶ ἐδῶ ἔζη δὲ εὐσεβῆς Βοός. Ἐνταῦθα
ὑπάρχει, ἀνωθεν τοῦ Σπηλαίου, δὲ κατὰ τὸ 330 μ. Χ. ὑπὸ τῆς
ἄγιας καὶ ἴσαποστόλου Ἐλένης, εἰς οὐθμὸν πεντακλίτου βασι-
λικῆς (¹), κτισθεὶς ναὸς τῆς Γεννήσεως, δστις ἔχει ὑφὲ ἐκατέ-
ρου τῶν μερῶν του 46 κίονας μονολίθου Κορινθιακοῦ ουθμοῦ.
τὸ ἄγιον Σπήλαιον κεῖται ἀμέσως κάτωθεν τοῦ Καθολικοῦ
καὶ ἡ εἰς αὐτὸν κατάβασις γίνεται διὰ δύο κλιμάκων, ἀποτελου-
μένων ἐκ 13 βαθμίδων. Εἰς τὴν Βηθλεὲμ διῆλθε τὰ τελευταῖα
ἔτη τῆς ζωῆς του καὶ ὁ Λατίνος Ἰερώνυμος καὶ ἀπέθανεν εἰς
ἡλικίαν 91 ἑτῶν (ἴδε σελ. 47).

3. Βηθανία (οἶκος φοινίκων). Κώμη εἰς τὰς ἀνατολικὰς
ὑπωρείας τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν, ἀπέχουσα τῶν Ἱεροσολύμων
δέκα πέντε στάδια (Ιωάν. 11, 18). Ταύτην ἐπεσκέφθη πολλά-
κις ὁ Κύριος. Ἐνταῦθα κατάφυε ἡ Μάρθα καὶ ἡ Μαρία καὶ ὁ
ἀδελφὸς αὐτῶν Λάζαρος, τὸν δόποιον ἀποθανόντα ἀνέστησεν ἐκ
τῶν νεκρῶν μετὰ τέσσαρας ἡμέρας. Ὁ τάφος τοῦ Λαζάρου σώ-
ζεται μέχρι σήμερον καὶ ἡ εἰς αὐτὸν κάθοδος γίνεται διὰ κλί-
μακος ἐξ 27 βαθμίδων· πρὸς τὸ μέσον τοῦ τάφου ὑπάρχουν
ἔρείπια, ἔνθα λέγεται ὅτι ἦτο ὁ οἶκος τῶν τριῶν τούτων ἥγα-
πημένων ἀδελφῶν, εἰς τὸν δόποιον πολλάκις ὁ Ἰησοῦς εἰσῆρ-
χετο καὶ ἔνθυ ἀπῆγγειλε τὸν μέγαν λόγον, δστις περιέχεται ἐν
τῷ εὐαγγελίῳ καὶ δεικνύει ἐναργέστατα τὴν μέριμναν παντὸς
ἀνθρώπου «ένδος δὲ ἐστὶ χρεία...» (Λουκ. 10, 42). Ἐνταῦθα ἡ
Μαρία, κατὰ τὸ γενόμενον εἰς τὸν Σωτῆρα δεῖπνον, λαβοῦσα
λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς πολυτίμου, ἤλειψε τοὺς πόδας
τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἐξέμαξε ταῖς θριξὶν αὐτῆς αὐτοὺς (Ιωάν. 12,
3). Πλησίον τῆς κώμης ταύτης δὲ Κύριος ἡμῶν πρὸ τῶν δφθαλ-

1. Ὁ ουθμὸς τῆς βασιλικῆς διήρκεσε μέχρι τοῦ Μεγ. Κωνσταν-
τίου. Ἡ βασιλικὴ περιελάμβανε 3—5 κλίτη (τούτων τὰ μεσαῖον ἦτο
διπλάσιον κατὰ τὸ πλάτος καὶ ὑψηλότερον), ἀτινα ἐστηρίζοντο ἐπὶ²
μακρᾶς σειρᾶς κιόνων· τοιοῦτος εἶναι σήμερον δὲ ναὸς τοῦ ἄγ. Διονυ-
σίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου (Καθολικῶν) ἐν Ἀθήναις. Ὁ ουθμὸς οὗτος
ἐπικρατεῖ εἰς τὴν Δύσιν.

μῶν τὰν μαθητῶν του ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς (Λουκ. 24, 50—52).

4. **Ἐμμαούς** (θεομά λουτρά). Κωμόπολις κειμένη πρὸς δυσμὰς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἀπέχουσα ἀπ' αὐτῶν ἔνδεκα χιλιόμετρα. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, ἡπις φέρει εἰς Ἐμμαούς, ἐφανερώθη ὁ Ἰησοῦς, μετὰ τὴν ἀνάστασίν του, εἰς τοὺς μαθητάς του Λουκᾶν καὶ Κλεώπαν καὶ συνωμίλησε καὶ συνέπορεύθη μετ' αὐτῶν συζητούντων περὶ αὐτοῦ, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ ἀναγνωρισθῇ παρ' αὐτῶν (Λουκ. 24, 13—31). Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ὁδηγούσης ἀπὸ Ἱεροσολύμων εἰς Ἰόπην, ὑπῆρχε καὶ ἑτέρα πόλις Ἐμμαούς, ἀπέχουσα τῶν Ἱεροσολύμων 33 χιλ. καὶ δύνομασθεῖσα βραδύτερον «Νικόπολις».

5. **Ιεριχώ** ἢ **Ιεριχοῦς** (διυρκῆς εὑωδία). Αὕτη κεῖται δέκα δικτὸς μίλια βορειοανατολικῶς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἔπτα δυτικῶς τοῦ Ἰορδάνου καὶ εἶναι μία ἀπὸ τὰς πάλαι ἴσχυροτάτας πόλεις τῆς Παλαιστίνης. Ἡ Ἱεριχώ, ἣ δοποία κατὰ τὴν διανομὴν ἐδόθη εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Βενιαμίν, ἥτο ἐκ τοῦ N. A. μέρους ἡ ακεὶς τῆς Παλαιστίνης καὶ διὰ τοῦτο ἦτο ἡ πρώτη ἐκ τῶν πόλεων τῆς Χαναάν, ἐναντίον τῆς δοποὶς ἐπετέθησαν οἱ ὑπὸ τὸν Ἰησοῦν τοῦ Ναυῆ Ἐβραῖοι, μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ἰορδάνου, καὶ τὴν δοποίαν κατέλαβον κατὰ τὸν γνωστὸν θαυμαστὸν τρόπον, καθ' ὃν, μετά ἐπτάμηνον πολιορκίαν (Ἑβρ. 11, 30), κατέρρευσαν τὰ τείχη τῆς καὶ πᾶσαι αἱ οἰκίαι τῆς κατεκρημνίσθησαν, πλὴν τῆς οἰκίας τῆς Ραάβ⁽¹⁾. ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς ἐκτίσθη κατόπιν ἡ νέα Ἱεριχώ, ἡ καλουμένη καὶ «πόλις φοινίκων». Ἐνταῦθα ἔμεινεν ὁ προφήτης Ἐλισσαῖος ἀρκετὸν χρόνον καὶ ὁ Ἰησοῦς ἐθεράπευσε τοὺς δύο τυφλοὺς (Ματθ. 20, 29—34) καὶ συνεχώρησε τὸν προστάμενον τῶν συναθροιστῶν τῶν βασιλικῶν δοσίμων (ἀρχιτελώνην) πλούσιον⁽²⁾ Ζακχαῖον

1. Γυνὴ πόρονη (Ἑβρ. 11, 31) ἐν Ἱεριχώ, διατηροῦσσα πανδοχεῖον. Αὕτη ἐφιλοξένησε καὶ διέσωσε τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ πρὸς κατασκοπείαν σταλέντας δύο Ἰσραηλίτας (Ι. Ναυῆ κεφ. 2 καὶ 6, 22).

2. Ἡ Ἱεριχώ παρῆγε βάλσαμον, τὸ δοποῖον ἐξῆγεν εἰς ἄλλας χώρας· διὰ τὴν εἴσπραξιν τοῦ ἐξαγωγικοῦ φόρου εἰχον διορισθῆ ἐν αὐτῇ τελώνης καὶ ἀρχιτελώνης (Λουκ. 19, 2). Ἡ συκομωρέα ἐπὶ τῆς δοποίας ἀνηλθεν ὁ Ζακχαῖος διὰ νὰ ἔρῃ τὸν Σωτῆρα, ἐσώζετο μέχρι τῆς ἐπο-

μετανοήσαντα (Λουκ. 19, 1—9). Ἡ Ἱερικὴ σῆμερον εἶναι ἐλε-
εινὸν καὶ ἀκάθαρτον χωρίον, Ρίχα⁽¹⁾ καλούμενον.

6. **Χεβρῶν** (σύνδεμος). Μία τῶν ἀρχαιοτάτων πόλεων τῆς Χαναάν, κατέχουσα σπουδαίαν καὶ ποωτεύουσαν θέσιν εἰς τὴν οἰστορίαν τῶν πατριαρχῶν. Εἰς τὴν Χεβρὼν ἔζησαν ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰσαὰκ καὶ ὁ Ἰακὼβ καὶ συνανεστράφησαν μετὰ τοῦ Θεοῦ. Ἐδῶ ὁ Ἀβραάμ ἥγορασεν ἀπὸ τῶν Χετταῖον Ἐφρὸν (Γεν. 23, 8 κ. ἑ.), ἀντὶ 400 διδράχμων ἀργυρίου δοκίμου ἐμπόροις ἀγρὸν καὶ σπήλαιον (Μαχπελᾶχ=διπλοῦν σπήλαιον) (2),

χῆς τοῦ ἐκ Πλακεντίας καταγομένου Ἀντωνίνου (βος αἰών)· περιε-
στοιχίετο δὲ αὐτῇ ὑπὸ ναϊδίου, ἢ στέγῃ τοῦ ὄποιου ἦτο ἀνοικτῆ.

1. Κατ' ἀνασκαφὰς γενομένας ἐνταῦθα κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα ἀπὸ τοῦ 1908—1932, εὑρέθησαν τὰ ἔρείτια τῶν ἀνωτέρω πόλεων, ἄγγεια, δπλα, εἴδη ἀπηνθρωπιμένων ζωτικοφιδῶν, τὸ γενορ-
ταφεῖον, καθὼς καὶ αἱ βάσεις τῶν ἐκ πλίνθων τειχῶν, ἅτινα είχον ὑψος 10 μέτρων.

2. Τὸ σπήλαιον Μαχπελᾶχ κεῖται ἐπὶ τῆς πλευρᾶς τῆς πρὸς δυ-
σμὰς κλιτύος λόφου τινὸς ἐν Χεβρῶνι καὶ ἀποτελεῖ ἕνα τῶν μᾶλλον γνωστῶν τοπογραφικῶν ἀντικειμένων τῆς Ἀγίας Γραμμῆς. Τοῦτο σή-
μερον περικοσμεῖται ὑπὸ μεγάλου περιβόλου «Ἐλ χάραμ» (=ἱεροῦ περιβόλου) καλούμενον. Τὸ τεῖχος τοῦ ἔξι περιβόλου, ἀνευ οὐδενὸς παραθύρου, ἔχει μῆκος 19½ ποδῶν, πλάτος ἑννέα πρὸς τοὺς ἐκατὸν καὶ ὑψος ποικίλον ὀπὸ 48 ἕως 68 ποδῶν (Γεν. 23, 9—49, 30 καὶ 50, 13). Οἱ λίθοι τῆς οἰκοδομῆς εἶναι μέγιστοι καὶ λαξευτοί· ἐπειδὴ δὲ ὁ ὄνθυμὸς τῆς οἰκοδομῆς ὅμοιαζει σχετικῶς μὲ τὰς βάσεις τοῦ ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων, ὑποιστηρίζουν μερικοὶ διὰ τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Δαβὶδ ἢ τοῦ Σολομῶντος. Οἱ καταστρέψας τὰ Ἱεροσόλυ-
μα Ρομαῖος στρατηγὸς Τίτος, οὐδόλως ἔβλαψε τὴν Χεβρῶνα καὶ τοὺς τάφους τῶν πατριαρχῶν· τούτους ἐσεβάσθησαν καὶ δῶροι οἱ κατὰ καιροὺς κύριοι καὶ ἔξουσιαστα τῆς Παλαιστίνης. Κατὰ τὸν Εὐσέβιον, ἐπὶ τοῦ περιβόλου τοῦ σπηλαίου ἡ ἄγια Ἐλένη ἔκτισε ναὸν χριστια-
νικόν. Τὸ σπήλαιον τοῦτο πάντοτε ὑπῆρχεν ἀντικείμενον· σεβασμοῦ δλοκλήρου τοῦ κόσμου. Χριστιανοί, Ἐβραῖοι καὶ Μωαμεθανοὶ ἀκόμη, τιμοῦν τὸν Ἀβραάμ, καθὼς καὶ τοὺς ἄλλους πατριάρχας, ὡς ἀνθρώ-
πους ἀγαπητοὺς εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεόν. Μέχρι ποδὸς τινων ἐτῶν, ἀπη-
γορεύετο αὐστηρῶς ἡ εἰσοδος εἰς τὸ σπήλαιον, διότι οἱ φυλάσσοντες αὐτὸν Ὁθωμανοὶ παρεδέχοντο διὰ πᾶς εἰσερχόμενος θά ἀπέθνησκε· διειδίστεο δὲ διὰ ἐντὸς τοῦ σπηλαίου ὑπῆρχε σῶν καὶ ἀκέραιον, καὶ περ ἀπωτάτης ἀρχαιότητος, τὸ σῶμα τοῦ πατριάρχου Ἰακὼβ. Τελευ-
ταίως ὅμως οἱ Ἀγγλοι ἐπέτρεψαν τὴν εἰσοδον καὶ ὁ πρῶτος εἰσελ-
θὼν καὶ μελετήσας τοῦτο εἶναι ὁ σοφὸς Δομινικανὸς P. Vincent.

διὰ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὸ σπῆλαιον δι' οἰκογενειακόν του τάφον. Ἐν αὐτῷ ἐτάφησαν οἱ Ἀβραὰμ (1821 π. Χ.), Ἰσαὰκ (1716 π. Χ.), Ἰακὼβ (1689 π. Χ.), Σάρος, Ρεβέκκα, Λεία καὶ Ἰωσήφ⁽¹⁾. Ἐνταῦθα ἐγκατεστάθη, ὡς κληρονόμος αὐτῆς, ὁ Χάλεβ, μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Χαναὰν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλίτων (Ι. Ναυῆ 44, 13), καὶ ἐδὼ ὁ Δαβὶδ κχρίεται βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ μὲ ταύτην ὡς πρωτεύουσαν ἐκυβερνησε τὸν Ἐβραίους ἐπὶ ἐπτὰ καὶ ἥμισυ ἔτη, μέχρις δτου δῆλ. ἐκυρίευσε τὴν Ἱερουσαλὴμ⁽²⁾ καὶ τὴν κατέστησε πρωτεύουσάν του. Ἐδῶ ὁ Ἀβεσσαλὼμ ὑψώσε τὴν ἀνταρσίαν κατὰ τοῦ πατρός του (Β' Βασιλ. 15, 10). Ἐντεῦθεν ἀνεχώρησε διὰ τὴν Αἴγυπτον δι' Ἰακὼβ καὶ οἱ υἱοί του, διὰ νὰ συναντήσουν τὸν Ἰωσήφ καὶ ζήσουν μετ' αὐτοῦ. Αὕτη βραδύτερον κατέστη μία τῶν ἐλευθέρων ἦ φυγαδευτηρίων πόλεων. Ἡ Χεβρὼν οὐδόλως ἀναφέρεται ὑπὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Σήμερον καλεῖται «Ἐλ - Χαλὴλ» καὶ κατοικεῖται ὑπὸ 8 χιλ. κατοίκων, τῶν ὅποιων οἱ πλεῖστοι εἶναι Μωαμεθανοὶ καὶ Ἀραβεῖς, ἐλάχιστοι δὲ Χριστιανοί. Ὁλόκληρος ἡ πεδιάς τῆς Χεβρῶνος, ἐντὸς τῆς ὅποιας ὑπάρχουν καὶ ἄλλα χωρία, εἶναι σήμερον διαμέρισμα κατάφυτος τόπος τῆς Παλαιστίνης.

7. Ἰόππη (εὐτυχία). Αὕτη εἶναι μία ἐκ τῶν παλαιοτάτων πόλεων τῆς γῆς. Ἡ παράδοσις ἀναφέρει ὡς θεμελιωτήν της τὸν τρίτον υἱὸν τοῦ Νῶε Ἰάφεθ, τοῦ ὅποιου ἔλιθος καὶ τὸ ὄνομα. Ἡτο ἀποικία τῶν Φοινίκων, ἔκειτο παρὰ τὴν παραλίαν τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ ἀπετέχειν ἀπὸ μὲν τῆς Καισαρείας τοιάκοντα μίλια, ἀπὸ δὲ τῶν Ιερουσαλύμων τοιάκοντα πέντε. Ἐβραϊστὶ ἔκαλεῖτο «Ἰάφω», νῦν δὲ Ἀραβιστὶ «Γιάφα». Ἡ Ἰόππη ἦτο διάχαιροταος λιμὴν⁽³⁾ τοῦ κόσμου, δστις ἀν καὶ ἀποστά-

1. Ὁ Ἰώσηπος περιγράφει τοὺς τάφους τῶν πατριαρχῶν καὶ λέγει δτι ἐσώζοντο ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τους τὸντους ἐπίσης περιγράφουσαν καὶ δι Εὐσέβιος καὶ δι Ιερώνυμος, ὡς ἐσώζοντο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς των.

2. Ταύτην ὀχύρωσεν δι μετὰ τὴν διάσπασιν τοῦ Ἐβραϊκοῦ βασιλείου γενόμενος βασιλεὺς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ἄλλοτε ἀξιωματικὸς τοῦ Σολομῶντος. Ιεροβοάμ.

3. Εἰς τὴν Ἰόππην, κατὰ τὴν Ἐλληνικὴν μυθολογίαν, ἡ Ἀνδρομέδα δεθεῖσα δι' ἀλύσεων ἐπὶ τῶν βράχων τῆς θαλάσσης, ἐξετέθη εἰς βοράν θαλασσίου τινος τέρατος, θανατωθέντος ὑπὸ τοῦ Περσέως. Ὁ βράχος οὗτος ἐσώζετο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πλινίου (62—114 μ. Χ.).

τευτος κατὰ τῆς δομῆς τῶν ἀνέμων καὶ ἀβαθῆς, κατέστη, λόγῳ τῆς γειτνιάσεως μετὰ τῶν Ἱεροσολύμων, ὁ κύριος λιμὴν τῆς Ἰουδαίας· σήμερον δὲ ἔξακολουθεῖ νὰ εἶναι ἡ σπουδαιοτέρα ἀποβάθρα τῶν προσκυνητῶν. Εἰς τὸν λιμένα τοῦτον ἐστάλη ἐκ Λιβάνου καὶ Τύρου ἡ ἀναγκαία ξυλεία διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις πρώτου καὶ δευτέρου ναοῦ τοῦ Σολομῶντος (Β' Παραλ. 2, 16 καὶ Ἐσδρα 3, 7). Ἐνταῦθα δὲ ἀπόστολος Πέτρος ἀνέστησε τὴν φιλελεήμονα χήραν Δορκάδαν ἢ Ταβιθὰ (Πράξ. 9, 40) καὶ εἶδε τὸ ὄφιμα τῆς ὁδόνης, ἐντὸς τῆς δοπίας ἥσαν πάντα τὰ γένη τῶν ζώων (Πράξ. 10, 11)· ἐκ τοῦ λιμένος ταύτης, ἐπίσης, ὁ προφήτης Ἰωνᾶς ἀπέπλευσεν εἰς Θαρσεὶς τῆς Ἰσπανίας, παρακούσας τὴν θείαν ἐντολὴν νὰ κηρύξῃ εἰς τοὺς Νινευίτας. Ἡ Ἰόππη κατεστράφη δις ὑπὸ τῶν Ρωμαίων· ἀνακτισθεῖσα, ἔγινεν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγ. Κωνσταντίνου ἔδρα χριστιανικῆς κοινότητος, μὲν ὕδιον ἐπίσκοπον, ὑπαγόμενον ὑπὸ τὸν μητροπολίτην Καισαρείας. Σήμερον, ἡ σχῆμα ἀμφιθεατρικὸν ἔχουσα Ἰόππη, κεῖται ἐπὶ λοφίσκου τινὸς ὕψους 150 ποδῶν, δστις εἰς τὴν κορυφήν του ἔχει ἀκρόπολιν. Αὕτη ἐνεργεῖ μέγα ἐμπόριον μετὰ τῆς Αιγύπτου, Συρίας καὶ Κωνταντινουπόλεως, εἰς τὰς δοπίας ἔξαγει σῖτον, ἔλαιον, σάπωνα, σήσαμον καὶ ἐσπεριδοειδῆ.

8. Λύδδα (κόσμημα). Πόλις τῆς φυλῆς Δάν, κειμένη ἀνατολικῶς τῆς Ἰόππης, ἀπὸ τῆς ὁδοίας ἀπέχει ἐννέα μίλια, καὶ καλούμενη ὑπὸ μὲν τῆς Παλ., Διαμήκης «Λώδ» (Ὄψιμος) (Α' Παραλ. 8, 12), ὑπὸ δὲ τῶν Ἑλλήνων «Διόσπολις» ('). Αὕτη ὅλιγον μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς Ἱερουσαλήμ καταστραφεῖσα, ἀνεκτίσθη καὶ πάλιν ἀργότερον καὶ ἔγινε ἔδρα Ἰουδαϊκῆς σχολῆς. Ἐνταῦθα δὲ ἀπόστολος Πέτρος ἐθεράπευσε τὸν παραλυτικὸν Αἰνέαν (Πράξ. 9, 33). Ἀπὸ τὴν Λύδδαν κατήγετο καὶ ἡ

ὅστις διασώζει τοῦτο· τὴν πληροφορίαν ταύτην παραθέτει καὶ ὁ Ἱερώνυμος.

1. Τὸ ὄνομα τοῦτο (Διὸς - πόλις) ἔφερε καὶ ἐπὶ τῶν ἐπὶ Καρακάλλα καὶ Σεπτημίου Σευήρου χαραχθέντων κοσμημάτων, μερικὰ τῶν ὅποιων διασώζονται. Πρόδε ἀνατολὰς ταύτης καὶ εἰς ἀπόστασιν 2 $\frac{1}{2}$ δρῶν, κεῖται ἡ πατρὶς τῶν Μακαβαίων (δηλ. τοῦ ἱερέως Ματταθίου καὶ τῶν πέντε τέκνων του Ἰωάννου, Συμεὼν, Ἰούδα, Ἐλεάζαρ καὶ Ἰωάνθαν) Μωδείν.

μήτηρ τοῦ μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ὅστις ἐμαρτύρησε τῷ 396 μ. Χ. τὸ ιερὸν λείφανόν του μεταφερθὲν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ δούλου του, ἐναπετέθη εἰς τὸν πρὸς τιμὴν του ἀνεγερθέντα ναόν, ἐρείπια τοῦ ὁποίου σώζονται. Σήμερον εἶναι μικρὸν πολύχνιον (3 500 κατ.), κείμενον παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν Ἰόπης - Ἰεροσολύμων.

9. Ραμᾶ (ψυχωμα). Τὸ δύνομα τοῦτο ἔφερον πολλαὶ πόλεις τῆς Παλαιστίνης· μία τούτων ἀνήκουσα εἰς τὴν φυλὴν Βενιαμίν καὶ κειμένη πέντε μίλια βορείως τῶν Ἰεροσολύμων εἶναι καὶ ἡ Ραμᾶ. Αὕτη ἦτο πατρὸς τοῦ προφήτου Σάμουνήλ, ὅστις ἐνταῦθα ἔχρισε τὸν Σαούλ βασιλέα. Ἐνταῦθα ἐπίσης διετέλεσεν αἰχμάλωτος, μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Ἰεροσολύμων ὑπὸ τοῦ Ναβουχοδονόσορος, δι προφήτης Ἰερεμίας (Ἰερεμ. 46, 8-18), καὶ ἔξεπληρώθη οὕτω ἡ προφητεία του «φωνὴ ἥκουσθη ἐν Ῥαμᾶ, θρῆνος καὶ κλαυθμοὸς καὶ ὀδιρομὸς πολὺς, Ῥαχὴ τὰ τέκνα αὐτῆς κλαίουσα, καὶ οὐκ ἥθελε παρακληθῆναι ἐπὶ τοῖς νῖσταις αὐτῆς, ὅτι οὐκ εἰσίν» (Ἰερεμ. 38, 15 καὶ Ματθ. 2, 18), ἥτις ἀπαξ ἐπανελήφθη καὶ κατὰ τὴν σφαγὴν τῶν ἀθώων παίδων τῆς Βηθλεέμ, τὴν ὁποίαν διέταξεν ὁ αἴμοχαρης Ἡρώδης, θέλων οὕτω νὰ ἔξαφανίσῃ τὸν Ἰησοῦν, τὸν ὁποῖον διμως δὲν ἀνεῦρε.

10. Γαβαᾶ (λόφος). Αὕτη ἦτο γενέτειρα καὶ ἔδρα τοῦ πρώτου βασιλέως τῶν Ἰουδαίων Σαούλ, ἐκ τοῦ ὁποίου καὶ «Γαβαᾶ Σαούλ» ὀνομάσθη. Εἰς αὐτὴν διεπράχθησαν πολλὰ ἀμαρτήματα καὶ διὰ τοῦτο ἐτιμωρήθη αὕτη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (Κριτ. 19, 20...).

11. Γαβαῶν (λοφώδης). Μεγάλη πόλις καὶ πρωτεύουσα τῶν Γαβαωνιτῶν, ἐκτισμένη ἐπὶ τινος λόφου, πρὸς βορρᾶν τῶν Ἰεροσολύμων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἀπέκει περὶ τὰ πέντε μίλια. Ἐνταῦθα ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, διεξάγων πόλεμον κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς Ἰερουσαλήμ καὶ τῶν συμμάχων του καὶ βλέπων ὅτι ἡ ἡμέρα ἔκλινε πρὸς τὴν ἐσπέραν, διέταξε τὸν ἥλιον καὶ ἔστη, εἰπὼν τὸ «στήτω ἥλιος κατὰ Γαβαῶν καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Αἴλῶν» (Ἰησ. Ναυῆ 6, 12), μέχοις ὅτου ἐνίκησεν ὀλοσχερῶς αὐτούς· ἔδω ἔμεινεν ἡ σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου ἐπὶ πολὺν χρόνον. Εἰς τὸ ἀρχαῖον θυσιαστήριον τῆς πόλεως ταύτης, εὐθὺς ὡς ἀνέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ δεκαοκταετὴς Σο-

λοιμῶν (980 π. Χ.), προσέφερεν εὐχαριστήριον θυσίαν εἰς τὸν θεὸν (Γ' Βασιλ. 3, 4).

12. Γάλγαλ ἢ Γάλγαλα (κύκλος). Χῶρος μεταξὺ Ἰορδάνου καὶ Ἱεριχοῦ, ἐν τῷ ὅποι φ στρατοπεδεύσαντες οἱ Ἰσραηλῖται, μετὰ τὴν διάβασιν τοῦ Ἰορδάνου, περιετιμήθησαν, ἐτέλεσαν τὸ πρῶτον πάσχα ἐν γῇ Χανᾶν καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ ἐστήθησαν οἱ δώδεκα λίθοι, τοὺς ὅποιους εἶχε λάβει ἐκ τοῦ σχηματισθέντος κενοῦ χώρου τοῦ Ἰορδάνου (Ἴησ. Ναυῆ 5, 2—12). Ἀργότερον εἰς τὴν τοποθεσίαν ταύτην ἔκτισθη πόλις ὀχυρὰ καὶ ἰδρύθη μετὰ ταῦτα καὶ προφητικὴ σχολή. Εἰς τὰ Γάλγαλα δὲ Σαμουὴλ ἔκρινε τὸν λαόν, δὲ Σαοὺλ περιεβλήθη τὸ βασιλικὸν στέμμα καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ Κυρίου παρέμεινε μέχρι τῆς μεταφορᾶς της εἰς Σηλώ. Κατόπιν δύος ἡ πόλις αὔτη, παρὰ τὴν προτιγουμένην ἔρεστητά της, ἐγένετο ἔδρα εἰδωλολατρείας (Ἄμως 4, 4 καὶ Ὡσηὲ 4, 15).

13. Βεθ-σεμές (οἶκος ἥλιον). Πόλις ἱερατική, κειμένη παρὰ τὰ μεθόρια τῆς φυλῆς Δάν καὶ τῶν Φιλισταίων, περὶ τὰ 15 δὲ μίλια πρὸς δυσμάς τῶν Ἱεροσολύμων. Ἡ πόλις αὕτη ἐνίστε καλεῖται καὶ «Βέθ-σεμές, ἡ Ἱούδα», πρὸς διάκρισιν ἀπὸ δύο ἄλλας διμωνύμους πόλεις τῶν φυλῶν Νεφθαλεὶμ καὶ Ἰσάχαρ. Πλησίον τῆς Βέθ-σεμές συνήφθη μάχη μεταξὺ τοῦ Ἀμεσίου βασιλέως τοῦ Ἱούδα καὶ τοῦ Ἰωάβα βασιλέως Ἰσραὴλ, κατὰ τὴν ὅποιαν ἐνικήθη ὁ Ἀμεσσίας, δοτις καὶ συνελίφθη καὶ αἰχμάλωτος (Δ'. Βασιλ. 14, 8—14). Ἐνταῦθα ἐγένετο εἰς τοὺς Ἐβραίους ἡ ἀπόδοσις τῆς ὑπὸ τῶν Φιλισταίων κατὰ τὴν ἐν Ἀβενέζερ μάχην ἀρπαγείσης κιβωτοῦ τῆς Διαθήκης (Α' Βασιλ. κεφ. 4 καὶ 6).

14. Βηρσαβεὲ ἢ Βερσεβά (φρέαρ ὅρκου). Αὕτη κεῖται εἰς τὸ νότιον ἄκρον τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας καὶ ἀπέχει τῆς Χεβρῶνος 27 μίλια. Τὸ δνομα τοῦτο ἐδόθη εἰς τὴν πόλιν ταύτην ὑπὸ τοῦ Ἀβραάμ, δόποιος κατεσκεύασεν ἐνταῦθα τὸ φρέαρ τοῦ ὅρκου καὶ παρέμεινε μετὰ τῆς συζύγου του καὶ τοῦ υἱοῦ του Ἰσαὰκ ἐπὶ πολὺν χρόνον (Γεν. 21, 27—34). Ἐδῶ δὲ Ἱακὼβ, πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του εἰς Αἴγυπτον, ἥλθε διὰ τὰ προσφέρῃ θυσίαν εἰς τὸν θεὸν τῶν πατέρων του καὶ ὁ Κύρος ἐνεθάρρυνεν αὐτὸν (Γεν. 46, 1—5). ἐπίσης, ἐνταῦθα δὲ Σαμουὴλ ὤρισε τοὺς υἱοὺς Ἰωὴλ καὶ Ἀβιὰ κριτὰς καὶ δὲ προφήτης Ἡλίας ἀνε-

παύθη πορευόμενος εἰς Χωρῆβ (Γ'. Βασιλ. 19, 3). Αὕτη μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦτο μεγάλη πόλις⁽¹⁾.

15. **Νώβ** (ύψος). Λευτικὴ πόλις τῆς φυλῆς Βενιαμίν, κειμένη πλησίον τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐνταῦθα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σαοὺλ ἔμειναν ἐπὶ τινα χρόνον ἡ κιβωτὸς τῆς Διαθήκης καὶ ἡ σκηνὴ τοῦ Μαρτυρίου· βραδύτερον ἡ Νώβ κατεστράφη ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ Σαούλ καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀκριβής θέσις της εἶναι ἀκόμη ἄγνωστος.

16. **Ἀριμαθαία** (ύψωματα). Αὕτη κεῖται πρὸς ἀνατολὰς τῆς Λύδδας καὶ 24 μίλια Β. Δ. τῶν Ἱεροσολύμων (ίστορικὸς Εὐσέβιος, ἐν τῷ «δινομαστικῷ» του). Ἡτο πατρὶς τοῦ εὐσκῆμονος βουλευτοῦ καὶ μέλους τοῦ Μεγάλου Συνεδρίου Ἰωσήφ, ὅστις δὲν ὑπέγραψε τὴν θανατικὴν καταδίκην τοῦ Κυρίου, καὶ διποῖος παρέλαβε τὸ σῶμα τοῦ Σωτῆρα Χριστοῦ καὶ τὸ ἐνεταφίασεν εἰς τὸ ἔδιον αὐτοῦ μνημεῖον (Ματθ. 27, 57—60 καὶ Ιωάν. 19, 38—42).

17. **Ζίφ** (ρέων). Πόλις τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, κειμένη Ν. Α. τῆς Χεβρῶνος, ἀπὸ τῆς διποίας ἀπέχει περὶ τὰ τέσσαρα μίλια. Εἰς τὰ πλησίον ταύτης μεμονωμένα σπήλαια, ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐκρύπτετο ὁ Δαβὶδ, καταδιωκόμενος ὑπὸ τοῦ Σαούλ (Α' Βασιλ. 23, 14).

18. **Καρμέλ** (ἄμπελος). Πόλις τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, κειμένη ὅκτῳ περίπου μίλια Ν.Α. τῆς Χεβρῶνος. Ἐνταῦθα ὁ Σαούλ, ἐπανερχόμενος ἀπὸ τῆς κατὰ τῶν Ἀμαληκιτῶν ἐκστρατείας του, ἔστησε τρόπαιον (Α' Βασιλ. 15, 5—12).

19. **Μαῶν** (κατοικία). Χωρίον κείμενον πλησίον τῆς ὁρεινῆς τῆς Ἰουδαίας καὶ πρὸς νότον τῆς Χεβρῶνος (Ἰησ. Ναυη 15, 55). Ἐνταῦθα κατέκει ὁ Νάβαλ⁽²⁾, μετὰ τῆς συζύγου του

1. Κατὰ τὰς κατὰ τὸ 1932 μ. Χ. γενομένας ἐνταῦθα ἀνασκαφὰς ὑπὸ τοῦ Ἐβραίου ἐλληνιστοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Ἱεροσολύμων Δρος Schwab, ἀνευρέθησαν πάπυροι γεγραμμένοι εἰς Ἑλληνικὴν καὶ Ἐβραϊκὴν γλώσσαν.

2. Ὁ Νάβαλ ὁ Καρμηλίτης ἦτο πολὺ πλούσιος κατοικος τῆς Μαῶν (εἰχε τρεῖς χιλιάδας πρόβατα καὶ χιλίας αιγας εἰς τὸ δρος Κάρημηλον), πλὴν δύνασται πολὺ σκληρός καὶ ἀνελεήμων. Τούς πρὸς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ καταδιωκόμενου Δαβὶδ σταλέντας διὰ τροφάς δέκα ἀν-

⁷Αβιγαίας, εἰς τοὺς δποίους κατέφυγεν δ Δαβίδ, φεύγων τὴν δργὴν τοῦ Σαούλ καὶ ἔξητησε τὴν βοήθειάν των (Α' Βασιλ. 25. 2...). Τὰ ἐρείπια τῆς Μαῶν φέρουν σήμερον τὸ ὄνομα «Τὲλ Μαίν».

20. **Βηθφαγὴ** (τόπος σύκων), μικρὸν χωρίον εἰς τὰς ἀνατολικὰς ὑπωρείας τοῦ δρούς τῶν Ἐλαιῶν καὶ πλησίον τῆς Βηθανίας (Ματθ. 21, 1), ἐκτισμένον ἐπὶ στενῆς κοιλάδος, οὐδόλως φωτιζομένης ὑπὸ τοῦ ἥλιου· ἐπειδὴ δὲ διὰ τὸν λόγον τοῦτον δὲν ὠρίμαζον καλῶς τὰ σῦκα, διὰ τοῦτο ἔλαβε τὴν ὄνομασίαν ταύτην, ἵτις σημαίνει τὸν τόπον εἰς τὸν δποῖον κακῶς ὠρίμαζον τὰ σῦκα.

21. **Αναθώθ** (ἀπάντησις). Πόλις τῆς φυλῆς τοῦ Βενιαμίν, κειμένη τέσσαρα μίλια πρὸς βορρᾶν τῶν Ἱεροσολύμων αὔτη ἥτο πατρὶς τοῦ προφήτου Ἰερεμίου.

22. **Βαὶθ - σούρ** (οἶκος πέτρας). ⁷Ορεινὴ πόλις τῆς φυλῆς τοῦ Ιούδα, κειμένη πλησίον τῆς Χεβρῶνος. Οἱ κάτοικοί της συνεισέφερον πολλὰ κατὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν τῶν Ἱεροσολύμων. Ταύτην περιετείχισεν ἴσχυρῶς δ βασιλεὺς Ροβοάμ· ἐντεῦθεν δὲ φαίνεται δικαιολογημένος δ ἴσχυρισμὸς τοῦ Ἰωσήπου, ὅτι ἡ Βαὶθ - σούρ ἥτο τὸ ἴσχυρότερον φρούριον εἰς τὴν Ιουδαίαν.

23. **Μισπά** (σκοπιά). Πόλις τῆς φυλῆς Βενιαμίν, κειμένη ἐπτὰ στάδια Β. Δ. τῶν Ἱεροσολύμων. Αὕτη ἥτο πατρὶς τοῦ κριτοῦ Ἰεφθάέ (Κριτ. κεφ. 11). ⁷Ενταῦθα δ Σαμουνὴλ ἐλάτρευσε τὸν ἀληθῆ Θεὸν καὶ ἐκυβέρνα τὸν λαόν του. Ταύτην, κατὰ τὴν Βαβυλωνιακὴν κατοχῆν, ἐχοησιμοποίησαν ὡς ἔδραν των ἐπὶ τινα χρόνον οἱ διοικηταὶ τοῦ Ναβουχοδονόσορος. ⁷Η Μισπὰ καταστραφεῖσα, ἀνεκτίσθη μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν Ιουδαίων ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας (Νεεμ. 3, 19). Μερικοὶ ταῦτιζον τὴν πόλιν ταύτην πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰωσήπου ὄνομαζομένην «Σκοπού».

24. **Ητάμ** (τόπος ἀδηφάγων θηρίων). Πόλις τῆς φυλῆς τοῦ Ιούδα, κειμένη πρὸς τὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Βηθλεέμ· ἐπὶ ταύτης, εἰς ἐρείπια ἥδη μεταβεβλημένης, ὑπάρχει σήμερον μικρόν

θρώπους του ἔξεδίωξεν· ἔδωκεν ὅμως εἰς αὐτοὺς διάφορα εἴδη τροφῶν ἥ σύγχυγός τους Ἀβιγαία, τὴν δποίαν, μετὰ τὴν χηρείαν της, ἔλαβεν δ Δαβὶδ σύγχυγον (Α' Βασιλ. 25, 10—43).

τι χωρίσιν «Οὐρτάς» καλούμενον, τὸ δποῖον κεῖται πλησίον τῶν δεξιαμενῶν τοῦ Σολομῶντος καὶ εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς καὶ ἡμί-σεος μίλιον ἀπὸ τῆς Βηθλεέμ.

25. Μαχμᾶς (τόπος ἀποκρύψεως). Πόλις τῆς φυλῆς τοῦ Βενιαμίν, ἐννέα μίλια βορειοανατολικῶς τῶν Ιεροσολύμων κει- μένη. Ἐνταῦθα ὁ Σενναχερείμ, ἀνερχόμενος εἰς τὰ Ιεροσόλυμα, ἀφησε τὰς βαρείας του ἀποσκευάς (Ἡσαΐας 10, 29). Πλησίον τῆς Μαχμᾶς κείνται οἱ δύο λόφοι, ἀπὸ τοὺς δποίους διῆλθεν ὁ Ἰωνάθαν, πορευόμενος νὰ κατασκοπεύσῃ τὸ στρατόπεδον τῶν Φυλισταίων (Α' Βασιλ. 14, 4-6).

26. Λαχείς (ἀήττητος). Πόλις τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, κειμένη εἰς τὸ Ν. Δ. μέρος αὐτῆς⁽¹⁾). Κατὰ τὴν ἄλλωσίν της ὑπὸ τοῦ Ἱησοῦ τοῦ Ναοῦ, ἔβασιλενεν αὐτῆς ὁ Ἰεφθά, ὅστις καταφυγὼν δι’ ἀσφά- λειαν εἰς τὸ ἐν Χεβρῷνι σπήλαιον Μαχηδά, συνελήφθη καὶ ἀπηγ- χονίσθη (Ιησ. Ναοῦ 10, 1-26). Αὕτη, λόγῳ τῆς καλῆς δχυ- ρώσεως τὴν δποίαν ἔκαμεν ὁ Ροβοάμ, ἀντέστη ἐπὶ πολὺν χρόνον εἰς τὰς προσβολὰς τοῦ βασιλέως τῆς Ἀσσυρίας Σενναχερείμ (διαδόχου τῶν Σαργῶν). ἦ πολιορκία αὐτῆς, λέγεται, ὅτι ἴστο- ρεῖται ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς Κουγιουντζίκ (χωρίον ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς δχθῆς τοῦ Τίγρητος καὶ ἔναντι τῆς Μουσουλῆς, κατέχον τὴν θέ- σιν τῆς ἀρχαίας Νινευῆ) ἀνακαλυψθεισῶν πλακῶν.

1. Ἀνασκαφὰς εἰς τὴν Λαχείς ἐνήργησε προηγούμενως μὲν ὁ Ἀγγλος ἀρχαιολόγος σέρ Κάρολος Μάρστον (Sir Charls Marston), ἐσχάτως δὲ ὁ κατὰ τὸ 1938 φονευθείς, ἐπίσης, Ἀγγλος ἀρχαιολόγος Στάρκεϋ, ὅστις μεταξὺ ἀλλων σπουδαίων καὶ ἀφθόνων εὑρημάτων τού ἀνεκάλυψε καὶ τεμάχια «μεγίστης ἀξίας ἀρχαίων ἔβραϊκῶν ἐπι- στολῶν», γεγραμμένων διὰ καλάμου καὶ μαύρης μελάνης ἐπὶ 18 δ- στράκων, ἐπειδὴ ἡ δυσφόρητος, ἀλλὰ μόνιμος καὶ μὴ ἔξαλειφομένη, μέθοδος αὐτὴν ἐπιτολογραφίας ἥτο τότε ἐν χρήσει. «Μέναι ἀνατοιχια- στικόν, γράφουν οἱ «Ἐζκλ. Τάϊμς» τοῦ Λονδίνου, ν' ἀναγινώσῃ κα- νεὶς περὶ τῆς ἐκσκαφῆς τῆς λεηλατηθείσης πόλεως, περὶ τῆς κατα- στροφῆς, τῆς δποίας ὁ Σενναχερείμ κατέλιπε λεπτομερῆ ἔκθεσιν, εἰκο- νογραφημένην μὲ ἐπενή σειράν ἀναγλύφων. δέν εἰναι δὲ συχνὴ του- αύτη πλήρης ἀλληλοσυμπλήρωσις ἴστορικῶν διηγήσεων καὶ ἀρχαιολο- γίας».

2. Ὁ Λαϊάρδος μετέφρασε τὰς ἐπὶ τῶν πλακῶν βελοειδεῖς ἐπι- γραφὰς οὕτω «Σενναχερείμ, δ ἴσχυρὸς βασιλεὺς τῆς τῶν Ἀσσυρίων χώρας, ἐπὶ θρόνου κρίσεως καθήμενος ἐνώπιον τῆς Λαχείς, ἐπιτρέπω τὴν σφαγὴν αὐτῆς».

Ἐνταῦθα ἐφονεύθη ὁ βασιλεὺς Ἀμμεσίας (Δ' Βασιλ. 14, 19).

27. **Γαῖ** (ἐρείπια). Αὕτη κεῖται πρὸς ἀνατολὰς τῆς Βαιθὴλ καὶ πρὸς βορρᾶν τῶν Ἱεροσολύμων, ἀπὸ τῶν ὅποιων ἀπέχει περὶ τὰ ἔξι μίλια. Ταύτην, ἀντισταθεῖσαν κατὰ τοῦ Ἱησοῦ τοῦ Ναυῆ, κατέκαυσεν οὗτος, τὰς δώδεκα χιλιάδας κατοίκους της ἐφόνευσε καὶ τὸν βασιλέα της ἐκρέμασεν ἐπὶ ἔνδιου διδύμου (Ἴησ. Ναυῆ κεφ. 8) περὶ τῶν ἐναπομεινάντων ἐρειπίων μνείαν κάμνουν ὁ Εὐσέβιος καὶ ὁ Ἱερώνυμος.

28. **Καριάθ - Ιαρείμ** (πόλις δασώδης). Πόλις τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, κειμένη ἐννέα μίλια πρὸς δυσμάς τῶν Ἱεροσολύμων. Ἐνταῦθα ἡ κιβωτὸς τῆς Διαθήκης, μετὰ τὴν ἐπιστροφήν της ὑπὸ τῶν Φιλισταίων, ἔμεινε μέχρι τῆς ἐποχῆς, κατὰ τὴν ὅποιαν ὁ Δαβὶδ μετέφερε ταύτην εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα (Α'. Βασιλ. 7, 2 καὶ Α' Παρ. 13, 5 - 6).

22. **Θεκουὲ** (ύψος σκηνῆς). Πόλις κειμένη πλησίον τῆς διμωνύμου ἐρήμου. Αὕτη ὠχυρώθη ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ροβοάμ. Ὁ προφήτης Ἀμὼς (κεφ. 1, 1), καθὼς καὶ ἡ σοφὴ γυνή, ἡ ὅποια ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ ἀνεψιοῦ καὶ ἀρχιστρατήγου τοῦ Δαβὶδ Ἰωάβ πρὸς αὐτόν, διὰ νὰ τὸν συμφιλιώσῃ μὲ τὸν υἱόν του Ἀβεσσαλώμ, ὁ ὅποιος εἶχε φονεύσει τὸν ἀδελφόν του Ἀμνὼν (Β' Βασιλ. 14, 2 - 4), κατήγοντο ἀπὸ τὴν πόλιν ταύτην.

30. **Σαραὰ** (σύναξις). Πόλις τῆς φυλῆς Δάν, ἐκτισμένη ἐπὶ κορυφῆς λόφου (οὗτος ἔχει θαλάσσιον ύψος 1.150 ποδῶν) καὶ κειμένη δέκα τρία μίλια δυτικῶς τῶν Ἱεροσολύμων καὶ εἴκοσι τρία Ν. Α. τῆς Ἰόπτης. Ἀπὸ τὴν πόλιν ταύτην κατήγετο ὁ κριτὴς Σαμψὼν (Κριτ. 13, 2). Σήμερον ἡ πόλις αὕτη καλεῖται «Σουρά».

31. **Σωχῶ** (φραγή). Αὕτη κεῖται εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ἰούδα. Πλησίον τῆς πόλεως αὐτῆς ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ ὁ γίγας Γοιλιάθ καὶ ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Ἐβραίων οἱ Φιλισταῖοι. Ἡ Σωχῶ, καίτοι ὠχυρώθη ὑπὸ τοῦ Ροβοάμ, δὲν ἀντέσχε μέχρι τέλους εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῶν Φιλισταίων, ὑπὸ τῶν ὅποιων καὶ ἀνεκτήθη (Β' Παραλ. 28, 18).

32. **Σηλὰ** (πλευρόν). Πόλις τῆς φυλῆς Βενιαμίν. Εἰς ταύτην ἐγεννήθη, ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ὁ πατὴρ τοῦ βασιλέως Σαούλ, Κείς.

33. Ἐσθαὸλ (ἶνεσία). Χωρίον τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, δοθὲν μετέπειτα εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Δάν. Ἐδῶ διῆλθε τὴν παιδικήν του ἡλικίαν ὁ κριτὴς Σαμψὼν καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του ἐτάφη (Κριτ. 16, 31).

34. Καριώθ καὶ Κεριώθ - Ἀσερών. Πόλις τῆς φυλῆς Ἰούδα, κειμένη εἰς τὰ δυνά της Ἐδὼμ (Ἰησ. Ναυῆ 15, 25). Ο προδώσας τὸν Κύρον μαθητής του Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης⁽¹⁾, κατήγετο ἀπὸ τὴν πόλιν ταύτην.

Δ'. ΠΕΡΑΙΑ Ἡ ΥΠΕΡΙΟΡΔΑΝΙΑ

Εισαγωγή. Περαία ὀνομάζεται ἡ πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώρα τῆς Παλαιστίνης. Τὸ ὄνομα Περαία δὲν ἀπαντᾶται εἰς Ἀγίαν Γραφήν, ἀλλ᾽ ἀντ' αὐτοῦ ἔχομεν τὴν φράσιν «ἡ πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώρα», ἢ ἀπλῶς, δηλ. ἀνευ τοῦ ὄνόματος χώρα, «ἡ πέραν τοῦ Ἰορδάνου» (Ἰησ. Ναυῆ 1, 15 Κριτ. 10, 8 Ματθ. 4, 25 Μάρκ. 3, 8). Ἐν εὐρυτέρᾳ σημασίᾳ ἡ φράσις αὗτη περιελάμβανεν ὅλην τὴν ἀπὸ τοῦ Ἐρυμῶνος μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἀρνῶνος χώραν (δηλ. μέχρι τῆς γλώσσης τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης), ἐν στενωτέρᾳ δὲ ἐννοίᾳ μόνον τὸ νότιον μέρος αὗτῆς, τὸ διποτόν έκτείνεται ἀπὸ τοῦ χειμάρρου Υαρμούν μέχρι τοῦ Ἀρνῶνος⁽²⁾. Ἐν τῇ Περαίᾳ περιελαμβάνοντο αἱ ἑξῆς ἐπτὰ χῶραι:

Α') Αύρανίτις. Αὕτη κεῖται πρὸς ἀνατολὰς τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦτο κατ^τ ἀρχὰς ἐν μικρὸν διαμέρισμα, μεταξὺ τῆς

1. Ἰσκαριώτης είναι ὄνομα ἔβραικόν, παραγόμενον ἀπὸ τὰς λέξεις Ἰσ (ἄνθρωπος) καὶ Καριώθ (πολίτης), καὶ δηλοῦν οὕτω τὸν ἐκ Καριώθ καταγόμενον ἄνθρωπον.

2. Ἰδοὺ πῶς περιγράφει τὴν Περαίαν ὁ Ἰώσηπος: «ἡ Περαία δὲ πολὺ μεῖζων, ἔρημος δὲ καὶ τραχεῖα τὸ πλέον, πρός τε καρδιῶν ἥμερων αὔξησιν ἀγριωτέρα· τὸ γεμήν μαλθακὸν αὐτῆς καὶ καρποφόρον, καὶ τὰ πεδία δένδρεσι κατάφυτα ποικίλοις, τὸ πλεῖστόν τε εἰς ἑκατὸν καὶ ἅμπελον φοινικῶνας ἡσκηταί, διαρδομένη χειμάρροις τε τοις ἀπὸ τῶν ὁρῶν καὶ πηγαῖς ἀεννάοις ἄλις, εἴποτε ἐκεῖνοι σειράφ φθίνοιε. Μῆκος μὲν οὖν αὐτῆς ἀπὸ Μαχαιροῦντος εἰς Πέλλαν, εὐρός δὲ ἀπὸ Φιλαδελφείας μέχρι Ἰορδάνου. Καί, Πέλλῃ μὲν ἡ προειρήκαμεν τὰ πρὸς ἄρχοντον ὁρίζεται, τὰ πρὸς ἐσπέραν δὲ Ἰορδάνῃ· μεσημβρινὸν δὲ αὐτῆς πέρας ἡ Μωαβῖτις καὶ πρὸς ἀνατολὴν Ἀραβία τε καὶ Συλβωνίτις, πρὸς δὲ Φιλαδελφηνῆ καὶ Γεράσοις ἀποτέμνεται (Ἰουδ. Πολ. 3, 3).

Δαμασκοῦ (νοτίως αὐτῆς) καὶ τῆς Τιβεριάδος θαλάσσης (ἀνατολικῶς αὐτῆς) ἐπεκταθεῖσα δύμας ἀργότερον πρὸς νότον καὶ ἀνατολάς, ἐκλήθη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων μὲ τὴν ἀνωτέρῳ δύνομασίαν. Ἡ Αὐρανίτις εἶναι χώρα δρεινὴ καὶ ἔχει πολλὰ σπήλαια, εἰς τὰ δυοῖς ἀλλοτε ἐκρύπτοντο λησταί. Σήμερον ἡ χώρα αὕτη περιλαμβάνει τὴν ἀρχαίαν Τραχωνίτιδα, τὴν Χαουράν, τὴν Ἱτουραίαν καὶ μέρος τῆς Βαταναίας· ἐπὶ τοῦ ἀνωμάλου δὲ ἐδάφους τῆς ὑπάρχουν διασπαρμένα πολλὰ ἔρειπα πόλεων, φέροντα πολλαχοῦ ἐλληνικὰς ἐπιγραφάς.

Β') Βαταναία. Κειμένη πρὸς νότον τῆς Γαυλωνίτιδος καὶ περιλαμβάνουσα τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ βασιλείου τοῦ Βασάν (=χαμηλὸν ἐπίπεδον), ἐκ τοῦ δυοῖς ἔχει λάβει καὶ τὴν δύνομασίαν. Αὕτη πρὸς νότον ἔξετείνετο μέχρι τοῦ χειμάρρου Ἱαββών· ἀνῆκε δὲ εἰς τὴν τετραρχίαν τοῦ Φιλίππου, τοῦ Ἡρώδου Ἀγρίπα τοῦ Α' καὶ Ἡρώδου Ἀγρίπα τοῦ Β'. Οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Βαταναίας ἦσαν οἱ γίγαντες Ραφαείμ, οἵτινες εἶχον βασιλέα τὸν Ὡγ, δ δυοῖς ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἰσραὴλ (Ἄριθ. 21, 35).

Γ') Γαυλωνίτις ἢ Γαυλανίτις. Κειμένη παρὰ τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς τῆς θαλάσσης τῆς Τιβεριάδος καὶ ἐκτεινομένη βορείως ἔως τοῦ δροῦς Ἀντιλιβάνου. Ἡ χώρα αὕτη ἀπετέλει μέρος τοῦ ἀρχαίου βασιλείου τοῦ Βασάν καὶ πιθανῶς τὸ δύνομα τοῦτο γὰρ ἐδόθη εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλείου τούτου, ἡ δυοῖς ὠνομάζετο Γαυλών. Ἡ Γαυλωνίτις ἀπετέλει μέρος τῆς τετραρχίας τοῦ Φιλίππου καὶ τοῦ Ἡρώδου Ἀγρίπα τοῦ Β'.

Δ') Δεκάπολις. Τὸ δύνομα τοῦτο δὲν ἀποδίδεται εἰς Ἰδιαίτερον διαμέρισμα, ἀλλὰ εἰς δέκα πόλεις κειμένας ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ Ἰορδάνου· ἦσαν δέ, κατὰ τὸν Πλίνιον⁽¹⁾, αἱ δέκα αὗται πόλεις, αἱ ἕξης: ἡ Σκυθόπολις, ἡ Φιλαδέλφεια⁽²⁾, ἡ Ραψάνη,

1. Ὁ Πλίνιος ἦτο Ρωμαῖος σοφός (62—114 μ. Χ.), ὅστις εἰς τὰς ἐπιστολάς του μᾶς παρέχει πολυτίμους πληροφορίας διὰ τὴν μελέτην τῆς ἐποχῆς του.

2. Ἡ πόλις αὕτη, ἡ δυοῖς σήμερον καλεῖται Ἀμμάν, εἶχε ἀπισθῆ κατὰ τὸ ἐλληνικὸν πρότυπον, δηλ. μὲ ἀκρόπολιν, θέατρα, λουτρά κλπ. κατ' ἀνασκαφὰς γενομένας τὸν Αὔγουστον τοῦ 1947 εὑρέθη, μεταξὺ τῶν ἀλλων, καὶ ἀξιόλογον ἀρχαῖον ἄγαλμα, χαρακτηριζόμενον.

τὰ Γάδαρα, ἡ Ἰππος, ἡ Δίος, ἡ Πέλλα, τὰ Γέρασα (¹), ἡ Δαμασκὸς καὶ ἡ Καναθά, τὴν δόπιαν δὲ Ἱώσηπος ἀντικαθιστᾷ διὰ τῆς Ὀτόπου. Καίτοι ἡ Δεκάπολις ἥτο εἰς τὴν γῆν Χαναάν, κατωκεῖτο δῆμος ὑπὸ πολλῶν ἀλλοδαπῶν· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἐτήρησε καὶ τὸ ἐθνικὸν αὐτῆς δῆμομα, τὸ δόποιον ἔξηγεῖ καὶ τὴν ἐκεῖ ὑπαρξίαν ἀγελῶν χοίρων, ζώων τὰ μάλιστα βδελυκτῶν εἰς τοὺς Ἰουδαίους (²).

Ε) Ἰτουραία. Αὕτη ἐκείτο βιθρειοανατολικῶς τῆς Γαυλωνίτιδος καὶ ἀνῆκεν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Μανασσῆ. Τὸ δῆμομα Ἰτουραία ἔλαβεν ἐκ τοῦ Ἰετούρ(³), τὸ δῆμομα τοῦ δόποιου ἀκούεται ἀκόμη καὶ σήμερον εἰς τὴν χώραν ταύτην. Ἐπὶ τῶν δημερῶν τοῦ Κυρού ήμισυ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ μεταξὺ τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας καὶ τῆς Δαμασκοῦ κειμένη Ἰτουραία, ἀνῆκεν εἰς τὴν τετραρχίαν τοῦ Φιλίππου. Σήμερον τὰ ἀκριβῆ δοιά της δὲν εἶναι γνωστά. Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τῆς Ἰτουραίας, οἱ δόποιοι φέρονται ως ἐπιτήδειοι τοξόται καὶ λησταί, ἢσαν νομάδες καὶ κατέφουν ὑπὸ σκηνὰς ἢ εἰς σπήλαια.

ΣΤ) Γραχωνίτις. Κειμένη πρὸς ἀγατολάς τῆς Ἰτουραίας καὶ τῆς Γαυλωνίτιδος καὶ πρὸς νότον τῆς Δαμασκοῦ· τὴν χώραν ταύτην δὲ Αὔγυνοςτος Καΐσαρ ἔδωκεν εἰς τὸν Ἡρώδην τὸν Μέγαν, διὰ νὰ ἔξιολοθρεύσῃ τοὺς ἐκεῖ ἐμφωλεύοντας ληστάς, δπερ οὗτος καὶ ἐπέτυχεν. Ἡρόξε δὲ ταύτης, ἐν συνεχείᾳ, δὲ Ἡρώδης δὲ Φίλιππος (Λουκ. 3, 1), μετὰ τὸν θάνατον τοῦ δόποιου (33 μ. Χ.) ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Καλλιγούλα εἰς τὸν Ἡρώδην Ἀγρίππαν τὸν Α' καὶ ἀπὸ αὐτὸν κατόπιν εἰς τὸν Ἡρώδην Ἀγρίππαν τὸν Β' (53 μ. Χ.).

Ζ) Κυρίως Περαία. Αὕτη περιελάμβανε πάσας τὰς χώρας τὰς κειμένας μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ἰαβίδων καὶ Ἀρνῶνος.

νον ως τὸ τελειώτερον δεῖγμα τῆς κλασσικῆς τέχνης, ἐξ ὅσον εὐρέθησαν εἰς τὴν Παλαιστίνην ἔως σήμερον.

1. Ἡ περιοχὴ τῶν Γεράσων ἡ Γεράζων ἥτο πολὺ πλουσία· ὁ ἐνταῦθα σπείρας κριθὴν Ἰσαάκ συνεκέντρωσε κατὰ τὸν θερισμὸν ἐκατονταπλάσιον καρπὸν (Γεν. 26, 12).

2. Ὁ χοῖρος, κατὰ τὸν Μωσαϊκὸν νόμον, ἐθεωρεῖτο ἀκάθαρτον ἄφον (Δευτερ. 14, 8 καὶ Λευϊτ. 11, 7).

3. Ὁ Ἰετούρ(περικυκλωμένος) ἥτο εἰς ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ Ἰσμαήλ, τὸν δόποιον εἶχεν ἀποκτήσει δὲ Ἀβραὰμ μὲ τὴν δούλην τοῦ Ἀγα-

Πόλεις τῆς Περιφέρειας

Ἐκ τῶν ἐντὸς τῶν δρίών τῆς Περιφέρειας κειμένων καὶ ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ μνημονευομένων πόλεων, ἐπισημότεραι εἰναι αἱ ἔξης:

1. Καισάρεια ἡ Φιλίππου. Αὕτη εἶναι ἡ Ἑλληνικὴ πόλις Πανειάς, τὴν δποίαν καὶ οἱ σύμερον ἔκει Ἄραβες καλοῦν Βαναίαν. Εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ γραφικῆς θέσεως, παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ Ἐρμῶνος καὶ ἀπέχει ἀπὸ μὲν τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας βιορίως εἴκοσι μίλια, ἀπὸ δὲ τῆς Δαμασκοῦ γοτιοδυτικῶς τεσσαράκοντα πέντε. Ἡ Καισάρεια ἡτο τὸ βιοριότερον δριον τῶν περιοδειῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ (Μάρκ. 8, 27). Εἰς ταύτην δὲν Κύριος προεῖπε τὴν ἀήττητον δύναμιν τῆς ἐκκλησίας, δὲ ἀπόστολός του Πέτρος, ἐν δνόματι καὶ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων, ὁμολόγησε τὸν Ἰησοῦν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ κόσμου σωτῆρα «Σὺ εἶ δὲ Χριστὸς δὲν υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος» (Ματθ. 16, 16). Αὕτη αὐξηθεῖσα ὑπὸ τοῦ τετράρχου τῆς Ἰτουργαίας Φιλίππου μετωνυμάσθη ὑπὸ αὐτοῦ, πρὸς τιμὴν μὲν τοῦ Καισαρος Τιβερίου «Καισάρεια», πρὸς ἀνάμνησιν δὲ τοῦ ιδίου του δνόματος καὶ διάκρισιν ἀπὸ τῆς ἄλλης Καισάρειας τῆς Παλαιστίνης «Καισάρεια ἡ Φιλίππου»⁽¹⁾. Σήμερον ἀποτελεῖται ἀπὸ πεντήκοντα οἰκοδομάς καὶ διακρίνεται ὡς μία τῶν πηγῶν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ.

2. Βηθ - σαϊδά (τόπος ἀλιείας). Αὕτη εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ λόφου ενδισκομένου ἀνατολικῶς τοῦ Ἰορδάνου καὶ χωρίζεται ἀπὸ τὴν λίμνην Γεννησαρὲτ διὰ μικρᾶς καὶ εὐφόρου πεδιάδος, πλάτους τριῶν μόλις μιλιών. Εἰς ταύτην ἀνεχώρησεν δὲν Ἰησοῦς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Βαπτιστοῦ καὶ πλησίον αὐτῆς ἐτέλεσε τὸ θαῦμα τοῦ χορτασμοῦ τῶν πεντακισχιλίων (Λουκ. 9, 10-17), μετὰ τὴν τέλεσιν τοῦ ὁποίου ἐπεμψε τοὺς μαθητάς του διὰ τῆς

(Α'. Παραλ. 1, 31)· οἱ ἐνταῦθα κατοικήσαντες ἀπόγονοι του, ἔδωσαν καὶ τὴν ὄνομασίαν ταύτην εἰς τὴν χώραν.

1. Ἀπὸ τὴν πόλιν ταύτην κατήγετο ἡ ὑπὸ τοῦ Κυρίου θεραπευτεῖσα αἵμορροῦσα (Ματθ. 9, 18...Μάρκ. 5, 22...Λουκ. 8, 41...), ἡ ὥποια ἡτο Ἑλληνικῆς καταγωγῆς καὶ ὠνομάζετο Βερονίκη, ὡς μᾶς διασώζουν οἱ ἱστορικοὶ τῆς ἐκκλησίας Εὐσέβιος (Β' 7, 13), Σωζόμενος (Β' 5, 18) καὶ Εὐάγγειος (Β' 7, 3), καθὼς καὶ ὁ Μαλάλας εἰς τὸν δέκατον λόγον του.

λίμνης Γεννησαρὲτ εἰς τὴν ἀπέναντι πόλιν τῆς Καπερναούμ, αὐτὸς δὲ ἀνῆλθεν εἰς τὸ δόρος κατ' ἵδιαν διὰ νὰ προσευχηθῇ (Ματθ. 14, 22 - 24). Ἡ Βηθσαϊδὰ αὐξηθεῖσα καὶ καλλωπισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ τετράρχου, ἐκλήθη παρ' αὐτοῦ «Ἰουλιάς», πρὸς τιμὴν τῆς θυγατρὸς τοῦ Αὐγούστου Ἰουλίας. Σήμερον κεῖται εἰς ἄμορφον σωρὸν ἐρειπίων.

3. Γαυλῶν ἢ Γωλῶν (ἐξορία). Αὕτη κεῖται πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἱορδάνου καὶ εἶναι πρωτεύουσα τοῦ βασιλέως τοῦ Βασάν. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Χαναὰν ὑπὸ τῶν Ἰσραηλίτων, ἡ Γαυλῶν ἐδόθη εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Μανασσῆ καὶ παρεχωρήθη εἰς τοὺς Λευΐτας. Αὕτη ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως ὠρίσθη ὡς φυγαδευτήριος πόλις (Δευτερ. 4, 43). Σήμερον οὐδὲν ἔχνος ταύτης σώζεται.

4. Γάδαρα ἢ Γάδηρα (δχύρωσις), πόλις τῆς Δεκαπόλεως καὶ μητρόπολις τῆς Περαίας. Αὕτη ἡτο ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλοῖς (1215 πόδας ὑπὲρ τὴν θάλασσαν) καὶ ἀποτόμου μέρους, τὸ δόποιον ἀπειχε τῆς Τιβεριάδος θαλάσσης Ν.Δ. περὶ τὰ ἔξ μίλια. Τὰ Γάδαρα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σωτῆρος κατφούντο τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἐλλήνων. Ἡ χώρα τῶν Γαδαρηνῶν ἔξετείνετο μέχι τοῦ Ἱορδάνου καὶ τῆς θαλάσσης τῆς Γαλιλαίας· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὸ ὑπὸ τῶν εὐαγγελιστῶν (Ματθ. 8, 28—34 Μάρκ. 5, 1—20 Λουκ. 8, 26—39) ἀναφερόμενον θαῦμα τῆς θεραπείας τῶν δαιμονιζομένων, ἔλαβε χώραν πλησίον τῆς ἀνωτέρω θαλάσσης. Ὁ Ματθαῖος ὑποστηρίζει ὅτι ἡ χώρα τῶν Γαδαρηνῶν ἐκαλεῖτο καὶ χώρα τῶν Γεργεσηνῶν. Κατὰ τοὺς Ἰουδαϊκοὺς πολέμους, τὰ Γάδαρα κατεστράφησαν ἀνακτισθέντα ἀργότερον ὑπὸ τοῦ Πομπηΐου, ἐδωρήθησαν εἰς τὸν Ἡρώδην καὶ μετὰ τὸν θάνατόν του, μετὰ τῆς περιοχῆς των, προσηρτήθησαν εἰς τὴν Συρίαν.

5. Ἰαβεὶς (ξηρός), πόλις τῆς φυλῆς Μανασσῆ, κοινῶς καλούμένη καὶ «Ἰαβεὶς - Γαλαάδ», ὡς ἐκτισμένη ἐν γῇ Γαλαάδ. Αὕτη, ἐπειδὴ ἡρηθῇ νὰ στείλῃ βοήθειαν εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, οἱ δόποι οἱ εὑρίσκοντο εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Βενιαμίτας, ὑπετάγη παρ' αὐτῶν (Κριτ. 21, 2...). Ἡ Ἰαβεὶς βραδύτερον ἐπολιορκήθη ἀπὸ τοὺς Ἀμμωνίτας⁽¹⁾, τοὺς δόποιούς ἔξεδιώξεν ἔξ αὐτῆς ὁ Σαούλ (Α΄ Βασιλ. 11, 1—12). Ἐνταῦθα μετεφέρθη

1. Οἱ Ἀμμωνῖται ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ νιοῦ τοῦ Λώτ, Ἀμμάν (Γεν. 19, 38).

καὶ ἔταφη ὁ εἰς τὰ δόρη Γελβουὲ φονευθεὶς βασιλεὺς Σαοὺλ (ἀνωτ. 31, 13).

6. **Άσταρώθ - Καρνατίμ** (^oΑστάρτη - δίκερως) πόλις τοῦ Βασάν, κειμένη νοτιοανατολικῶς τῶν Γαδήρων. Ἡ πόλις αὕτη ἐκαλεῖτο τοιουτοτρόπως ἀπὸ τὸ φέρον δύο κέρατα εἴδωλον τῆς θεᾶς ^oΑστάρτης⁽¹⁾ ἢ ^oΑσταρώθ, τῆς δπούας ἡ λατρεία εἰσήχθη καὶ εἰς αὐτήν. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Χαναὰν ὑπὸ τῶν Ἱσραηλίτῶν, παρεχωρήθη εἰς τὴν φυλὴν Μανασσῆ καὶ ἀπενεμήθη εἰς τοὺς Λευΐτας (Α' Παραλ. 6, 71).

7. **Ἐσδράϊν** ἢ **Ἐδρέϊ** (ἰσχύς), πόλις τοῦ βασιλέως τοῦ Βασάν ^oΩγ⁽²⁾, κειμένη Ν.Α. τῆς ^oΑσταρώθ. Ὁ βασιλεὺς οὗτος ἐμποδίζων τοὺς Ἱσραηλίτας νὰ διέλθουν διὰ τῆς χώρας του, συμπλακεὶς μετ' αὐτῶν πλησίον τῆς πόλεως ταύτης, ἐφονεύθη μετὰ τῶν υἱῶν του καὶ δλοκλήρου τοῦ στρατοῦ του (^oΑριθ. 21, 33—35 καὶ Δευτ. 3, 1—5). Οὕτω κατελύθη τὸ βασίλειόν του καὶ ἡ πόλις ^oἘδρέϊ ἐδόθη εἰς τὴν φυλὴν Μανασσῆ. Ἐπὶ τοῦ Ἱησοῦ Χριστοῦ ἡ ^oἘδρέϊ ἦτο πρωτεύουσα τῆς Βαταναίας, βραδύτερον δὲ διετέλεσε καὶ ἔδρα ἐπισκόπου.

8. **Βηθαβαρὰ** (οἶκος διαβάσεως), μικρὰ κώμη παρὰ τὴν ἀνατολικὴν δύχθην τοῦ Ἱορδάνου· ἐνταῦθα δὲ ^oΙωάννης ἐβάπτιζε τοὺς μετανοοῦντας (Ιωάν. 1, 28). Αὕτη ἵσως εἶναι ἡ ποτὲ καλούμένη «Βαιθ - βαρὰ» (Κοιτ. 7, 24).

9. **Ραμάθ** ἢ **Ραμώθ** (λόφος ἢ ὕψωμα), ἐπίσημος πόλις ἐν Γαλαάδ. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ τῶν Ἱσραηλίτῶν, ἐδόθη κατὰ τὴν διανομὴν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Γάδ, ἡ ὄποια ἔκαμε ταύτην καὶ πρωτεύουσάν της. Ἡ Ραμάθ καταληφθεῖσα ἀργότερον ὑπὸ τῶν Σύρων, ἔγινεν ἡ ἀφορμὴ καὶ τὸ κέντρον φοβεροῦ πολέμου μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν ^oἘβραίων, οἱ ὄποιοι δμωὶς εἰς τὸ τέλος ἐνίκησαν καὶ ἀνακατέλαβον καὶ ταύτην. Βραδύτερον ἐδὼ ἔχοισθη δὲ ἀρχιστράτηγος τοῦ βασιλέως ^oΙωρὰμ ^oΙηού (884 π. Χ.), ὃς βασιλεὺς τοῦ ^oΙσραὴλ (Δ' Βασιλ. 9, 2...).

1. Αὕτη εἶναι ἡ ^oΑφροδίτη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Κατὰ τὴν λατρείαν τῆς ἐπεκράτει μεγάλη ἀκολασία.

2. Οὕτος κατέκει εἰς τὴν ^oΑσταρώθ - Καρνατίμ καὶ ἦτο γίγας κατὰ τὸ σῶμα· μετὰ τὸν θάνατόν του, ἡ σιδηρᾶ του κλίνη ἐφυλάσσετο ὡς τι τὸ περίεργον.

10. Φανουὴλ (πρόσωπον θεοῦ), δχνρὰ πόλις μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ἰορδάνου καὶ Ἱαβθώκ. Ἐνταῦθα ὑπῆρχε πύργος, τὸν δποῖον ὅμως κατέστρεψεν δ κοιτῆς Γεδεών, ἐξ ἀφόρμης τῆς στάσεως τῶν κατοίκων της, οἱ δποῖοι δὲν τὸν ἔβοήθησαν πολεμοῦντα κατὰ τῶν Μαδιανιτῶν (Κριτ. 8, 17). Ὁ πύργος οὗτος ἀνηγρέθη καὶ πάλιν ἀργότερον ὑπὸ τοῦ Ἱακώβ, δ δποῖος ἐδῶ ἐπάλαισε μετὰ τοῦ ἄγγελου τοῦ θεοῦ, πρόσωπον πρὸς πρόσωπον (Γεν. 32, 30), (πλείονα, σελ. 12 ὑποσημ. 2).

11. Μαχαναῖμ (δύο στρατόπεδα), τόπος δστις ενῷσκεται βορείως τῆς Ραθάμ καὶ πλησίον τῆς Φανουὴλ καὶ δ δποῖος ἐκλήθη κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀπὸ τὴν συνάντησιν στρατοπέδου ἄγγελων μετὰ τοῦ Ἱακώβ καὶ τῶν δούλων του, καθ' ὃν χρόνον οὗτοι ὅμοῦ ἐπέστρεφον ἀπὸ τὴν Χαρράν τῆς Μεσοποτομίας εἰς τὴν Χαναάν· εἰς τὸν τόπον αὐτὸν ἐδόθη ὑπὸ τῆς Γραφῆς τὸ ὄνομα «παρεμβολὰ» (Γεν. 32, 1-2). Ὅτερον ἐδῶ ἐκτίσθη πόλις λίαν δχνρὰ, ἥτις ἐδόδη εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Γάδ. Εἰς τὴν Μαχαναῖμ παρέμεινεν ἐπὶ ἀρκετὸν χρονικὸν διάστημα δ νίδις τοῦ Σαούλ Ἱεβοσθέ, διαφιλονικῶν πρὸς τὸν Δαβὶδ περὶ τῆς βασιλείας. Ἐνταῦθα κατέφυγεν δ Δαβὶδ κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ νίδιου του Ἀβεσσαλῶμ.

12. Σοκχὼθ (καλύβη)·τόπος (σταθμὸς) εἰς τὸν δποῖον δ Ἱακώβ, μετὰ τὴν συνάντησίν του μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἡσαῦ, κατὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἐκ Μεσοποταμίας, ἀ γίγειρε δι' ἐαυτὸν καλύβας καὶ σκηνὰς διὰ τὰ ξῶα του (Γεν. 33, 17). βραδύτερον ἐνταῦθα κατεσκευάσθησαν καὶ ἀλλαὶ καλύβαι ὡς κατοικίαι, καὶ τοιουτορόπως δ τόπος οὗτος ὠνομάσθη «Σοκχὼθ ἢ καλύβαι». Ὁ Σοκχὼθ κατὰ τὴν διανομὴν ἐδόθη εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Γάδ· τοὺς κατοίκους τῆς πόλεως ταύτης ἐτιμώρησεν δ κοιτῆς Γεδεών, ἐπειδὴ δὲν τὸν ἔβοήθησαν εἰς τὸν ἄγωνα του κατὰ τῶν Μαδιανιτῶν (Κριτ. 8, 5-8 καὶ 14-16). Πλησίον τῆς πόλεως ταύτης ὑπῆρχον τὰ χυτήρια, εἰς τὰ δποῖα ἐχύνοντο καὶ κατειργάζοντο τὰ χυτά σκευή του ναοῦ τοῦ Σολομῶντος (Γ' Βασιλ. 7, 46).

13. Ἄμαθὰ ἢ Ἄμαθοῦς Αὔτη είναι πόλις δχνρὰ καὶ κεῖται 21 μίλια βορείως τῆς Πέλλης⁽¹⁾. Ὁ Ἄμαθὰ καταληφθείσα

1. Ἐνταῦθα ὑπάρχει σήμερον ἡ πόλις «Τέλ - Ἄματέ».

καὶ καταστραφεῖσα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἰουδαίων Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἰανναίου, ἀνέθαλε μετ' οὐ πολύ, ἀναδειχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου Γαβινίου (57 μ. Χ.), κατὰ τὴν ὑπὸ αὐτοῦ γενομένην διαιρεσιν τῆς Ἰουδαίας, εἰς ἔδραν μιᾶς τῶν πέντε μεγάλων περιφερειῶν αὐτῆς, αἵτινες ἐκλήθησαν «σύνοδοι ἢ συνεδρίαι». Τῆς πόλεως ταύτης σήμερον σώζονται μόνον μερικὰ ἔρειπα.

14. Αἰσιμώθ ἢ Γιεσιμώθ (τόπος ἐρημώσεως), πόλις τῆς φυλῆς Ρουβήμ, κειμένη βορειοανατολικῶς τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. Αὗτη ἀνεκατελήφθη ὑπὸ τῶν Μωαβιτῶν, εἰς τοὺς διποίους προηγουμένως ἀνῆκε καὶ διὰ τοῦτο συγκαταριθμεῖται ὑπὸ τοῦ προφήτου Ἱεζεκιὴλ μεταξὺ τῶν Μωαβιτικῶν πόλεων, ὑπὸ τὸ δίνομα «Βεθασιμούθ».

15. Σεβαμά (εὐωδία), πόλις διοθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ρουβήμ ('Αριθ. 32, 38). Ταύτης τὰ πέριξ ἥσαν κατάφυτα ἀπὸ ἀμπέλους. Ἡ Σεβαμά, μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Ρουβηνιτῶν ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀσσυρίων Θαλγαφθελλασάρ, κατελήφθη ὑπὸ τῶν Μωαβιτῶν.

16. Μεδεβά (ῦδωρ εἰδόνης) χωρίον τῆς φυλῆς τοῦ Ρουβήμ, κείμενον πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰορδάνου. Πλησίον αὐτοῦ ὁ Δαβὶδ κατενίκησε τοὺς Ἀμμωνίτας. Τοῦτο βραδύτερον ἐπανεκατελήφθη ὑπὸ τῶν Μωαβιτῶν, ἀπὸ τῶν διποίων εἶχεν ἀφαιρεθῆ ὑπὸ τῶν Ἐθραίων.

17. Ἐσεβῶν Χεσβῶν (στερεός δεσμός). Αὕτη εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ λόφου, κειμένου πρὸς ἀνατολὰς τῆς Αἰσιμώθ καὶ πρὸς βιορᾶν τοῦ Μεδεβᾶς. Ἡ Ἐσεβῶν ἦτο πρότερον πόλις τῶν Μωαβιτῶν, ἀλλὰ οἱ Ἀμιορραῖοι (¹) τὴν ἀφήροπασαν καὶ τὴν κατέστησαν πρωτεύουσαν τοῦ βασιλέως των Σηών. Ἐπειδὴ ὁ βασιλεὺς οὗτος ἡμίποδισε τοὺς Ἰσραηλίτας νὰ διέλθουν διὰ τῆς χώρας του, συνήφθη μάχη μετ' αὐτοῦ, κατὰ τὴν διποίαν καὶ ὁ ἕδιος ἐφονεύθη καὶ ὁ στρατός του διεσκορπίσθη. Μετὰ τὴν ἀνωτέρῳ ἦταν τοῦ Σηών, ἡ πόλις αὕτη περιῆλθεν εἰς τὸν Ἰσραη-

1. Οὗτοι ἥσαν ἀπόγονοι τοῦ Ἀμιορραίου, τετάρτου γενεάς τοῦ Χαναάν. Οἱ Ἀμιορραῖοι, οἵτινες ἥσαν μᾶλλον ὅρεινοι, κατέκτησαν καὶ ἀρχάς τὰ ἀνατολικῶς τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης καὶ πλησίον τῆς Χεβρῶνος ὅρεινά μέρη, εἰς τὰ ὅποια καὶ ἐγκατεστάθησαν· κατόπιν ὅμως ἐπεξετάθησαν καὶ εἰς τὰς μεταξὺ τῶν ποταμῶν Ἱαββὼν καὶ Ἀρνῶνος εὐφοριωτέρας περιοχάς.

λίτας καὶ ἐδόθη πρῶτον εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ρουβῆμ, κατόπιν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Γάδ καὶ τελευταίως παρεχωρήθη εἰς τοὺς Λευίτας, μαζὶ μὲ τὰς λοιπὰς τεσσαράκοντα ἑπτὰ πόλεις.

18. **Ἄροιρ** (ἐρείπιον) ἀρχαία πόλις, κειμένη βιορείως τοῦ ποταμοῦ Ἀρνῶνος. Αὕτη ᾧτο κατ’ ἀρχὰς ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τῶν Ἀμιδραιών, κατόπιν περιηλθεν εἰς τοὺς Μωαβίτας, καὶ, ἐν συνεχείᾳ, καταληφθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐδόθη εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ρουβῆμ.

19. **Ἐλεάλη** ἢ **Ἐλεάλε** (ἀνύψωσις τοῦ θεοῦ) πόλις τῶν Ἀμιδραιών, κειμένη πρὸς βιορρᾶν τῆς Ἐσεβών. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Παλαιστίνης καὶ τὴν διανομὴν αὐτῆς εἰς τοὺς Ἐβραίους, ἡ πόλις αὕτη ἐδόθη εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ρουβῆμ, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἦδυνθήθη νὰ κρατήσῃ αὐτὴν μέχρι τέλους, διότι ἀργύτερον τὴν κατέλαβον οἱ Μωαβῖται.

20. **Βαὶθ - Νιμρὰ** (λεοπάρδαλις). Αὕτη εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τοῦ λόφου Νιμούμ, ὅστις ἀπέχει ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου ἀνατολικῶς τρία μίλια, ἀπὸ δὲ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης πρὸς βιορρᾶν δέκα. Κατὰ τὴν διανομὴν ἡ πόλις αὕτη ἐδόθη εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Γάδ. Μερικὰ ἐρείπια τῆς Βαὶθ - Νιρμὰ σώζονται καὶ μέχρι σήμερον.

21. **Σηγώρ** (μικρόν). Αὕτη ἔκειτο νοτιοανατολικῶς τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης καὶ πολὺ πλησίον τῶν Σοδόμων καὶ Γομόρρων. Ἡ Σηγώρ, ἡ ὁποία προηγουμένως ἐκαλεῖτο καὶ «Βελά», διεσώθη ἀπὸ τῆς μετὰ τῶν δύο ἀνωτέρω πόλεων καταστροφῆς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, διὰ θείου καὶ πυρός, κατόπιν παρακλήσεως τοῦ Λώτ, ὅστις, μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του ἐκ τῶν Σοδόμων καὶ Γομόρρων, ἤλθε καὶ κατόκησε προσωρινῶς ἐνταῦθα (Γεν. 19, 19—22).

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸν τελειώνει ἡ γεωγραφικὴ ἔξέτασις τῆς κυρίως Παλαιστίνης. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ Παλαιὰ καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη μνημονεύουν καὶ ἄλλας χώρας καὶ πόλεις ὅμορους τῆς κυρίως Παλαιστίνης, μὲ θρησκευτικὴν καὶ αὐτάς, καθὼς καὶ ἴστορικὴν καὶ γεωγραφικὴν σημασίαν, κρίνομεν φρόνιμον καὶ συμφέρον νὰ παραθέσωμεν καὶ ταύτας, ἐπειδὴ φρονοῦμεν ὅτι ἡ τοιαύτη παράθεσις καὶ τοὺς ἀνθρώπους τῶν γραμμάτων θὰ ἰκανοποιήσῃ, ἐπειδὴ θὰ δώσωμεν εἰς αὐτοὺς περισσοτέρας πληροφορίας, σχετικὰς μὲ τὴν Ἱερὰν Γεωργαφίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς χριστιανοὺς ἀναγνώστας θὰ ἐνισχύσῃ καὶ εὐχαριστήσῃ, διότι

καὶ οὗτοι θὰ ἔχουν περισσότερα στοιχεῖα γύρω ἀπὸ τὸν βίον καὶ τὴν δράσιν τῶν στυλοβατῶν τῆς θρησκείας μας, καὶ εἰδικώτερον τοῦ ἴδρυτοῦ της Σωτῆρος Χριστοῦ.

ΑΛΛΑΙ ΧΩΡΑΙ (ΕΝ ΤΗ ΠΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΤΗ ΚΑΙΝΗ ΔΙΑΘΗΚΗ)

Α') Φιλισταῖοι. Τὴν προσωνυμίαν ταύτην ἔφερον οἱ κάτοικοι τῆς περὶ τὸ νότιον μέρος τῆς παραλίας τῆς Μεσογείου θαλάσσης Χαναάν, ἵδιᾳ Παλαιστίνης⁽¹⁾ καλουμένης, καὶ οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Χάμ, δευτέρου υἱοῦ τοῦ Νῶε. Οὗτοι ἦλθον καὶ κατέφυγον ἐνταῦθα ἀπὸ τὴν Καφθόρ (ἴσως Κερήτην ἢ Κύπρον ἢ Καππαδοκίαν ἢ Αἴγυπτον) καὶ ἀφοῦ προηγουμένως, κατόπιν πολλῶν προσκομμάτων καὶ σκληρῶν ἀγώνων, ἔξεδίωξαν τοὺς πρώτους κατοίκους αὐτῆς, οἱ ὅποιοι ἐκαλοῦντο «Αὐεῖμ» (χωρικοί). Ἡ χώρα τῶν Φιλισταίων, κατὰ τὴν εἰσοδον τῶν Ἱσραηλίτων εἰς τὴν Χαναάν, ἦτο διηρημένη εἰς πέντε διοικήσεις (Γάζης, Ἀσκάλωνος, Ἀζώτου, Γάθ καὶ Ἀκκαρῶνος). ἐκάστη τῶν διοικήσεων τούτων ἐκνερδοῦτο ὑπὸ ἴδιου ἀρχοντος καὶ ἦτο ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ κατὰ τῶν κοινῶν τῆς πατρίδος ἐχθρῶν ἦνουντο πᾶσαι· ἔδρα ἐκάστης τῶν διοικήσεων ἦσαν αἱ ὅμώνυμοι πόλεις. Οἱ μάχιμοι καὶ φιλόπατριοι οὗτοι λαός, ὑπὸ συνεχῶν καὶ ἀδιακόπων πολέμων βασανιζόμενος, κατεβλήθη καὶ ὑπετάγη κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τοῦ Δαβίδ· τὴν ἐλευθερίαν του ἐπιζητῶν, ἐπανεστάησε κατὰ τοῦ Ἱωαάμ, ἀλλὰ νικηθεὶς καὶ πάλιν δριμύτερον ἔξηγέρθη κατὰ τοῦ Ἀχαζ, ὅποτε ἐπροξένησε καὶ μεγάλας ζημίας εἰς τὸ βασίλειον τοῦ Ἰουδαία· κατανικηθεὶς δῆμος καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ καὶ διαδόχου του Ἐζεκίου, ἀποφασιστικῶτερον ἔξανέστη κατὰ τῶν ἐν συνεχείᾳ βασιλέων τοῦ Ἰουδαία, οἵτινες εἶχον περιέλθει εἰς παντελῇ κατάπτωσιν καὶ τελείαν ἀδυναμίαν, ὅποτε κατώρθωσε, μετὰ τόσον πολυχρόνιον δουλείαν καὶ τοσαύτας τόλμας καὶ ἥττας καὶ φθοράς, νὰ ἀνακτήσῃ τὴν ποθουμένην ἐλευθερίαν του (Β' Παραλ. 28, 18). Κατόπιν οἱ Φιλισταῖοι ὑπετάγησαν κατὰ σειρὰν εἰς τοὺς Ἀσσυρίους, Αἴγυπτίους, Ναβουχοδονόσορα, Πέρσας καὶ τελευταῖον εἰς τοὺς Ἑλληνας, ὑπὸ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου· ἔκτοτε δὲ τὸ δημοτικό τῶν παύεται ἀναφερόμενον καὶ ὡς ἔθνος

1. Περὶ αὐτοῦ κάμνομεν λόγον εἰς τὴν 13ην σελίδα.

καὶ ὡς ἄτομον. Ἀρχαιότατος καὶ μαχιμώτατος λαὸς οἱ Φιλισταῖοι ἀνέπτυξαν πολιτισμόν, ὡς καὶ τὰ ἄλλα ἔθνη τῆν ἀρχαιότητος (Αἰγύπτιοι, Ἀσσύριοι, Πέρσαι, Ἐβραῖοι κλπ.). Ἡ χώρα των, ἡ ὅποια τότε ἦτο εὐφοριατάτη καὶ πολυνάνθρωπος, σήμερον προβάλλει χέρσος καὶ ἔρημος, ἵσως διὰ νὰ συγκεντρώσῃ τὸν νοῦν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς ἑκάστοτε ἀποστολικίστους μεταβολὰς τοῦ παμφάγου καὶ πανδαμάτορος χρόνου.

Π σ λ ε i s

Ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ μνημονευομένων πόλεων, ἐπισημάτεραι εἶναι αἱ ἔξης:

1. **Γάζα** (δυνατός, ὠχυρωμένος). Αὕτη κεῖται εἰς τὴν Ν. Δ. ἀκραν τῆς Χαναὰν καὶ πλησίον τῆς Μεσ. θαλάσσης, ἀπὸ τῆς ὅποιας ἀπέχει περὶ τὰ εἴκοσι στάδια, καὶ εἶναι ἐκτιμένη ἐπὶ μικροῦ ὑψώματος, τὸ διποίον περιβάλλεται ὑπὸ εὐφόρου πεδιάδος. Ἡ Γάζα εἶναι μία ἀπὸ τὰς ἀρχαιοτάτας πόλεις τοῦ κόσμου. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς Παλαιστίνης ὑπὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἐδόθη αὕτη εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα· κερδίσασα ὅμως κατόπιν τὴν ἀνεξαρτησίαν της, κατέστη μία τῶν πέντε ἐπισήμων πόλεων τῶν Φιλισταίων (Κριτ. 1, 18). Ταύτης τῆς πόλεως δὲ Σαμψών ἀφίρητασε τὰς πύλας καὶ ὑπὸ τὰ ἔρείπια τοῦ ναοῦ αὐτῆς καὶ αὐτὸς ἐφονεύθη, εἰπὼν τὸ «ἀποθανέτω ψυχή μου μετὰ τῶν ἀλλοφύλων», καὶ οἱ ἐμπαίζοντες αὐτὸν τρισχύλοι Φιλισταῖοι (Κριτ. 15,25-31). Ἐνταῦθα, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἡλί, ἡ Κιβωτὸς ἔμεινεν ἐπὶ τῷ μῆνας (Α' Βασιλ. 6,1). Ἡ Γάζα ὑπετάγη κατὰ σειρὰν εἰς τοὺς Χαλδαίους, Αἰγυπτίους, Πέρσας καὶ Ἑλληνας⁽¹⁾. καταστραφεῖσα δὲ τέλος τῷ 96 π.Χ. ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Ιουδαίων Ἀλεξάνδρου Ἰανναίου, ἀνφοροῦμέθη καὶ πάλιν ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου στρατηγοῦ Γαβινίου. Ἐν ταύτῃ, ἐπὶ τῶν ἀποστολικῶν χρόνων, συνέστη χριστιανικὴ ἐκκλησία, διὰ νὰ παλαιή κατὰ τῆς εἰδωλολατρείας. Ἡ ἐξ Ἱεροσολύμων εἰς Γάζαν φέρουσα ὁδός, ἥτις καλεῖται καὶ ἔρημος, ὡς διερχομένη διὰ τόπων ἀκατοικήτων, φημίζεται διὰ τὴν ἴστορίαν τοῦ Εὐνούχου (Ποράξ. 8,26-39). Σήμερον ἡ Γάζα κατοικεῖται ὑπὸ 17 χιλ. κατοίκων⁽²⁾.

1. Ταύτην ὑπέταξε τῷ 332 π. Χ. ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ἀφοῦ τὴν ἐπολιόρκησεν ἐπὶ πέντε μῆνας.

2. Ἄνασκαφός εἰς Γάζαν ἐνήργησεν ὁ ἀρχαιολόγος Petrie, ὅστις ἀνεῦρεν ἐρείπια οἰκιῶν, εἰς τὰς ὅποιας ὑπῆρχον καὶ λουτρά.

2. **Ασκάλων** (μετανάστευσις). Μία τῶν πέντε συμμάχων πόλεων τῶν Φιλισταίων, κειμένη μεταξὺ Ἀζώτου καὶ Γάζης. Ἐπειδὴ οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἥσαν ὑπερβολικὰ φιλόδοξοι, ἡ κατ' αὐτῶν προφητεία τοῦ προφήτου Ζαχαρίου ἐξεπληρώθη (Ζαχ. 9, 5) καὶ διὰ τοῦτο ἡ πόλις τῶν μέχρι σήμερον μένει ἔρημος καὶ ἀκατοίκητος (¹). Ἡ Ἀσκάλων ἦτο ἐδρα τῆς λατρείας τῆς θεᾶς Ἀστάρτης, τῆς δποίας τὸν ναὸν ἐλήστευσαν οἱ Σκύθαι (625 π. Χ.), καὶ γενέθλιος πόλις τοῦ Ἡρώδου τοῦ Μεγάλου. Ἡ ἐκ Γὰρ μεταφερθεῖσα ἐνταῦθα κιβωτὸς τῆς Διαθήκης ἔκαμε πολλὰς ζημίας εἰς τὴν πόλιν καὶ τοὺς κατοίκους της (Α΄ Βασιλ. 5, 10 - 12).

3. **Ακκαρῶν** ἢ **Ἐκρῶν** (ἐξοίζωσις). Αὕτη κεῖται εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς χώρας καὶ Β.Α. τοῦ Ἀζώτου· κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ γενομένην διανομήν, ἐδόθη πρῶτον εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα καὶ κατόπιν εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Δαάν. Τὴν ἐρήμωσιν τῆς πόλεως ταύτης προεῖπε καὶ δι προφήτης Ἀμώς (1, 18).

4. **Αζωτος** (ἐξωσις) Αὕτη κεῖται μεταξὺ Γάζης καὶ Ἰόπης καὶ πλησίον τῆς Μεσογείου, ἀπὸ τῆς δποίας ἀπέχει περὶ τὰ τρία μίλια. Ἡ Ἀζωτος εἶναι μία ἐκ τῶν πέντε συμμάχων πόλεων τῶν Φιλισταίων, ἡτις κατὰ τὴν διανομὴν ἐδόδη εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ἰούδα. Ἐνταῦθα ὑπῆρχεν δι ναὸς τοῦ Δαγών (²), ἐντὸς τοῦ δποίου οἱ Φιλισταῖοι ἔθεσαν τὴν κιβωτὸν του Κυρίου, πρὸς μεγίστην αὐτῶν ζημίαν καὶ συμφοράν, μετὰ τὴν ἐν Ἀβενέζεῃ μάχην (Α΄. Βασιλ. κεφ. 5). Εἰς τὴν Ἀζωτον τὸ εὐαγγέλιον ἐκηρούχθη ὑπὸ τοῦ διακόνου Φιλίππου (Πράξ. 8, 39-40).

5. **Γάθ** (ληνός), πόλις κειμένη νοτιοανατολικῶς τῆς Ἀζώτου. Αὕτη ἦτο πατρὸς τοῦ γίγαντος Γολιάθ (Α΄. Βασιλ. 17, 4). Εἰς ταύτην κατέφυγεν δι Δαβὶδ διωκόμενος ὑπὸ τοῦ Σαούλ (Α΄ Βασιλ. 21, 10). Ἡ Γάθ ὑπετάγη εἰς τὸν Δαβὶδ, εἰς τὸν δποῖον

1. Ἡ πόλις αὕτη κατεστράφη ἐντελῶς τῷ 1270 μ. Χ.

2. Ο Δαγών ἦτο τὸ ἐθνικὸν εῖδωλον τῶν Φιλισταίων, τὸ δποῖον ἐπροστάτευε τὴν θρησκείαν, τὰ γράμματα, τὰς τέχνας καὶ τὴν γεωργίαν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκαλεῖτο καὶ προστάτης τῆς ἀνθρωπότητος. Ναὸς τοῦ Δαγών ὑπῆρχεν ἐν Γάζῃ καὶ Ἀζωτῷ· ἐκ τούτων, τὸν μὲν τῆς Γάζης κατέστρεψεν δι κριῆς Σαμψών (ἐνθ' ἀνωτέρῳ), τὸ δὲ ἄγαλμα τοῦ δευτέρου δις κατέπεσεν ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ τοῦ Κυρίου. Θεοὶ ἱχθυόμορφοι, ὡς οὗτοι, ἐλατρεύοντε καὶ ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων καὶ Βαβυλωνίων, παρὰ τῶν δποίων ἐκαλούντο «Ωδακες».

ζεινεινεν ἐπ' ἀρκετὸν χρόνον ὑποτελής. Ἐλευθερωθεῖσα ἐν συνεχείᾳ ὑπὸ τῶν Φιλισταίων, μετ' ἐλάχιστον χρόνον, κατελήφθη πάλιν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ὁζίου. Ὁ Δαβὶδ εἶχε δύο Γαθίτας ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ του, οἵτινες πολὺ ἔξυπηρέτησαν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀποστασίαν τοῦ υἱοῦ του Ἀβεσσαλὼμ (Α'. Βασιλ. 15, 19—22). Ἐνταῦθα μετεφέρθη ὑπὸ τῶν Φιλισταίων ἡ κιβωτὸς τῆς Διαθήκης, μετὰ τὰς συμφορὰς τῆς Ἀζώτου (Α'. Βασιλ. 5, 8).

ΣΥΡΙΑ Ἡ ΑΡΑΜ

Συρία εἶναι ἡ δυτικὴ χώρα τῆς Ἀσίας, ἡ ὁποία εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν φέρει τὴν δονομασίαν Ἀράμ⁽¹⁾, ἀπὸ τὸν ὄμώνυμον υἱὸν τοῦ Σήμ. Υπὸ τὸ δόνομα τοῦτο, ἐν στενωτέρᾳ μὲν ἐννοίᾳ νοῦνται τὰ ὑψώματα Λιβάνου καὶ Ἀντιλιβάνου, ἐν εὐρυτέρᾳ δῆμῳς πᾶσα ἡ χώρα, ἡ ὁποία ἔκτείνεται πρὸς βορρᾶν μέχρι τοῦ Ταύρου καὶ πέραν τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ, πρὸς δυσμάς μέχρι τῆς Φοινίκης καὶ τῆς Μεσ. Θαλάσσης καὶ πρὸς νότον ἔως τῆς Παλαιστίνης, καὶ ἡ ὁποία ἔχει μῆκος μὲν 370 μίλια, πλάτος δὲ 150. Ἡ Συρία⁽²⁾ διαιρεῖται εἰς μικρὰ βασίλεια, δύος εἶναι τὸ τῆς Δαμασκοῦ, τὸ τῆς Σωβά, τὸ τῆς Γεσσούρη, τὸ τῆς Ρεώβ κ. ἀ. Οἱ ὑπὸ τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ εἰσβαλόντες Ἐβραῖοι, καθηυπέταξαν αὐτὴν μέχρι τοῦ Ἐρμόνος καὶ τοῦ Λιβάνου. Ωσαύτως καὶ ὁ Δαβὶδ βραδύτερον ὑπέταξε τὸ βασίλειον τῆς Δαμασκοῦ, τὸ ὁποῖον δῆμος περὶ τὰ τέλη τῆς βασιλείας τοῦ Σολομῶντος ἀνέκτησε τὴν ἐλευθερίαν του καὶ ἔγινε μετὰ ταῦτα φοβερὸς ἀντίπαλος εἰς τοὺς Ἐβραίους. Ἡ χώρα αὕτη ὑπετάγη κατ' ἀρχὰς εἰς τοὺς Ἀσσυρίους, κατόπιν εἰς τοὺς Βαβυλωνίους καὶ τελευταῖον εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον (333 π. Χ.), ὑπὸ τῶν διαδόχων τοῦ ὁποίου διηρέθη εἰς μικρὰ κρατίδια, τὰ ὁποῖα ἦνώθησαν βραδύτερον ὑπὸ τὸν Σέλευκον τὸν Νικάτορα. Κατὰ τὸ ἔτος 64 π. Χ. ἡ Συρία κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, παρὰ τῶν ὁποίων καὶ ὠρίσθη ὡς πρωτεύουσα τῆς ἡ Ἀντιόχεια. Τὰ πρῶτα σπέρματα τοῦ χριστιανισμοῦ ἐφυτεύθησαν ἐνταῦθα καὶ

1. Ἐξ αὐτοῦ οἱ κάτοικοι καλοῦνται Ἀραμαῖοι καὶ ἡ γλῶσσα των Ἀραμαϊκῆς αὕτη κατὰ μικρὸν ἀντικατέστησε τὴν Ἐβραϊκήν, καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σωτῆρος ἦτο ἡ ἐπίσημος γλῶσσα τοῦ λαοῦ. Ἡ Ἀραμαϊκὴ γλῶσσα καὶ μέχρι σήμερον ὄμιλεῖται εἰς τὰ πέριξ τῆς Μουσούλης χωρία.

2. Οἱ πρῶτοι κάτοικοι αὐτῆς ἦσαν Χετταῖοι καὶ Χαμῖται.

ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου καὶ ὑπὸ ἄλλων χριστιανῶν ἐξ Ἰουδαίων⁽¹⁾ (Πράξ. 45, 13—41).

Πόλεις τῆς Συρίας

Αἱ σπουδαιότεραι τῶν ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ μνημονευομένων πόλεων τῆς Συρίας εἰναι :

1. Δαμασκὸς (ἐπαγγύπτωντις). Ἄρχαιοτάτη πόλις τοῦ κόσμου, μνημονευομένη καὶ ἐν τῇ Γενέσει (14, 15). Αὕτη κεῖται παρὰ τὸν ποταμὸν Βαράδαν, τὸν ἀρχαῖον δηλ. Χρυσορρόαν, καὶ εἶναι ἐκτισμένη ἐντὸς ὁραίας καὶ εὐφόρου πεδιάδος, ἥ διοία ἔχει περιφέρειαν πεντήκοντα μιλίων. Ἡ πρὸς βορρᾶν καὶ πέριξ τῆς Δαμασκοῦ χώρα καλεῖται ὑπὸ μὲν τῆς Ἀγίας Γραφῆς «Συρία τῆς Δαμασκοῦ», ὑπὸ δὲ τοῦ γεωγράφου Στράβωνος⁽²⁾ «Κοίλη Συρία». Ἡ Δαμασκός, ἥ διοία κατ’ ἀρχὰς εἶχεν ιδίους βασιλεῖς, ὑπετάγη μετὰ τὴν πτῶσιν αὐτῶν, κατ’ ἀρχὰς μὲν εἰς τὸν Δαβίδ καὶ τὸν Ιεροβοάμ, κατόπιν δὲ κατὰ σειρὰν εἰς τὸν Ἀσσυρίους, Βαθυλωνίους, Πέρσας, Σελευκίδας καὶ Ρωμαίους. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀποστόλου Παύλου, φαίνεται ὅτι ἦτο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Ἀρέτα, βασιλέως τῆς Πετραίας Ἀραβίας καὶ πενθεροῦ τοῦ Ἡρώδου τοῦ Ἀντύπα, ὅστις ἤθελε νὰ πιάσῃ αὐτὸν (Β' Κορινθ. 11, 32). Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἥ πόλις αὔτη τόσον ἐπληροῦτο ὑπὸ Ἐβραίων, ὥστε, κατὰ τὸν Ἰώσηπον, δέκα χιλιάδες ἐξ αὐτῶν κατὰ διαταγὴν τοῦ Νέρωνος ἐθανατώθησαν «αὐθωρεί». Ἡ πόλις αὔτη ἔχει ίδιαιτέραν σημασίαν διὰ τὸν χριστιανούς, διότι πολὺ πλησίον ταύτης ἔλαβε χώραν, κατὰ θαυμαστὸν τρόπον, ἥ ἐπιστροφὴ τοῦ διασήμου δούλου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀποστόλου Παύλου, ὅστις καὶ εἰς αὐτὴν μετὰ τὸν φωτισμόν του, ἐκήρυξε τὸν Χριστὸν (Πράξ. 9, 1—27). Σήμερον οἱ κάτοικοι ταύτης, οἱ δόποιοι εἶναι τὸ πλει-

1. Ἡ Συρία καὶ ὁ Διβανος ἐτέλουν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1924 μ.Χ. ὑπὸ Γαλλικὴν ἐντολὴν μέχρι τοῦ 1941 μ.Χ., δόπτε ἀνεκηρύχθησαν Δημοκρατίαι ὑπὸ τῶν ἐλευθέρων Γάλλων τοῦ στρατηγοῦ Ντεγκάλ. Ο πληθυσμὸς τῶν δύο αὐτῶν Δημοκρατιῶν ἀνέρχεται σήμερον εἰς 4 ἑκατομ.

2. Ο ἐκ τῆς Ἀμασείας τοῦ Πόντου καταγόμενος Στράβων (67 π. Χ.—23 μ.Χ.), εἶναι ὁ μεγαλύτερος γεωγράφος τῆς ἀρχαίτητος. Οὗτος συνέγραψε γεωγραφίαν ἐκ 17 βιβλίων, καθὼς καὶ διάφορα ιστορικά ὑπομνήματα.

στον Μουσουλμάνοι, ἀνέρχονται εἰς 217 χιλιάδας⁽¹⁾. Ὅποτε τῶν περιηγητῶν θαυμάζεται ὡς ἡ ὁραιοτέρα καὶ τερπνοτέρα ὅλων τῶν πόλεων τῆς οἰκουμένης· διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἀνατολῖται ὀνομάζουν αὐτὴν «ἐπίγειον παραδεισον». Ἡ Δαμασκὸς ἦτο ἀνέκαθεν δικύριος τόπος ἐμπορίου, ἐπὶ τῆς ἐνωτικῆς ὁδοῦ μεταξὺ τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς Ἀσίας. Ἐνταῦθα κατεσκευάζοντο πολύτιμα ὑφάσματα· τὸ ὕφασμα τὸ καλούμενον «Δαμάσκον», ὃποτιθεται διτὶ ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν του ταύτην ἐκ τῆς πόλεως, εἰς τὴν διποίαν τὸ πρῶτον κατεσκευάσθη, καθὼς ἐπίσης καὶ διάφορα ἄλλα μέταλλα⁽²⁾. Σήμερον ἡ Δαμασκὸς εἶναι τὸ κέντρον τῶν προσκυνητῶν τῆς Μέκκας. Ἐνταῦθα ὑπάρχει ὁδὸς ἔτι καλούμενη «εὐθεῖα», πιθανῶς ἡ ὁδὸς τῶν Πράξεων (9, 11), ἡ διποία ἔχει μῆκος πλέον τοῦ ἐνδός μιλίου καὶ δῆμηγει εἰς τὴν πόλιν διὰ τῆς ἀνατολικῆς πύλης. Ἀπὸ τοῦ 1924—1941 μ. Χ. ἡ πόλις αὕτη ἦτο πρωτεύουσα τοῦ ὑπὸ Γαλλικὴν ἐντολὴν ὑπαγόμενου αὐτονόμου κράτους τῆς Συρίας (Γαλλικοῦ προτεκτοράτου).

2. **Ἀντιόχεια** (δι καταστρέψων ἀμάξιας). Αὕτη εἶναι ἡ ἐπισημοτέρα τῶν πόλεων τῆς Συρίας· ἔκτισθη δὲ (300 π. Χ.) ἐπὶ ἔξαιρετικῆς θέσεως παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὁρόντου ποταμοῦ καὶ ἔξωραΐσθη ὑπὸ τοῦ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος, πρὸς τιμὴν τοῦ πατρός του Ἀντιόχου. Ἡ Ἀντιόχεια εὐθὺς ἔξ αρχῆς ἔγινε τὸ ἐνδιαιτημα ἀντιπροσώπων τῶν γραμμάτων, τοῦ πλούτου, τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν τεχνῶν. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μεγ. Ἀλεξανδρου ἦτο μία τῶν πλουσιωτέρων καὶ μᾶλλον ἀνθουσῶν πόλεων τοῦ κόσμου. Ἐνταῦθα ἐκήρυξαν οἱ ἀπόστολοι Παῦλος καὶ Βαρνάβας, καὶ οἱ δι' αὐτῶν πιστεύσαντες εἰς τὸν Χριστὸν ὡνομάσθησαν τὸ πρῶτον χριστιανὸν (Πράξ. 11, 22—26). Εἰς

1. Ἡ Δαμασκὸς ὑπῆρξεν ἡ ἐδρα τοῦ στρατηγείου τοῦ ἐκ Βεδουΐνων, Γεζιτῶν, Δρούσων, Κιρκασίων καὶ Μαρωνιτῶν Ἀραβικοῦ στρατοῦ, δστις συνεκροτήθη εὐθὺς μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἕνωμένων Ἐθνῶν ληφθεῖσαν ἀπόφασιν, περὶ διαιρέσεως τῆς Παλαιστίνης καὶ ἴδρυσεως χωραστοῦ Ἐβραϊκοῦ κράτους, μὲ σκοπὸν νὰ ἀντιδράσῃ κατά τῆς ἀποφάσεως ταύτης. Ἡ δύναμις τοῦ στρατοῦ τούτου, ἥτις ἔφθασε τὰς 15 χιλιάδας, μετὰ τὴν μεταξὺ Ἀράβων καὶ Ἐβραίων γενομένην ἀνακωχήν, ἤχρηστεύθη.

2. Ὁ χάλυψ τῆς Δαμασκοῦ οὐδαμοῦ τῆς γῆς ἔχει τὸν ἐφάμιλλόν του.

τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀντιοχείας⁽¹⁾, ή ὅποια ἦτο ἀπὸ πολλῶν ἔτῶν ὀνομαστή, συνεκλήθησαν ἀπὸ τοῦ 252—380 μ. Χ. δέκα εὖν συνόλῳ τοπικαὶ σύνοδοι. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι πατρὶς τῶν Ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας πατέρων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Σήμερον κατοικεῖται ὑπὸ 30 χιλ. κατοίκων, ἔχει περίφημον μεταξοβιομηχανίαν καὶ φέρει τὴν ὀνομασίαν «Ἀντικιέ».

3. Σελεύκεια (ἀπαστράπτουσα λευκότης). Αὕτη κεῖται ἐπὶ τῆς Μεσ. θαλάσσης καὶ εἶναι ἐπίνειον τῆς Ἀντιοχείας, ἀπὸ τῆς ὅποιας ἀπέχει περὶ τὰ 120 στάδια. Ἡ Σελεύκεια ἔκτισθη ὑπὸ τοῦ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος, υἱοῦ τοῦ Ἀντιόχου καὶ στρατηγοῦ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, δστις ἔδωσεν εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομά του. Ἐκ ταύτης ἀνεχώρησεν ὁ ἀπόστολος Παῦλος, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς Κύπρον (Πράξ. 13, 4). Σήμερον εἶναι μικρὸν καὶ εὐτελὲς χωρίον, καλούμενον «Σεχιούν».

4. Θαδμώρ (φοινικ.). Περίφημος πόλις, κειμένη μεταξὺ τῆς Δαμασκοῦ, ἀπὸ τῆς ὅποιας ἀπέχει Β. Α. 120 μίλια καὶ τοῦ Ενδφράτου ποταμοῦ, ἀπὸ τοῦ ὅποίου ἀπέχει 60. Αὕτη ἔκτισθη ὑπὸ τοῦ Σολομῶντος πρὸς διευκόλυνσιν τοῦ ἐμπορίου του καὶ ἀναχαίτισιν τῶν συχνῶν ἐπιθέσεων τῶν Ἀράβων. Τὸ ἀρχικόν της ὄνομα (Θαδμώρ) διετηρήθη μέχρι τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, δστις κατακήσας αὐτὴν τὴν μετωνόμασε Παλμύραν (=πόλιν Φοινίκων). Ἐπὶ τῆς ὡραιοτάτης, σοφωτάτης καὶ ἀνδρειοτάτης βασιλίσσης Ζηνοβίας Σεβαστῆς (267 - 273 μ. Χ.) ἔφθασεν εἰς τὸν κελοφῶνα τῆς δόξης της, ὡς γενομένη καὶ πρωτεύουσα τῆς Συρίας, Μεσοποταμίας καὶ μέρους τῆς Αιγύπτου· κυριευθεῖσα δμως κατόπιν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, μετεβλήθη ὑπὸ αὐτῶν εἰς ἔρείπια, μερικὰ τῶν δποίων ὑπάρχουν καὶ μέχρι σήμερον⁽²⁾. Τὴν Θαδμώρ ἀναφέρουν δ Πλίνιος, δ Ἰώσηπος, δ Ἰερώνυμος καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς.

5. Βαλαγαδὶ ή **Βαλβέκ**. Αὕτη κεῖται ἐν τῇ κοίλῃ Συρίᾳ», ὑπὸ τὸ δρός Ἐρμών. Ἡ Βαλαγαδὶ ὠνομάσθη ὑπὸ τῶν Ελλήνων «Ἡλιούπολις», ἀπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ ὑπάρχοντος ναοῦ

1. Ἐκτὸς αὐτῆς, ὑπάρχει καὶ ἄλλη ὁμώνυμος εἰς τὴν Φρυγίαν, ἡ ὅποια δμως πρὸς διάκρισιν καλεῖται «Ἀντιόχεια τῆς Πισιδίας» (Πράξ. 13, 14).

2. Ταῦτα ἀπεκαλύφθησαν τῷ 1678 μ. Χ.

τοῦ ἡλίου. Ἡ λαμπρότης τῆς πόλεως ταύτης ἔξεπληττε τοὺς δοφθαλμοὺς καὶ τὴν διάνοιαν πολλῶν μετέπειτα γενεῖν.

6. **Χοβᾶ** (σπήλαιον-κρύπτη) τόπος κείμενος δυτικῶς τῆς Δαιμασκοῦ, ὅστις νῦν εἶναι ἄγνωστος· ἔως ἐδῶ κατεδίωξεν ὁ Ἀβραὰμ τοὺς ἡττηθέντας ὑπὸ αὐτοῦ βασιλεῖς, οἵτινες εἶχον ἀπαγάγει τὸν ἀνεψιόν του Λώτ καὶ εἶχον ἀφαιρέσει τὴν περιουσίαν του (Γεν. 14, 12—15).

7. **Αἰμάθ** (θερμαὶ πηγαί). Αὕτη εἶναι ἐκτισμένη καὶ εἰς τὰς δύο δύχθας τοῦ Ὁρόντου ποταμοῦ Εἰς τὸν παλαιοτάτους χρόνους ἡ Αἰμάθ ἦτο κράτος ἀνεξάρτητον καὶ ἔδρα τοῦ βασιλείου τῶν Χαναναίων· κατὰ τοὺς ὑστέρους δὲ χρόνους δὲ βασιλεὺς αὐτῆς Θοεὶ ἦτο σύμμαχος τοῦ Δαβὶδ (Β' Βασιλ. 8, 9—10).

8. **Γεβάλ** (ὅριον). Αὕτη κεῖται πρὸς βιορρᾶν τῆς Βυργητοῦ καὶ καλεῖται ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Γύβλος. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐφημίζοντο ὡς λιθοξόοι. Ἡ Γεβάλ ἦτο ἔδρα τῆς λατρείας τοῦ Θαμμούζ (¹).

9. **Ρεβλαθά**. Αὕτη εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν δύχθων τοῦ Ὁρόντου καὶ ἀπέχει Β. Α. τῆς Ἡλιουπόλεως περὶ τὰ τριάκοντα μίλια. Ἡ Ρεβλαθά, ὡς κείμενη ἐπὶ τῆς ὄδοῦ τῆς ἀγούσης ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Παλαιστίνην, ἀπέβη πλέον ἐπωφελῆς σταθμὸς εἰς τοὺς βασιλεῖς τῆς Βαβυλῶνος, καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἐπιτεθέντας κατὰ τῆς Παλαιστίνης. Ἐνταῦθα δὲ Ναβουχοδονόσορ τὸν εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπαγόμενον Σεδεκίαν, μετὰ τὸν ἔμπροσθέν του φόνον τῶν δύο υἱῶν του, ἀπετύφλωσε καὶ κατόπιν ἔστειλε σιδηροδέσμιον εἰς Βαβυλῶνα (Δ' Βασιλ. 25, 6—8).

ΑΡΑΒΙΑ

Εἰσαγωγή. Ἡ Ἀραβία, ἡ ὅποια εἶναι μεγάλη χώρα τῆς Ασίας, τῆς ὁποίας κατέχει τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος, δρίζεται πρὸς Α. ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Εὐφράτου καὶ ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἀραβικῆς θαλάσσης καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Συρίας. Ἡ Ἀραβία ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ δονομάζεται «γῆ Ἀνατολῶν», οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς «υἱοὶ Ἀνατολῶν». Τὸ ὄνομα Ἀραβία εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν ἄλλοτε μὲν

1. Οὗτος ἦτο εἴδωλον τῶν Σύρων, ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸν Ἀδωνιν τῶν Ἑλλήνων.

σημαίνει μικρόν μόνον μέρος τῆς οὕτω καλουμένης χώρας, ἀλλοτε δὲ ὀλόκληρον τὴν χώραν. Ἡ Ἀραβία συνήθως διαιρεῖται ὑπὸ τῶν γεωγράφων εἰς τρία μέρη· ἡτοι τὴν Ἐρημον, τὴν Πετραίαν καὶ τὴν Εὐδαιμονα.

1. **Ἐρημος Ἀραβία.** Αὕτη εἶναι ἐρημος τόπος κεκαλυμμένος ὑπὸ ἄμμου, σπανίως ἔχων λόφον καὶ σπανιώτερον χλόην καὶ ἐπομένως ἐλάχιστα καὶ οὐχὶ πυκνῶς κατφημένος. Ἐνταῦθα ἡτοι ἡ χώρα τῶν Ἰτουραίων, τῶν λαῶν τοῦ Κιδάρου καὶ μερικῶν ἀλλων λαῶν, οἱ ὅποιοι ἔζων βίον πλάνητα καὶ σκηνίτην, δηλαδὴ νομαδικῶν φυλῶν, αἱ ὅποιαι μετέφοιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετὰ τῶν κτηνῶν καὶ ποιμνίων των, ἐκ τῶν ὅποιων ἀπετελεῖτο ἡ περιουσία των⁽¹⁾. Ὁ ἀπύστολος Παῦλος λέγων «ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν καὶ πάλιν ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκὸν» (Γαλ. 1, 17), ἐννοεῖ τὴν βόρειον Ἀραβίαν, τὴν δοξομένην ὑπὸ τῶν περιοχῶν τῆς Δαμασκοῦ. Μέρος τῆς ἐρήμου Ἀραβίας εἶναι κοινῇ μεταξὺ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Χαναάν ἄγονος καὶ ἀκαλλιέργητος χώρα, εἰς τὴν ὅποιαν περιεπλανήθησαν ἐπὶ 38 ἔτη οἱ Ιουδαῖοι, λόγῳ τῆς κακῆς πρὸς τὸν θεὸν διαγωγῆς των.

2. **Πετραία Ἀραβία.** Αὕτη κείται πρὸς νότον τῆς Παλαιστίνης καὶ περιλαμβάνει τὰς ἔξης χώρας:

α) **Μωαβίτων.** Οὗτοι ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ υἱοῦ τοῦ Λώτ, Μωὰβ (Γεν. 19, 30—37). Ἡ χώρα των ἔκειτο ἀνατολικῶς καὶ νότιοι ανατολικῶς τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης. Οἱ Μωαβῖται ἔξεδίστησαν ἐξ αὐτῆς τοὺς γίγαντας «Ἀνακείμ», ἀλλὰ κατόπιν καταληφθέντες καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἀμμοδαιών, ἥναγκάσθησαν ἐκδιωχθέντες ὑπ’ αὐτῶν νὰ ἔλθουν νὰ κατοικήσουν εἰς τὰ πρὸς νότον τοῦ ποταμοῦ Ἀρονῶνος μέρη. Βραδύτερον ἡ χώρα των καταληφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Μωϋσέως, ἔδοθη εἰς τὴν φυλὴν τοῦ Ρουβήμ. Πρωτεύουσα πόλις ἦτο Ἡροδόη, ἡτις εἶχε κτισθῆ ἐπὶ λόφου καὶ ἀπείχε πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ν. θαλάσσης 15 μίλια. Οἱ Ἰσραηλῖται, ὡς κακῶς πράξαντες ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, ὑπετάγησαν, κατὰ θείαν βούλησιν, ἐπὶ 18 ἔτη εἰς τοὺς Μωαβίτας, παρὰ τῶν ὅποιων ὑπέστησαν τὰ πάνδεινα (Ἀριθ. κεφ. 22—24 Δευτερ. 2, 8—9).

β') **Ἐδώμ ἢ Ἰδουμαίων.** Αὕτη ὁνομάσθη τοιουτορόπως ἀπὸ τοῦ Ἐδῶμ (ἐρυθροῦ), ἐνὸς τῶν ὀνομάτων τοῦ Ἡσαῦ (Γεν. 25, 30), τοῦ ὅποιου οἱ ἀπόγονοι κατέκησαν ἐνταῦθα, ἀφοῦ

1. Σήμερον οὗτοι καλοῦνται Βεδουΐνοι (ἴδε σελ. 47 ὑποσημ. 2).

ἔξεδίωξαν τοὺς προτέρους κατοίκους αὐτῆς Χοροαίους. Ἡ χώρα αὗτη ἦτο γονιμωτάτη· εἶχεν ἀρκετὰς πηγὰς καὶ εὐφόρους κοιλάδας, μὲ πλουσίας βοσκάς. Πρωτεύουσα τῆς μὲν ἀνατολικῆς Ἰουδαίας ἦτο ἡ «Βόστρα», τῆς δὲ καθ' ἑαυτοῦ Ἐδὼμ ἡ «Πέτρα» ἢ «Σελά»⁽¹⁾. Ταύτην κυριεύσας δὲ βασιλεὺς τοῦ Ἰουδαία, ἐφόνευσε μυρίους Ἐδωμίτας καὶ ἵσαριθμους ἔκορήμνισεν ἐκ τινος κρημνοῦ· διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὴν μετωνόμασεν εἰς Ἰοηθὴλ (=θεῖττητον). Μετὰ πολλὰς περιπετείας, τελικῶς οἱ Ἰδουμαῖοι ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Ναβαθαίους (ἀπογόνους τοῦ Ναβαΐῳθ, νίοῦ τοῦ Ἰσμαήλ), μετὰ τῶν ὅποιων καὶ συνεχωνεύθησαν.

γ') **Μαδιανιτῶν.** Οὗτοι ἦσαν ἀπόγονοι τοῦ Μαδιάμ, τετάρτου υἱοῦ τοῦ Ἀβραὰμ ἐκ τῆς Χεττούρωντος (Γεν. 25, 2). Ἡ χώρα των ἔκειτο μεταξὺ τῶν ὁρέων Χωρὸβ καὶ Σινᾶ· εἰς ταύτην διέτριβεν δὲ Ἰοθόρ, ὁ πενθερὸς τοῦ Μωϋσέως (Ἐξόδ. 2, 15—17). Οἱ Μαδιανῖται εἶχον πολλὰ ποίμνια, καθώς καὶ περιφήμους καμήλους. Οὗτοι ἐπὶ ἐπτὰ ἔτη ἐδυνάστευον τοὺς παραβάντας τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ Ἐβραίους, τῶν ὅποιων κατέστρεψαν καὶ ὅλους τοὺς καρπούς· ἀπὸ αὐτῶν ἀπηλλάγησαν οἱ Ἐβραῖοι διὰ τοῦ ἀριτοῦ Γεδεὼν (Κριτ. κεφ. 6—7).

δ') **Αμαληκιτῶν.** Ἡ χώρα αὕτη κείται μεταξὺ Ἐρυθρᾶς καὶ Νεκρᾶς θαλάσσης. Οἱ κάτοικοι ταύτης, οἵτινες ἀπετέλουν φυλὴν ἴσχυρον καὶ φιλοπόλεμον, ὅτας εἶδον τοὺς διελθόντας τὴν Ἐρυθρᾶν θάλασσαν Ἐβραίους νὰ κατασκηνώνουν εἰς τὴν χώραν των, ἐπέπεσαν ἐναντίον των μὲ δρμὴν καὶ μανίαν καὶ ἐφόνευσαν οὐχὶ διάγους ἐξ αὐτῶν, λόγῳ τοῦ δτι τοὺς εὔρον ἐξητλημένους καὶ ἀδυνάτους. Ἐτιμωρήθησαν δμως διὰ τοῦτο, διὰ μεγάλης πάνωλεθρίας (Γεν. 17, 13)· ἐξ αὐτῆς διέφυγε μόνον δὲ Ἄμαν, δὲ εὐνοούμενος τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας Ἀσσουνήρου (πιθανῶς τοῦ Ξέρξου)· οὕτω δὲ ἐξεπληρώθη καὶ ἡ κατ' αὐτῶν προφητεία τοῦ Βαλαὰμ (Ἄριθ. 24, 20). Οἱ βασιλεῖς τῶν Ἀμαληκιτῶν ἐκαλοῦντο Ἀγάγ (=φλόξ).

ε') **Ἐρημος Σινᾶ.** Αὕτη εἶναι χειροσόνησος, κειμένη μεταξὺ τῶν κόπλων Ἀκκαβά καὶ Ἀρσινοῖτον· περὶ αὐτῆς δὲ προφήτης Μωϋσῆς λέγει «ἥν ἔρημος μεγάλη, φοβερά, οὖν ὅφις δάκνων καὶ σκορπίως καὶ δίψα». Τὸ ἐν αὐτῇ ἄγιον καὶ θεοβάδιστον

1. Αὕτη σήμερον καλεῖται «Βαδὺ Μοῦσα», δηλ. κοιλάς τοῦ Μωϋσέως.

δρος Σινᾶ, φέρει πολλάκις εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφὴν τὴν ὀνομασίαν «δρος Θεοῦ ἢ δρος Ἀγαρ». ἐπὶ τοῦ δρους τούτου, διθεόπητης Μωϋσῆς ἔλαβε παρὰ τοῦ Θεοῦ τὰς δύο πλάκας, ἐπὶ τῶν δποιών ἥσαν γεγραμμέναι αἱ δέκα ἑντολαί (¹). Εἰς τὸν πρόποδας τούτου ὑπάρχει μοναστήριον, πρὸς τιμὴν τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, τὸ διποῖον ἑκτίσθη τὸ ἔτος 527 μ. Χ. ὑπὸ τοῦ αὐτοκάρατορος Ἰουστινιανοῦ· ἐν αὐτῷ δι Γερμανὸς ἀρχαιολόγος Τίσσεντορφ (Tischendorf), ἀνεκάλυψε (4 - 2 - 1858) τὸν περιέχοντα δλόκληρον τὴν Ἀγίαν Γραφὴν Σιναϊτικὸν κώδικα (²). Τὸ τμῆμα τοῦτο τῆς Ἀραβίας ἀν καὶ σχετικῶς μικρὸν ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἄλλα, ἐν τούτοις διμοις εἶναι μεστὸν ἀπὸ ἰστορικὰ γεγονότα μεγάλης ἀξίας. Οἱ Ἰώβ ἔξισεν ἐνταῦθα, δι Μωϋσῆς εἶδε τὴν φλεγομένην καὶ μὴ καιομένην βάτον, δι Ἡλίας ἐνταῦθα ἤκουσε τὴν φωνὴν καὶ εἶδε τὰ σημεῖα κλπ.

3. Εύδαιμων Ἀραβία. Η χώρα αὕτη, ἡ διποία εἶναι πολὺ ἀπομεμακρυσμένη τῆς Παλαιστίνης καὶ σπανίως ἀναφέρεται ὑπὸ τῆς Ἀγίας Γραφῆς, δογίζεται πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου, πρὸς νότον ὑπὸ τῆς Ἀραβικῆς θαλάσσης καὶ πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς. Ὄνομάζεται Αἰθιοπία, καθὼς καὶ ἡ Ἀφρικῇ διμώνυμος χώρᾳ διὰ τοῦτο χρειάζεται μεγάλη προσοχὴ, διὰ νὰ διακρίνῃ τις περὶ τίνος Αἰθιοπίας πρόκειται. Αὕτη κατωκεῖτο ὑπὸ τῶν ἀπογόνων τοῦ Σήμη καὶ τοῦ Χάμ. Η Εύδαιμων Ἀραβία ἦτο πλήρης ἀρωμάτων παντὸς εἴδους καὶ ἔξαιρετικῶς πλουσία· μέρος ταύτης φαίνεται διτὶ ἦτο καὶ ἡ Σεβά ἢ Σαβά, τῆς διποίας ἡ βασίλισσα, ἀκούσασα τὴν φήμην τοῦ Σολομῶντος, ἥλθε μετὰ πλουσίων δώρων καὶ ἀρωμάτων καὶ τὸν ἐπεσκέφθη καὶ ἐθαύμασε τὴν σοφίαν τού τοῦ καὶ τὸν οἶκον του (Γ'. Βασιλ. 10, 1—10). Η χώρα αὕτη καὶ σήμερον φημίζεται, διότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχουν αἱ δύο ιεραὶ πόλεις τῶν ὅθιμων Μέκκα καὶ Μεδίνα.

1. Τὸ δρος τοῦτο ἔχει πέντε κορυφάς (Σερβάλ, Μουσᾶ, Ούμσχομέρ, Κατερίνη καὶ Ζεβίρ)· ἐκ τῆς μιᾶς ἔξι αὐτῶν (πιθανῶς τῆς Μουσᾶ) ἔδόθη εἰς οὓς Ἰσραηλίτας ὁ Δεκάλογος.

2. Τοῦτον ἀφίρεσε διὰ δόλου ἐκ τῆς ἀνωτέρω μονῆς ὁ Τίσσεντορφ καὶ τὸν ἐπώλησεν εἰς τὸν τσάρον τῆς Ρωσίας, διστις τὸν ἐτοποθέτησεν εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς Πετρουπόλεως. Νεωτέρως διμοις οἱ Ρωσοι, δελεασθέντες ἵσως ἐκ τοῦ προσφερθέντος πρὸς ἀγορὰν παρὰ τῶν Ἀγγλῶν ποσοῦ τῶν 100.000 χρυσῶν λιρῶν, τὸν ἐπώλησαν εἰς αὐτούς.

ΦΟΙΝΙΚΗ

Αὕτη εἶναι στενὴ λωρὶς ἐδάφους, μήκους τριάκοντα μιλίων, κειμένη τὸδε βιορρᾶν τῆς Παλαιστίνης καὶ εἰδικώτερον μεταξὺ τοῦ ὅρους Λιβάνου καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Οἱ κάτοικοι τῆς Φοινίκης ἥσαν ἀπόγονοι τοῦ Χάμ καὶ ἥλθον καὶ ἔγκατεστάθησαν ἐνταῦθα ἀπὸ τὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης (2.000 π. Χ.). Τὴν ὄνομασίαν ταύτην ἔλαβεν ἡ χώρα αὐτῇ, κατὰ τοὺς Ἑλληνας, εἴτε ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ πολλῶν φοινίκων, εἴτε ἐκ τοὺς Φοίνικος, τεῦ ἀδελφοῦ τοῦ κοι·σαντος εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ ἀλφάβητον Κάδμου. Ἡ δραστηριότης τῶν κατοίκων τῆς μετέβαλε τὸ ἄγονον τοῦτο ἐδαφος τῆς χώρας, δλίγον καὶ δλίγον, εἰς λίαν παραγωγικόν. Οὗτοι κατασκευάσαντες ἐκ τῆς ἀφθόνου καὶ στερεᾶς ξυλείας τοῦ Λιβάνου ἀρκετὰ πλοῖα διεκρίθησαν καὶ ὡς θαλασσοκόρατορες, μετὰ τοὺς ἀρχαίους Κορητας. Ἡ ἴστορία καὶ γενικῶς τὰ γράμματα, προήχθησαν ὑπὸ τῶν Φοινίκων. Οὕτω ἡ ἐπινόησις τῆς μὲν ἴστορίας ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Φοίνικος Σαγχωνιάθενος, τῶν δὲ γραμμάτων ὑπὸ τοῦ, ἐπίσης, Φοίνικος Σεῦθ. Οἱ Φοίνικες διασχίζοντες διὰ τῶν πλοίων των τὰς τότε γνωστὰς καὶ ἀγνώστους θαλάσσας, ἐπέβαλλον εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους λαοὺς τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα των, καθὼς καὶ τὰ προϊόντα των οὕτω δὲ ἀπέβησαν οἱ πλουσιώτεροι καὶ σπουδαιότεροι τῶν περιοίκων λαῶν ἐπίσης, οὗτοι συνέστησαν εἰς ἀπομεμαρυσμένας χώρας καὶ ἴσχυρὰς ἀποικίας, ὡς ἐν Ἰσπανίᾳ τὴν Κάδιξ καὶ τὴν Θαρσεῖς, ἐν Ἀφρικῇ τὴν ἔξοχον Καρχηδόνα, ἡ δποία τόσον σπουδαιὸν ρόλον διεδραμάτισεν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ἀλλας εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Λόγω τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς εὐημερίας καὶ προόδου τῶν κατοίκων τῆς, ἀνέκαθεν τὰ γειτονικὰ ἔθνη ἐφθόνουν αὐτὴν καὶ ἀνέμενον τὴν εὐκαιρίαν διὰ νὰ τὴν καταλάβονταν. Οἱ Ἐβραῖοι, ἀπὸ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ μέχρι τοῦ τελευταίου βασιλέως αὐτῶν, δὲν ἐπαυσαν νὰ ἐπιτίθενται ἐναντίον τῆς χώρας ταύτης, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ κατορθώσουν τὴν ὑποταγήν της, διότι ἀπεκρούόντο ὑπὸ τῶν γενναίων αὐτῆς τέκνων, μαχομένων ἀνδρείως. Ἐπελθόντος ὅμως καὶ αὐτῆς τοῦ τρισμεγίστου ἐκείνου κολοσσοῦ τῆς Ἀσσυριακῆς δυνάμεως, ἔκλινε τὸν αὐχένα καὶ ὑπετάγη ἐν συνεχείᾳ δὲ περιῆλθεν εἰς τοὺς Πέρσας, τοὺς Ἑλ-

ληνας διὰ τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου, τὸν Ρωμαίους, τὸν Βυζαντινοὺς καὶ τέλος εἰς τὸν Ἀραβίας. Σήμερον ὑπάρχει μὲν ὁ ἀδιάφορος γῆ, ἀλλὰ σχεδὸν ἔοημος καὶ ἀγνώστος, ὃς μὴ δυνηθεῖσα νὰ διασώσῃ ἵχνος, οὐχὶ μόνον τῆς ἀρχαίας αὐτῆς εὐκλείας, ἀλλ' οὐδὲ καὶ τῶν ἐνδόξων αὐτῆς τέκνων, πάντων ἀπολεσθέντων καὶ καταποθέντων ὑπὸ τοῦ πανδαμάτορος καὶ παμφάγου χρόνου, τοσοῦτον σκληρῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς ἐπελθόντος κατ' αὐτῶν, μετὰ τῶν καιροὺς κυρίων αὐτῶν, μετὰ τῶν διποίων μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου συνεχωνεύθησαν.

Πόλεις τῆς Φοινίκης

1. Σιδῶν (θήρα, ἀλιεία). Τὴν ὀνομασίαν ταύτην ἔλαβεν ἡ πόλις αὐτῇ ἀπὸ τὸν πρωτότοκον υἱὸν τοῦ Χαναὰν καὶ ἔγγονον τοῦ Χάμ. Ἡ Σιδών, ἥτις ᾧτο ἡ μητρόπολις τῆς Φοινίκης, ᾧτο ἐκτισμένη ἐπὶ ὠραιοτάτης τοποθεσίας παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ ἀπεῖχε τῆς μὲν ἀσοκίας της Τύρου ποδὸς βορρᾶν εἴκοσι μίλια, τῶν δὲ Ἱεροσολύμων κατ' εὐθείαν ποδὸς βορρᾶν ἐκατὸν εἴκοσι καὶ τρία. Ἡ Ἄγια Γραφὴ διὰ τῆς Σιδῶνος ἐννοεῖ ἐνίστε καὶ δλόκηρον τὴν Φοινίκην. Οἱ Σιδώνιοι, οἵτινες διέπρεψαν εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν ναυτιλίαν καὶ τὰς τέχνας (¹), μεγάλως ἐβοήθησαν εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην ἀναφέρεται, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν ἐπεσκέφθη τὴν πόλιν ταύτην (Ματθ. 15, 21—Μάρκ. 7, 24) καὶ ὅτι οἱ Σιδώνιοι ἤκουσαν προθύμως τὴν διδασκαλίαν του, καὶ ὅτι ὁ ἀπόστολος Παῦλος πορευόμενος εἰς Ρώμην, πρῶτον δι' αὐτῆς διῆλθε καὶ ἐπεσκέφθη τὸν ἐν αὐτῇ χριστιανοὺς (Πράξ. 27, 3). Περὶ αὐτῆς μᾶς κάμνουν λόγον, τόσον διποιητὴς τῆς ἀρχαίατητος Ὁμηρος (²), δσον καὶ ὁ πατὴρ τῆς ἴστορίας Ἡρόδοτος (³). Ἡ Σιδών κατ' ἀρχὰς ὑπετάγη εἰς τὸν

1. Διὰ τὴν πρόσδοτὸν τῆς ταύτην, ὄνομάζεται ὑπὸ τῆς Ἄγιας Γραφῆς καὶ «μεγάλη Σιδών» (Ιησ. Ναυῆ 11, 8).

2. Ὁ Ὅμηρος λέγει ὅτι οἱ Σιδώνιοι ἐποίκιλαν τὰς στολὰς τῆς Ἀνδρομάχης, ἔδωσαν τὸ διὰ τὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Πατρόκλου συντεθέντας ἀγῶνας δρισθὲν ἀργυροῦν κύπελλον, καθὼς καὶ τὸ ἔτερον κύπελλον, τὸ διποίον δὲ Μενέλαιος ἔδωρησεν εἰς τὸν Πάτροκλον. ἐπίσης δέ, ὅτι τὰ πλοῖα τῶν Σιδωνίων παρῆσαν εἰς τὸν Τρωϊκὸν πόλεμον (Ιλ. Z, 289 καὶ Ψ, 743—Οδυσ. 0,425),

3. Ὁ Ἡρόδοτος ἀναφέρει ὅτι ὁ στόλος τῶν Σιδωνίων ἥτο σπου-

Πέρσας, κατόπιν εἰς τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον⁽¹⁾, τὸν διποίον οἱ κάτοικοι της ὑπεδέχθησαν ἀνοίξαντες τὰς πύλας, καὶ τέλος εἰς τοὺς Ρωμαίους. Αὕτη καταστραφεῖσα ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων (1291 μ. Χ.), ἀνεκτίσθη κατὰ τὴν 17ην ἑκατονταετηρίδα. Σήμερον κατοικεῖται ὑπὸ δέκα χιλιάδων κατοίκων, ἐκ τῶν διποίων αἱ ἔπτα χιλιάδες εἶναι Μωαμεθανοί.

2. Τύρος (βράχος, δύναμις). Αὕτη ἔκειτο εἰς τὴν παράλιαν τῆς Μεσογείου καὶ ἀπεῖχε τῆς Σιδῶνος πρὸς νότον εἴκοσι μίλια· ἐθεμελιώθη δὲ ὑπὸ τοῦ Τύρου, ἐβδόμου υἱοῦ τοῦ Χαφεδ. Ἀπέναντι τῆς παλαιᾶς ταύτης Τύρου καὶ ἀκριβῶς ἡμισυ μίλιου μακρὰν ἐπὶ νησιδρίου, ἔχοντος, κατὰ τὸν Πλίνιον, περιφέρειαν δύο· καὶ ἡμισυ μιλίων, ἐκτίσθη ἡ νέα Τύρος, ἡ διποία τόσον πολὺ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἥνθησεν εἰς τὸ ἐμπόριον, τὰς τέχνας καὶ τὴν ναυτιλίαν, καθὼς καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος. Τὸ στενὸν τῆς θαλάσσης μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου καλυφθὲν διὰ γῆς, ἥνωσεν ἀμφοτέρας τὰς πόλεις· εἰς μίαν, ἔχουσαν περιφέρειαν δέκα ἑπτά μιλίων. Ἡ Τύρος, κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Ἑλλήνων, μὲ τὰς διποίας συμφώνει καὶ δ' Ἡρόδοτος, ἵτο ἀρχαιοτάτη· ἡ κτίσις αὐτῆς ἀνάγεται εἰς τὸ 2350 π.Χ. Οἱ Τύριοι ἔβοήθησαν τοὺς Ἐβραίους εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ Σολομῶντος, διὰ τῆς ἀποστολῆς εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα ἔνθεις ἐκ τοῦ Λιβάνου, διὰ μέσου τῆς Ἰόπης, καὶ εἰργάσθησαν διὰ τὴν κατασκευὴν αὐτοῦ καὶ τῶν κοσμημάτων του⁽²⁾. Ἡ Τύρος ἔδοκιμάσθη ἀρκετά. Ἐπολιόρκησεν αὐτὴν κατ' ἀρχὰς ἐπὶ 15 ἔτη διβασιλεὺς τῆς Ἀσυρίας Σαλμανασάρ (721 π.Χ.), χωρὶς ὅμως νὰ δυνηθῇ νὰ τὴν ὑποτάξῃ. Ἐν συνεχείᾳ, ἐπολιόρκησεν αὐτὴν ἐπὶ 15 ἔτη δι Ναβουχοδονόσορ (592 π.Χ.), χωρὶς ὅμως καὶ οὗτος νὰ ἐπιτύχῃ καὶ τὴν κατάκτησίν της. Ταύτην ὑπέταξαν ἀργότερον οἱ Πέρσαι, εἰς τοὺς

δαιοτάτη θαλασσία δύναμις τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Ξέρξου, διτις καὶ παρεκάθητο εἰς Σιδωνικὸν πλοῖον μετὰ τοῦ βασιλέως τῶν Σιδωνίων, καὶ διτὶ ἡ Σιδών ἐθαυμάζετο ὑπὸ τῶν Περσῶν καὶ τῶν Χαλαίων (7, 9 § 128).

1. Ἡ κατάληψις τῆς Σιδῶνος ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἐγένετο τῷ 333 π.Χ., μετὰ τὴν μάχην τῆς Ἰσσοῦ.

2. Εἰς ἀμοιβὴν τῶν ὑπηρεσιῶν τῶν Τυρίων, ὁ Σολομῶν παρεχώρησεν εἰς τὸν βασιλέα τῶν Χειράμ τεκνού τῆς Γαλιλαίας· ἐπισκεφθεὶς οὗτος ταύτας καὶ δυσαρεστηθεὶς ἐκ τῆς ἀμοιβῆς, τὰς ὀνόμασε «γῆν Χαβούλ» (=δυσαρεσκείας) (Γ' Βασιλ. 9, 11-13).

δποίους ἐπρομήθευεναι πλοῖα· ἀν καὶ διμως ἐγένετο ὑποτελῆς εἰς αὐτούς, κατώρθωσε νὰ διατηρήσῃ ἀρκετὴν ἀπὸ τὴν δόξαν της. Τὰ πάντα ἀπώλεσεν ὅταν ἐπῆλθε κατ' αὐτῆς ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, κατὰ τὸ θέρος τοῦ ἔτους 332 π. Χ. Μετὰ ἐπτάμηνον πολιορκίαν καὶ ἄλωσιν, τὰ πάντα ἐξηφανίσθησαν ὑπ' αὐτοῦ ὀκτὼ χιλιάδες περίπου ἀνδρες κατεσφάγησαν, δύο χιλιάδες ἐσταυρώθησαν καὶ τριάκοντα χιλιάδες γυναικῶν καὶ παιδίων ἐξηνδραποδίσθησαν, καὶ ὀλόκληρος ἡ πόλις παρεδόθη εἰς τὴν μανίαν τῶν φλογῶν. Τοιουτορόπτως ἐξεπληρώθησαν πᾶσαι αἱ κατ' αὐτῆς προφητεῖαι (Ζαχ. 9, 4—Ιεζ. 28, 1—19 Ἰωὴλ 3, 7). Ἀνακτισθεῖσα κατόπιν, περιῆλθεν ἀπὸ τῶν Ἐλλήνων εἰς τοὺς Ρωμαίους, μεθ' ὀλοκλήρου τῆς περιοχῆς της, ἥτις κατὰ τὸν Ἰώσηπον, ἐξετείνετο πρὸς ἀνατολὰς μέχρι Ἰτουραίας καὶ πρὸς νότον ἐφιμανεν ἔως τοῦ Καρμήλου. Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων, ἦτο λίαν εὐφορος καὶ πολυάνθρωπος. Ὁ Κύριος ἐφθασε μέχρι τῶν δρίών αὐτῆς (Ματθ. 11, 21—22), ὃ δὲ ἀπόστολος Παῦλος ἐμενεν ἐν αὐτῇ ἐπτὰ ἡμέρας (Πράξ. 21, 3—4). Ὁ Ὡριγένης ἐνταῦθα ἐφυλακίσθη καὶ κατὰ τὸν ἐπὶ Δεκίου διωγμὸν (253 μ.Χ.) ἐμαρτύρησε καὶ ἐτάφη. Ἐνταῦθα ὑπῆρχεν ἀρχιεπισκοπή, ἐξ ἣς ἐξηρτώντο 14 ἐπίσκοποι. Σήμερον εἶναι ἀσήμαντος πόλις (Ἄραβιστὶ Σούρ), πωτεύουσα τῆς νεοϊδρυθείσης Δημοκρατίας τοῦ Λιβάνου, καὶ κατοικεῖται ὑπὸ ἐξ χιλιάδων ἀνθρώπων.

3. Σαρεπτά (ἐξευγενισμένος). Καὶ αὕτη κεῖται παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν, μεταξὺ τῆς Τύρου, ἀπὸ τῆς δποίας ἀπέχει πρὸς βορρᾶν δέκα τέσσαρα μίλια, καὶ τῆς Σιδῶνος πρὸς νότον, ἀπὸ τὰς δποίας ἀπέχει περίπου ἐπτά. Τὴν πόλιν ταύτην ὁ προφήτης Ἀβδιοὺς τὴν ἀποκαλεῖ τέρῳ μα τῶν θριάμβων καὶ τῶν ἀγώνων τοῦ Ἰσραὴλ (1, 20). Ἐνταῦθα ὁ προφήτης Ἡλίας, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἐν Παλαιστίνῃ λιμοῦ, εὗρεν ἀσυλον παρά τινι χήρᾳ (Γ' Βασιλ. 17, 8—24)· τὸ γεγονός τοῦτο τὸ ἀναφέρει καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς (Λουκ. 4, 26). Οἱ Σιδῶνιοι ἐδῶ κατειργάζοντο τὴν ὕαλον, ἥτις ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἔλαβε καὶ τὸ ἐβραϊκὸν ὄνομά της «Τσαρφάτ» (=χώνευσις). Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν σταυροφόρων, ὃ λιμὸν τῶν Σαρεπτῶν ἦτο ἐξαίρετος. Ἡ πόλις αὕτη ἦτο ἔδρα ἐπισκόπου ὑπαγομένου ὑπὸ τῶν τῆς Τύρου.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ ΤΗΣ ΣΗΜΕΡΟΝ

Όλοκληρούντες τὴν περὶ τῆς Παλαιστίνης γεωγραφικὴν ἡμῶν μάθησιν, ἀνάγκη νὰ προσθέσωμεν ἐν συντομίᾳ ἐνταῦθα καὶ τινα καὶ περὶ τῆς σημερινῆς Παλαιστίνης—ἐνδιαφέρει περισσότερον ἡ διοικητικὴ τῆς κατάστασις καὶ τὰ ἐν αὐτῇ διαδραματισθέντα τελευταίως γεγονότα—διὰ νὰ ἔχωμεν τοιουτορόπως μίαν ἀρτίαν εἰκόνα αὐτῆς.

Γενικά. Ἡ Παλαιστίνη ἀποσπασθεῖσα τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας⁽¹⁾ ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας, ἡ δποία κατέλαβε αὐτὴν τὴν 9ην Δεκεμβρίου τοῦ 1917 διὰ τοῦ στρατηγοῦ τῆς Alleby, παρεχωρήθη δυνάμει τῆς συντήκης τῶν Σεβρῶν⁽²⁾ εἰς αὐτήν, οὐχὶ ὡς ἀποικία τῆς, ἀλλ᾽ ὡς χώρα εἰς τὴν δποίαν αὐτῆς, ὡς ἐντολοδόχος δύναμις (ἀπόφασις Συμβουλίου Κ.Τ.Ε. τῆς 29/7/1922), νὰ δύναται νὰ ἀσκῇ τὴν διοικητικὴν καὶ νομοθετικὴν ἔξουσίαν, νά δύναται εἰς τὸν Ἐβραίους τὸ δικαίωμα τῆς ἐκεῖ παραμονῆς των. Ἡ τῇ ἀνοχῇ τῆς Ἀγγλίας ἐγκατάστασις τοῦ Ἐβραϊκοῦ στοιχείου ἐν Παλαιστίνῃ, ἀπὸ πολλοῦ ὑπῆρξεν ἀφορμὴ οὐχὶ μόνον διενέξεων μεταξὺ τοῦ Ἐβραϊκοῦ καὶ Ἀραβικοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ αἰματηρῶν συγκρούσεων, ἐπειδὴ οἱ μὲν Ἀραβεῖς ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει ἐδέχοντο τὴν ἐγκατάστασιν ἐνταῦθα τῶν Ἐβραίων καὶ τὴν ἀνασύστασιν τοῦ παλαιοῦ Ἐβραϊκοῦ κοράτους, οἱ δὲ Ἐβραῖοι ἐπεθύμουν νὰ ἐγκατασταθοῦν, ὡς πληρονόμοι, εἰς τὴν χώραν ταύτην. Εἰς τὰς τοιούτου εἴδους συγκρούσεις, αἵ δποίαι ἐλάμβανον χώραν ἀπὸ δεκαπενταετίας, ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις μέχρι τῆς ληξεως τῆς ἐντολῆς τῆς (15 - 5 - 1948) ἐδείκνυε σύμβιβαστικὴν στάσιν καὶ προσεπάθει διὰ τῶν ἀστυνομικῶν τῆς δραγάνων καὶ τῶν στρατιωτικῶν τῆς δυνάμεων νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τάξιν καὶ ἐξασφαλίσῃ τὴν γαλήνην. Κατόπιν δμως τῆς ληφθείσης ἀποφάσεως (29-11-1947) ὑπὸ τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἕνωμένων Ἐθνῶν (O.H.E.), περὶ διαιρέσεως⁽³⁾ τῆς Παλαιστίνης εἰς δύο χωριστὰ κοράτη (Ἀραβικὸν καὶ Ἐβραϊκὸν) μὲ καθωρισμένην δι' ἔκαστον ἐκτασιν καὶ ὧδισμένας ἐν αὐτῷ πό-

1. Αὕτη κατεῖχεν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ 638 ἔως τοῦ 1917 μ. Χ.

2. Ἡ συντήκη τῶν Σεβρῶν ἐγένετο τὴν 10ην Αὐγούστου 1920.

3. Ἡ ἡμετέρα χώρα ἐψήφισε κατὰ τῆς διαιρέσεως.

λεις, αἱ συγκρούσεις ἐσυστηματοποιήθησαν καὶ ἔγιγαν φονιώτεραι, ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀφορμῆς τῆς ἀνωτέρω ἀποφάσεως συνενθεῖς ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ δραστηρίου βασιλέως τῆς Ὑπεριορδανίας Ἀβδουλλάχ Ἀραβικὸς κόσμος ἀπέκρουσε τὴν διαίρεσιν, ἐπειδὴ τὰς ἀπαιτήσεις τῶν Ἐβραίων περὶ ἀνασυστάσεως κράτους των ὑπάρχοντος πρὸ δύο χιλιάδων ἐτῶν τὰς ἐθεώρησε τελείως παραλόγους καὶ ἐπειδὴ ἡ θέληση νὰ διασώσῃ ἀπὸ τὴν ὑπὸ τῶν Ἐβραίων ἀρχίσασαν δολοφονίαν τριακοσίας χιλιάδας διμοεθνεῖς του, οἵτινες ἐπρεπε νὰ παραμείνουν ὡς μειονότης ἐντὸς τοῦ Ἐβραϊκοῦ κράτους. Οἱ ἀρχηγοὶ τοῦ Ἀραβικοῦ κόσμου, μὲ τὴν γενομένην, εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Ἀγγλων⁽¹⁾, ἀνακήρυξιν τοῦ κράτους τοῦ Ἰσραὴλ (15 - 5 - 1948), ἐγκαταλείψαντες τὰς προσωπικάς των ἀντιζηλίας καὶ ἀλληλούπονομεύσεις, ἐδρίφθησαν εἰς κοινὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ Ἀραβισμοῦ, εἰς πεντακαὶ τῆς θελήσεως, ἥτις ἐπιδράσεως σχεδὸν δύο τοῦ κόσμου. Ἄλλὰ καὶ οἱ Ἐβραῖοι προπάρεσκευασμένοι ὅντες, μάλιστα δὲ καὶ διὰ λόγους ἐσωτερικῆς σκοπιμότητος ἔχοντες προκαταβολικῶς τὴν ὑποστήριξιν Κρατῶν—μελῶν τοῦ Ο.Η.Ε., ἄτινα ἐσπευσαν εὐθὺς ἀμέσως νὰ παράσχουν εἰς αὐτοὺς παντοειδῆ ἐνίσχυσιν (ἀναγνώρισιν, δπλα κλπ.), ἀνύψωσαν τὴν κυανόλευκόν των μὲ τὸν Δαβίτικὸν ἀστέρα καὶ τὰς ραβδώσεις εἰς τὴν νέαν πρωτεύουσάν των Τέλ - Ἀβίβ καὶ μετὰ 1878 ἔτη ἐπανασυνέστησαν τὸ κράτος των συγχρόνως δὲ καὶ ἀπήντησαν διὰ τῶν δπλων πρὸς τοὺς κατ² αὐτῶν ἐξεγερθέντας Ἀραβίας. Ἐπειδὴ δημως αἱ ἀπὸ τῆς ἐπομένης τῆς ἀνακήρυξεως τοῦ νέου κράτους τοῦ Ἰσραὴλ ἐχθροπραξίαι ἐλάμβανον τὴν μορφὴν κανονικοῦ πολέμου μεταξὺ Ἐβραίων καὶ Ἀράβων, διτις πιθανὸν νὰ παρέσυρεν ἐκατέρωθεν συμπαθοῦντα κράτη καὶ οὕτω ἐξελιχθῆ εἰς παγκόσμιον, δ. Ο.Η.Ε. κατ³ ἀρχὰς διὰ τοῦ κόμητος Φόλκε Μπεναρόδοτε, τὸν δποῖον διώρισε (20 - 5 - 48) μεσολαβητήν, ἐπέτυχεν ἀνακωχὴν (11 - 7 - 1948) μεταξὺ τῶν ἐμπολέμων, διὰ τὴν ἔναρξιν διαπραγματεύσεων πρὸς ἐξεύρεσιν

1. Ἡ Παλαιστίνη ἀπὸ τοῦ 1920 - 1948 ἐκυβερνήθη ὑπὸ ἐπτὰ Βρετανῶν ἀρμοστῶν—τελευταῖος ἦτο δὲ σὲρ "Αλαν Κάννιγκαμ—οἵτινες ὑπεβοηθῶντο εἰς τὸ ἔργον των ὑπὸ παρ⁴ αὐτῶν διοριζομένουν εἰς ασπελοῦς γνωμοδοτικοῦ συμβουλίου, ἀποτελουμένουν ἀπὸ Ἀγγλούς ἥτις Ἀγγλούς ὑπηκόους οἱ ήμισεις τῶν ἀνωτέρω συμβούλων ἤσαν δημόσιοι ὑπάλληλοι (4 Μωαμεθανοί, 3 Χριστιανοί καὶ 3 Ἐβραῖοι).

συμβιβασμοῦ. Ἐπειδὴ δμως ὑπὸ Ἐβραίων τρομοκρατῶν ἐδολοφονήθη ἀγρίως (17-9-1948) ὁ ἀνωτέρω Σουηδός κόμιτης καὶ μεταξὺ τῶν ἀντιπάλων ἐπανήχισαν αἱ ἔχθροπραξίαι, μὲ πρωτοβουλίαν πάντοτε τῶν Ἐβραίων, οἵτινες κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀνακωχῆς ἐνισχύθησαν κυρφίως διὰ τῆς εἰς τὸ ἔδαφός των εἰσόδου εἴκοσι περίπου χιλιάδων στρατευσίμων νέων διοικητῶν των, καθὼς καὶ παντοειδοῦς πολεμικοῦ ὑλικοῦ, ὁ αὐτὸς Ο.Η.Ε. διώρισεν ὡς συνεχιστὴν - μεσολαβητὴν τὸν μαῦρον Ἀμερικανὸν δόκτορα Ράλφ Μπάντες, δστις μὲ ἔδραν τὴν νῆσον Ρόδον καὶ πολλοὺς βοηθούς του κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ δευτέραν ἀνακωχὴν (30-9-1948), ἐπὶ τῇ βάσει τῆς δοπίας ἔκαστον τῶν δύο κρατῶν — καὶ οἱ Ἀραβες τῆς Παλαιστίνης ἐσχημάτισαν Κυβέρνησιν εἰς τὴν πόλιν Γάζαν, μὴ ἀναγνωρισθεῖσαν δμως παρ' οὐδενὸς κράτους — ὑποχρεοῦται νὰ σεβασθῇ τὰς περὶ χωρισμοῦ τῆς Παλαιστίνης ἀποφάσεις τοῦ ἀνωτέρω παγκοσμίου Ὁργανισμοῦ καὶ περιορισθῇ εἰς τὰς ὕσιτας θέσεις του. Ἡ ὑπογραφὴ τῆς εἰρήνης θὰ ἐπιτευχθῇ εἰς τὸ μέλλον, εὐθὺς δέ τὰ πνεύματα ἐκατέρωθεν ἥρεμήσουν, καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ αὐτοῦ Ὁργανισμοῦ, δστις τὴν ἐξεύρεσιν τῶν πρὸς τοῦτο λύσεων ἀνέθεσεν εἰς τὸ τμῆμα τῆς Πολιτικῆς του ἐπιτροπῆς. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δύο κρατῶν, τὸ τοῦ Ἰσραὴλ ἀνέπτυξε μέχρι σήμερον ἔξαιρετικὴν δραστηριότητα· πολλοὶ κεφαλαιοῦχοι καὶ πλούσιοι ἐργοδόται Ἐβραῖοι, διαβιοῦντες εἰς διαφόρους χώρας καὶ ἴδιαιτέρως εἰς τὴν Ἀμερικήν, ἐπέτυχον διὰ τῆς ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἐπιδράσεώς των τὴν ἀναγνώρισιν τοῦ κράτους των ὑπὸ τοιάκοντα ἔξ αὐτῶν (Μ. Βρεττανία, Ἀμερική, Γαλλία, Ἰταλία, Ἑλλάς, Αὐστραλία κλπ.), μεθ' ὧν ἀντήλλαξαν διπλωματικοὺς ἀντιπροσώπους καὶ τὴν ὑποστήριξιν τῶν ὅποιων ἔξιτησαν διὰ νὰ καταστῇ τὸ νεοπαγές κράτος των μέλος τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἐσωτερικῶς δέ, μετὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ πρώτου Προέδρου των καὶ τὴν κοπήν ἰδίου νομίσματος, προεκήρυξαν ἐκλογὰς καὶ ἦ ἔξ ἐκατὸν εἴκοσι βουλευτῶν βουλή των συνῆλθεν εἰς σῶμα τὴν 14 - 2 - 1949.

Ἐπ' εὐκαιρίᾳ, θὰ διατυπώσωμεν τὴν γνώμην δπως, προκειμένου εἰς τὸ μέλλον νὰ δοισθῇ ὁ τύπος τῆς διοικήσεως τῶν Ἀγίων Τόπων, ἦ Ἐλλὰς ἴδιαιτέρως νὰ ἐνδιαφερθῇ διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐπειδὴ ἀμφότερα τὰ νεοϊδρυθέντα κράτη εἶναι μη

χριστιανικά, καὶ ὡς τοιαῦτα, ἐπομένως, τελείως ἀδιάφορα, ἂν μὴ ἔχθρικά, πρὸς τὴν πρόοδον τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τὴν διαφύλαξιν τῶν ιερῶν του ἰδρυμάτων· εἶναι ἀνάγκη ἡ χώρα ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ σύμπας ὁ χριστιανικὸς κόσμος, νὰ φροντίσουν μὲ ὅλας των τὰς δυνάμεις νὰ διασώσουν τόσον τὴν ἐλληνικότητα, ὃσον καὶ τὸ ὑπὸ τῆς τετάρτης ἐν Χαλκηδόνι (451 μ. Χ.) Οἰκουμενικῆς συνόδου ἀναγνωρισθὲν τιμητικὸν πρωτεῖον τοῦ Ὁρθοδόξου πατριαρχείου τῶν Ἱεροσολύμων· ἡ ἐπανάληψις νέων σταυροφριῶν μεταγενεστέρως, θὰ εἶναι τελείως ἀδικαιολόγητος.

Θέσις - σχῆμα - δριτα. Ἡ Παλαιστίνη εἶναι μικρὰ χώρα καὶ ἔχει σχῆμα ἐπίμηκες· ἀνέκαθεν δὲ ἔθεωρεῖτο ὡς παράρτημα τῆς Συρίας. Ὁριά της εἶναι πρὸς δυσμάς ἡ Μεσ. Θάλασσα, ἥτις βρέχει αὐτὴν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν, πρὸς βορρᾶν ἡ Συρία, πρὸς νότον ἡ Πετραία Ἀραβία, καὶ πρὸς ἀνατολὰς ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος.

Μορφολογία τοῦ ἔδαφους (ὅρη, ποταμοὶ καὶ λίμναι). Ἐπειδὴ περὶ αὐτοῦ ἐγένετο ἔκτενῆς λόγος κατὰ τὴν ἔξετασιν τῆς ἀρχαίας Παλαιστίνης, δὲν ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν ἐνταῦθα σχεδὸν τίποτε· γενικῶς μόνον, ὅτι τὸ ἔδαφός της εἶναι εὐφορώτατον, τὸ κλῖμα της περὶ τὴν κοιλάδα Γώρ εὔκρατον καὶ θερμὸν καὶ τὰ προϊόντα της ποικίλα (δημητριακὸν καρπὸν παντὸς εἴδους, οἶνος, βάμβακ, ἔξαιρετον ἔλαιον, ἐσπεριδοειδῆ, λαχανικὰ καὶ ὄπωρικά).

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶναι μῆγμα διαφόρων λαῶν⁽¹⁾ καὶ ὁ ἀριθμός των ἀνέρχεται σήμερον εἰς 1,860 χιλιάδας· ἐκ τούτων 1.100 χιλ. εἶναι Μωαμεθανοί, 600 χιλ. Ἐβραῖοι⁽²⁾ καὶ 160 χιλ. Χριστιανοί.

Πολιτικὴ διαιρεσίς

Ἡ Παλαιστίνη ἐπὶ Ἀγγλικῆς ἐντολῆς περιελάμβανε τρεῖς διοικήσεις, αἵτινες ἦσαν ἡ τῆς Ἀκρας, ἡ τῆς Νεαπόλεως καὶ ἡ τῆς ἀμέσου διοικήσεως τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ αἱ δύοτα διαι-

1. Μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ Ἑλληνες.

2. Ἡ κυβέρνησις τοῦ κράτους τοῦ Ἰσραὴλ ὑπολογίζει, λόγῳ τῆς κατὰ μῆνα εἰσόδου εἰς τὴν Παλαιστίνην ἐκ τῶν Εὐρωπαϊκῶν στρατοπέδων τριάκοντα χιλιάδων ἐκτοπισμένων Ἐβραίων, ὅτι κατὰ τὸ τέλος τοῦ τρέχοντος ἔτους δὲ Ἐβραϊκὸς πληθυσμὸς τῆς Παλαιστίνης θὰ φθάσῃ τὸ ἔκατον μύριον.

κοῦντο ὑπὸ διοικητῶν, ἐξαρτωμένων ἀπὸ τοῦ Βρεττανοῦ Ἀρμοστοῦ, καὶ τὸ ἀνεξάρτητον βασίλειον τῆς Ὑπεριορδανίας (ἀλλοτε διοικητὶς Κοράκ καὶ Χαουράν), τὸ δόποιον συνεστήθη ὑπὸ τῶν "Αγγλων τὸ ἔτος 1947, κατόπιν εἰδικῆς συμφωνίας μετὰ τῶν κατοίκων τοῦ τμήματος τούτου τῆς Παλαιστίνης.

α) Ἡ Διοίκησις Ἀκρας. Αὕτη περιελάμβανε τὴν λοφώδη χώραν τῆς Γαλιλαίας. Πρωτεύουσα τῆς διοικήσεως ἦτο ἡ "Ακρα ἢ Ἀκκω (9 χιλ. νάτοικοι, πάλαι Πτολεμαῖς), ἣτις εἶναι πόλις ὀχυρὰ καὶ παραλιακὴ καὶ ἄλλοτε ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων καὶ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντος. Πρὸς δυσμὰς ὑψοῦται τὸ μέχρι τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἐκτεινόμενον Καρμήλιον ὅρος, τὸ δόποιον ἦτο πάλαι ἐρημητήριον τῶν νῦν τοῦ Ἰσραήλ, σήμερον δὲ Καθολικῶν μοναχῶν. Περιελάμβανεν ἡ διοικητὶς τῆς Ἀκρας τὰ χωρία Ναζαρὲτ (11 χιλ. νατ.), Χαϊφαν ἢ Καΐφαν, ἣτις ἔχει ὁραῖον λιμένα καὶ ἐκ τῆς δόποιας ἀρχίζει σιδηρόδρομος πρὸς Τορδάνην καὶ Δαμασκόν, Κανᾶ, ἀσημον νῦν χωρίον, Τιβεριάδα, (9 χιλ. νατ.), Καπερναούμ, Σαφέδ (15 χιλ. νατ.), κείμενον εἰς τὸ βορειότατον σημεῖον τῆς διοικήσεως πλ.

β') Ἡ διοίκησις Ναβλούς (Νεαπόλεως). Αὕτη κεῖται πρὸς νότον τῆς προηγουμένης καὶ περιελάμβανε τὴν ἀρχαίαν Σαμάρειαν τὸ ἔδαφος καὶ ταύτης εἶναι λοφῶδες. Πρὸς τὴν παραλίαν τῆς διοικήσεως ἐκτείνεται ἡ δύναμις τὴν πεδιὰς Σάρων, ἣτις εἶναι πληθυντὶς ἀνθέων πρωτεύουσα ἥτο ἡ Νεάπολις (21.500 χιλ. νατ.). Χωρία δὲ εἶχε τὴν μὲ ἐλαχίστους κατοίκους Σαμάρειαν, τὴν Καισάρειαν, πολίχνην παραθαλασσίαν, ἔδραν κατὰ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν τῶν Ρωμαίων ἀνθυπάτων καὶ τοῦ βασιλέως Ἡρώδου πλ.

γ) Ἡ ὄμεσος διοίκησις τῆς Ιερουσαλήμ. Αὕτη περιελάμβανε τὴν ἀρχαίαν χώραν τῆς Ιουδαίας καὶ κεῖται πρὸς νότον τῆς Σαμαρείας. Πρωτεύουσα αὐτῆς καὶ δολοκλήρου τῆς Παλαιστίνης ἥτο ἡ Ιερουσαλήμ, ἥ δοπία εἶναι ἐπτισμένη ἐπὶ δροπεδίου, εὐρισκομένου εἰς ἀπόλυτον ὕψος 750 μέτρων, καὶ ἔχει πληθυσμὸν περίπου ἑκατὸν πεντήκοντα χιλιάδων κατοίκων. Ἐξ αὐτῶν οἱ περισσότεροι εἶναι Ἐβραῖοι, Ἄραβες, Τούρκοι, Ἀγγλοί, Γερμανοί καὶ Ἰταλοί· οἱ Ἑλληνες μόλις φθάνουν τοὺς χιλίους. Ἡ πόλις αὕτη ὡς καὶ προηγουμένως

άνεφέρθη, εἶναι τιμιωτάτη καὶ σπουδαιοτάτη εἰς τὴν θρησκείαν ἡμῶν, διότι εἶναι ὁ τόπος τῶν παθῶν καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Θεανθρώπου, ὅστις ἥλθεν εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἐκ τῆς φθοροποιοῦ ἀμαρτίας.¹ Ἐνταῦθα ὑπάρχει ὁ ναὸς τοῦ Παναγίου Τάφου, τὸν ὅποιον ἀνήγειρεν ἡ μήτηρ τοῦ Μεγαλου Κωνσταντίνου, ἀγία καὶ ἵστατολος Ἱερένη, ὅταν εἰς προκεχωρημένην ἡλικίαν ἐπεσκέφθη τὰ Ἱεροσόλυμα (326 μ. Χ.), διὰ νὰ προσκυνήσῃ τὰ ἄγια τοῦ Κυρίου σκηνώματα· εἰς τὸν ναὸν τοῦτον χιλιάδες προσκυνητῶν συρρέουν κατ' ἔτος καὶ ἰδίως κατὰ τὰς Ἑορτὰς τοῦ Πάσχα, διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Πανάγιον Τάφον τοῦ Κυρίου⁽¹⁾. Ἐνταῦθα εἶναι καὶ ἡ ἔδρα τοῦ πατριάρχου Ἱεροσολύμων, δηλ. τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς Σιωνίτιδος ἐκκλησίας. Τὸ ἐν Ἱεροσολύμοις ἱερὰ προσκυνήματα εἶναι διηρημένα μεταξὺ τῶν ἑτεροδόξων χριστιανῶν· τὰ πλεῖστα δύως ἔξι αὐτῶν κατέχουν οἱ Ὁρθόδοξοι, ἐπὶ τῇ βάσει Τουρκικῶν φιλομανίων. Πόλεις εἶναι ἡ Ὀππη (48 χιλ. κατ.), ἡ ὅποια εἶναι τὸ ἐπίνειον τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἡτις συνδέεται μετ' αὐτῶν σιδηροδρομικῶς καὶ δι' αὐτοκινήτων⁽²⁾. Εἰς ταύτην ἀποβιβάζονται οἱ προσκυνηταὶ ἐκ τῶν πλοίων καὶ ἐκεῖθεν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ἢ αὐτοκινήτων ἀναχωροῦν διὰ τὰ Ἱεροσόλυμα. Παρὰ τὴν παλαιὰν πόλιν τῆς Ἰόππης, ἴδρυθη πρό τινων ἐτῶν νέα δομοία ἡ «Τὲλ Αβίβ» (=ἔξαιρετικὴ πόλις) καλούμενη, ἡτις ἔχει 50 χιλ. κατοίκους καὶ ἀνεκηρύχθη εἰς πρωτεύουσαν τοῦ νέου Ἰσραηλιτικοῦ κράτους. Εἰς αὐτὴν δημιεῖται ἀποκλειστικῶς ἡ «Ἐβραϊκὴ γλῶσσα». Ἀλλαι πόλεις εἶναι ἡ Βηθλεέμ (12 χιλ. κατ.), πλησίον τῆς ὁποίας δείκνυνται τὸ σπήλαιον εἰς τὸ ὅποιον ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἡτις συνδέεται μετά τῶν Ἱεροσολύμων διὰ τῆς λεωφόρου τῆς καλουμένης τοῦ «Ιωσήφ καὶ τῆς Μαρίας», ἡ Χεβρὼν (17 χιλ. κατ.), ἡ Γάζα (21 χιλ. κατ.), πρωτεύουσα πάλαι τῶν Φιλισταίων, ἡ Ἱεριχώ καὶ πλ'). **Τὸ βασίλειον τῆς Ὑπεριορδανίας** ἢ τῶν Χασε-

1. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὑπάρχει σύλλογος ὁ «Πανάγιος Τάφος», ὃ δοποῖς συνεστήθη τὸ ἔτος 1928 καὶ ὅστις μέχρι τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου διωργάνωνεν ἐκδρομάς τὰς ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἐβδομάδος διὰ τὰ Ἱεροσόλυμα.

2. Ἡ ἀπόστασις διὰ τοῦ σιδηροδρόμου, ὅστις λειτουργεῖ ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1892, εἶναι 87 χιλιόμετρα καὶ διαγένεται εἰς 3 ὡρας, διὰ δὲ τῶν αὐτοκινήτων εἶναι 62 χιλιόμετρα καὶ διανύεται εἰς τὸ ημισυ τοῦ ἀνωτέρου χρόνου.

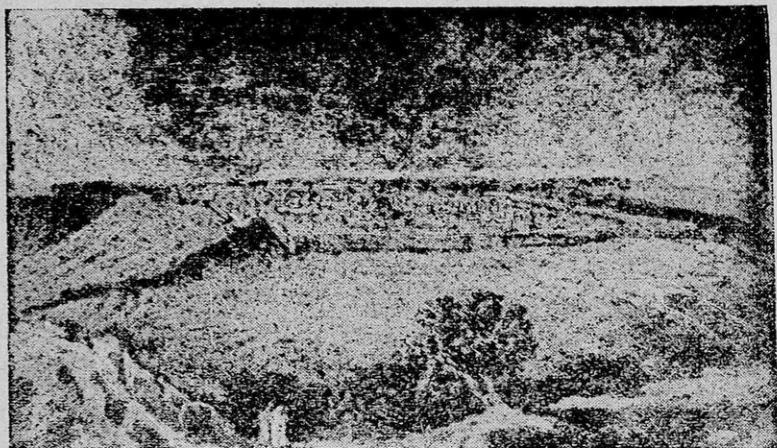
μιτών. Τούτο κείται πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰορδάνου καὶ τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης καὶ περιλαμβάνει τὴν ἀρχαίαν χώραν τῆς Περαιῶς ἢ Ὑπεριορδανίας. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ πόλις Ἀμμάν (21 χιλ. κατ.), ἣτις κείται πρὸς ἀνατολὰς τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης καὶ εἶναι ἔκτισμένη ἐπὶ τῆς ἀρχαίας **Φιλαδελφείας**. Ἐτεραι πόλεις εἶναι ἡ Σάλτ (15 χιλ. κατ.), ἣτις κείται ἀνατολικῶς τοῦ Ἰορδάνου κλπ. Σήμερον μακρὰ σιδηροδρομικὴ γραμμή, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς Δαμασκοῦ, διασχίζει τὸ βασίλειον τοῦτο μὲ κατεύθυνσιν τὰ δύο μεγάλα κέντρα τῆς Μουσουλμανικῆς θρησκείας, δηλ. τὰς πόλεις τῆς Ἀραβίας, Μεδίναν καὶ Μέκκαν. Οἱ ἀρχαίοτατοι κάτοικοι τῆς Παλαιστίνης εἶναι, ὡς ἔξετέθη προηγούμενως, Ἰουδαῖοι· διὰ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρου ὅμις καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ, ἡ χώρα ἔλαβεν ἐλληνικὸν χαρακτῆρα· πρῶτοι δὲ οἱ Ἑλληνες, ἔξ οὖν τῶν λαῶν ἔδεχθησαν καὶ διέδωσαν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

ΤΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	σελ.
Πρόλογος α' ἐκδόσεως . . .	5
» β' » . . .	6
» γ' » . . .	7
» δ' » . . .	8
» ε' » . . .	9
Όρισμὸς Ἱερᾶς Γεωγραφίας 11	
Θέσις - ὄνομα Παλαιστίνης 11	
Όρια - ἔκτασις » 13	
Φυσικὴ κατάστασις Παλαιστ. 14	
» Οοη Παλαιστίνης . . .	15
Πεδιάδες » . . .	21
Κοιλάδες » . . .	22
Φάραγγες » . . .	23
» Εσημοι . . .	25
Ποταμοὶ καὶ χείμαρροι . . .	26
Θάλασσαι - λίμναι - κόλποι .	29

ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗΣ

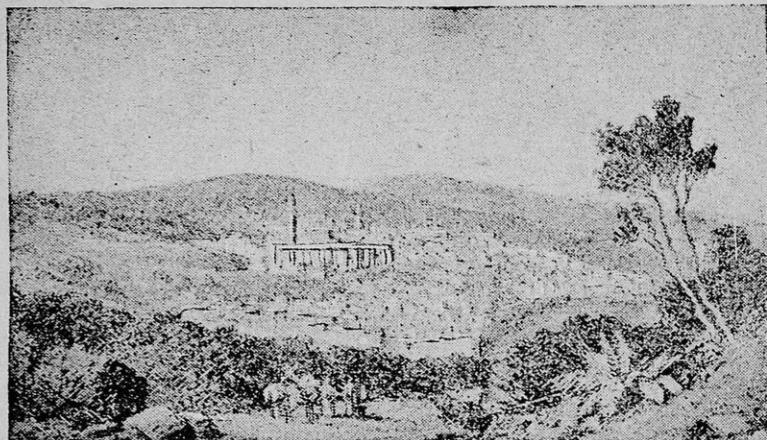
	σελ.		σελ.
Εἰσαγωγὴ . . .	34	Ἄλλαι χῶραι . . .	75
Α') Γαλιλαία . . .	34	Πόλεις . . .	76
Πόλεις τῆς Γαλιλαίας . . .	34	Συρία ἢ Ἀράμ . . .	78
Β') Σαμάρεια . . .	41	Πόλεις τῆς Συρίας . . .	79
Πόλεις τῆς Σαμαρείας . . .	41	Ἀραβία . . .	84
Γ') Ἰεραία . . .	49	Φοινίκη . . .	86
Πόλεις τῆς Ἰεραίας . . .	50	Ἡ Παλαιστίνη τῆς σήμερον .	90
Δ') Περαία ἢ Ὑπεριορ-δανία . . .	66	Πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Παλ. .	93
Πόλεις τῆς Περαιῶς . . .	69		

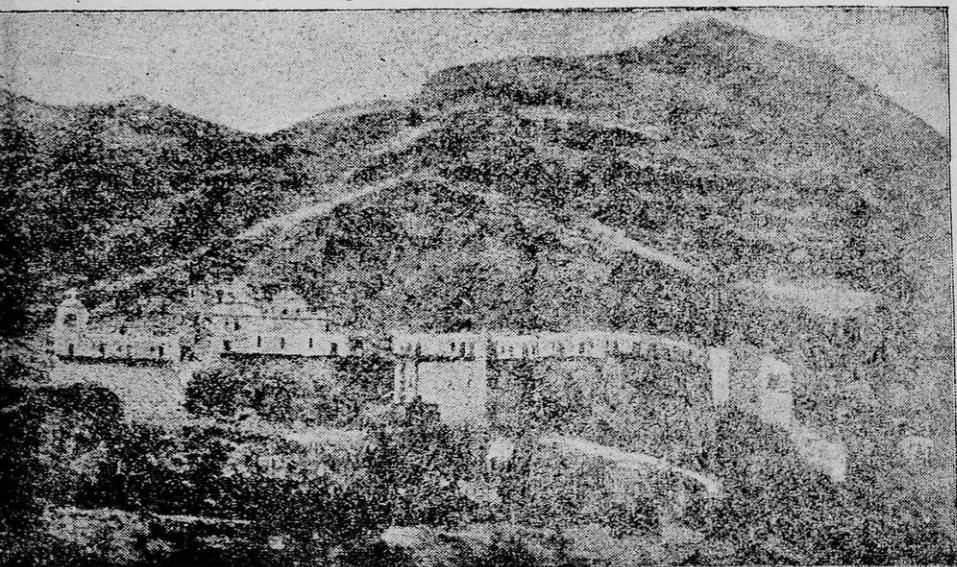
Ἡ Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοῦ ὅρευς τῶν Ἐλαιῶν

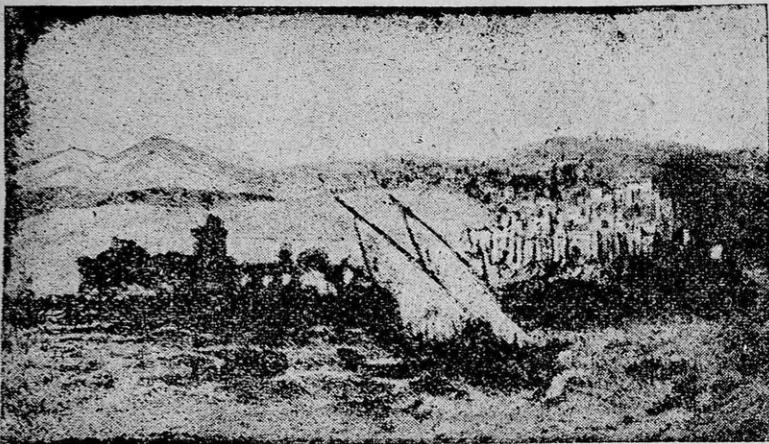
Ἡ Ναζαρὲτ

Η Χεβρὼν

Τὸ Σαραντάριον ὅρος ἢ τὸ ὅρος τῆς Τεσσαρακοστῆς

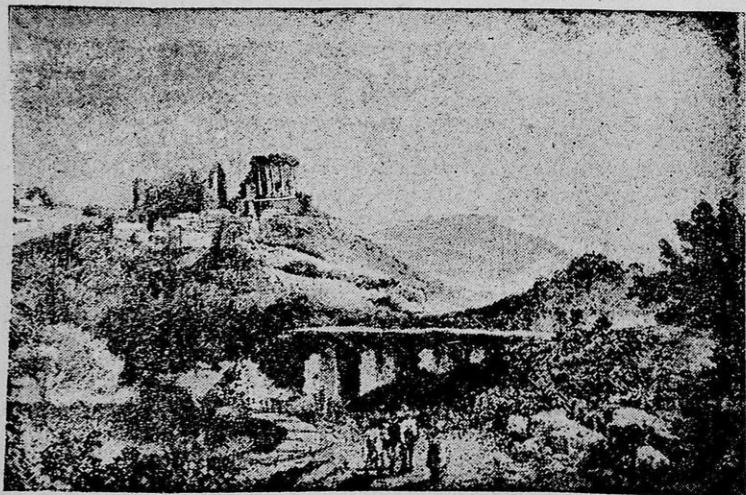
Η Σιδών

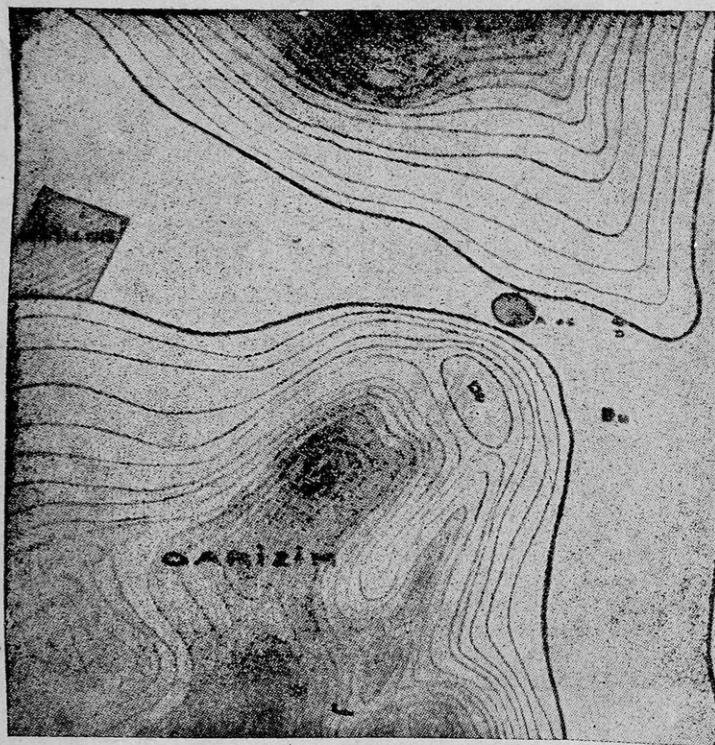
Η Μεθώνη

Αἱ κέδροι τοῦ Λιβάνου

Ἡ Σαμάρεια

Τὸ μεταξὺ τῶν ὄρέων Ἐβὰλ καὶ Γαριζίν στενὸν (σελ. 17) καὶ
τὸ περὶ τὴν εἰσοδόν του εὑρισκόμενον φρέαρ τοῦ Ἰακώβ

ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ ΘΑΛΑΣΣΑ

ΙΩΔΑΤΙΚΟΥ ΚΡΑΙΟΣ
ΑΡΑΒΙΚΟΥ &
ΔΙΕΘΝΗΣ ΖΩΗΣ

ΤΥΡΟΣ

BANOS

卷之三

ΥΠΕΡΙΟΡΔΑΣ

ΠΕΚΡΑ ΘΑΛΑΣΣΑ

ДАВЛОР

XATI

'A u

186 p. 1
Napa 42

ΤΕΛ-ΑΒΙ
ΙΟΠΠΙ
(Γερμανική)

三

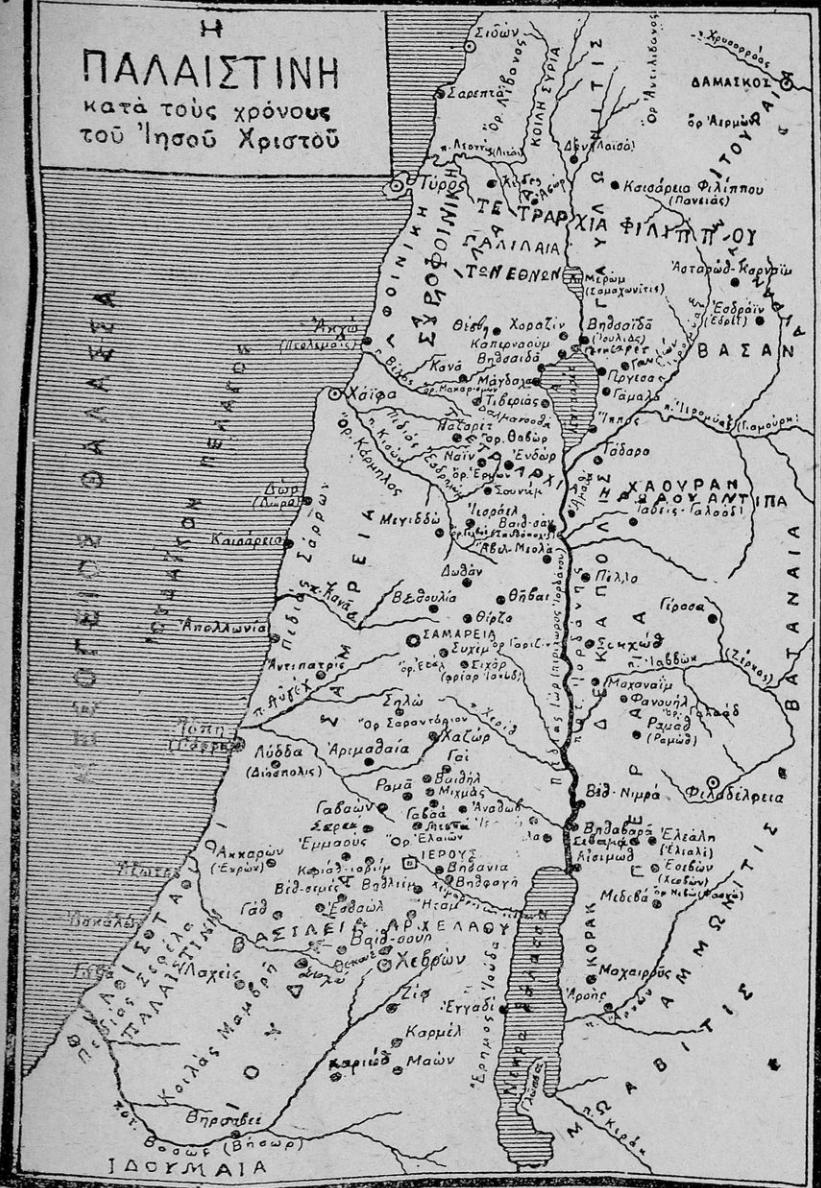
Χάρτης της Παλαιστίνης δεικνύων τὴν διχοτόμησίν της εἰς Ἀραβικὴν καὶ Ἐβραϊκὴν χράτος, σύμφωνα μὲ τὴν ἀπέφασιν τοῦ Ο.Η.Ε.

ΤΑ
ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΑ
ΕΠΙ ΤΗΝ ΗΜΕΡΩΝ ΤΟΥ
ΧΡΙΣΤΟΥ

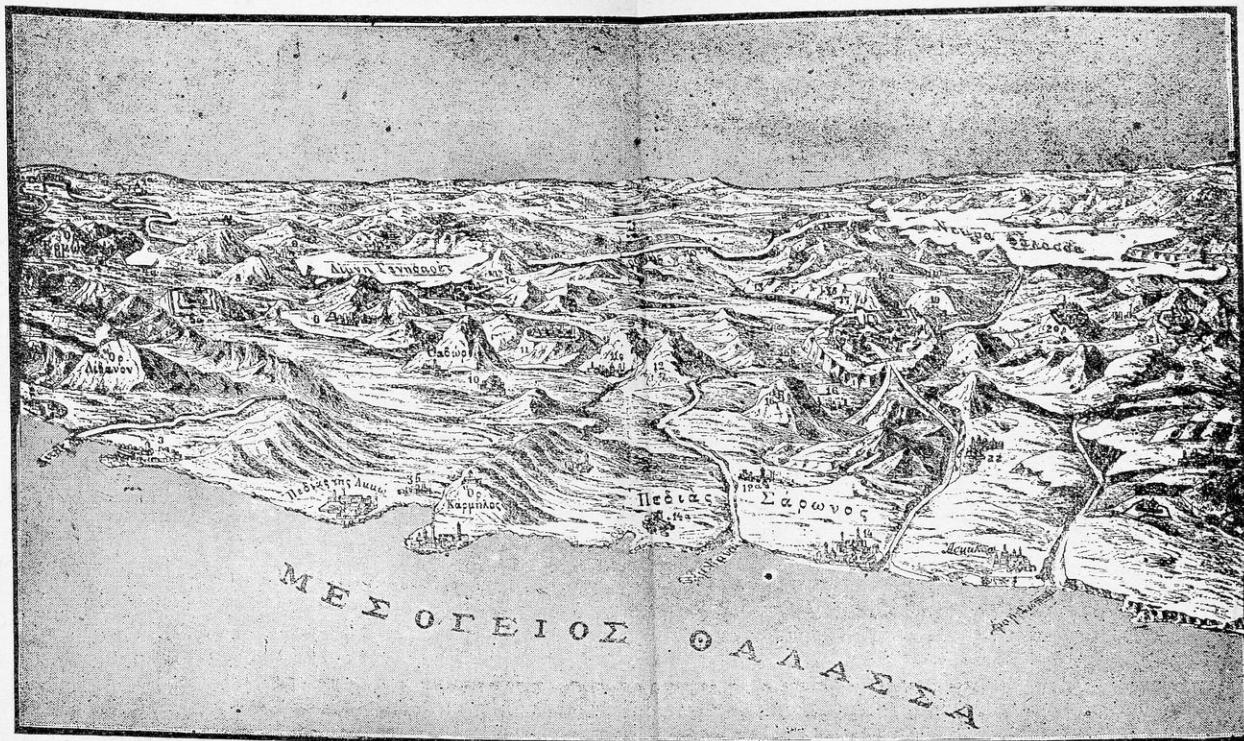

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

κατὰ τοὺς χρόνους
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ

Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ ΟΡΩΜΕΝΗ ΑΠΟ ΥΨΟΥΣ

- 1) Δαμασκός
- 2) Σιδών
- 3) Τύρος
- 3a) Άκχω (Πτολεμαῖς)
- 4) Καισάρεια (Φιλίππου)
- 4a) Λίμνη Μερώμ

- 5) Όρος Μαζαρισμῶν
- 6) Ναζαρέτ
- 7) Τίβερις
- 8) Καπερναούμ
- 9) Βηθσαΐδά
- 9a) Γάδαρα
- 10) Ναΐν
- 11) Σαμάρεια
- 11a) Συχέν
- 12) Γαριζήν
- 13) Χειμαρρος Κέδρων
- 14) Ιόππη

- 14a) Καισάρεια (Παλαιστίνης)
- 15) Ιεριχώ
- 16) Εμμαούς
- 16a) Βηθμανία
- 16b) Βαιθήλη
- 17) Κήπος Γεσθιμανῆς
- 18) Όρος Έλαιων
- 18a) Τερουσαλήμ
- 19) Λίμνη Σιλωάμ
- 20) Βηθλεέμ
- 21) Χερζών

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ :

- 1) Ιερά Γεωγραφία (Έκδ. α').
- 2) Κατήχησις
- 3) Λειτουργική
- 4) Ιερά Γεωγραφία (Έκδ. β').
- 5) Ιερά Γεωγραφία (Έκδ. γ').
- 6) Κασσιανή, ή μοναχή και ποιήτρια
- 7) Ιερά Γεωγραφία (Έκδ. δ').
- 8) "Ερμηνεία Κυριακῶν εύαγγελίων
καὶ τῆς ἐπὶ τοῦ Ὁρους ὁμιλίας

